

Lei 13,60

ISBN 973-30-0573-8

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ
BUCUREȘTI, 1990

MINISTERUL
ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

MIHAI IANCU
VASILE MOTRESCU
VICTORIA FLORESCU

GEOGRAFIA ROMÂNIEI

Manual pentru clasa a IV-a

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

MIHAI IANCU
prof. univ. dr.

VASILE MOTRESCU
învățător

VICTORIA FLORESCU
învățătoare gr. I

GEOGRAFIA

ROMÂNIEI

Manual pentru clasa a IV-a

Editura Didactică și Pedagogică — București

Manualul a fost elaborat în anul 1960 și revizuit în anul 1986
pe baza programei școlare aprobate de Ministerul
Învățământului.

Reeditare pentru anul școlar 1990-1991

ISBN 973-30-0573-8

Redactor: prof. gr. I **Vasile Vărășteanu**
Tehnoredactor: **Ana Țîmpău**
Hărți executate de: **Constantin Vlădescu**
Coperta executată de: **Vladimir Baranovsky**

geog
tind
apă.

ape
fața

glob

num
nen

noa

are
tulu

nost

deri c
tr-o fiș

5.
lelalte ce

6. Co
Pământului.
permanent cu
continent fără cu.

Țara noastră — România

Așezare, hotare, vecini

1. Observați harta de la pagina 7 și spuneți cu ce țări se învecinează România.

Aceste țări, la rîndul lor, se învecinează cu alte țări. Țara noastră și țările vecine cu ea fac parte din continentul **Europa**.

Observați harta de la pagina 6 și spuneți în ce parte a Europei este așezată România. Ce formă are țara noastră? Lîngă ce mare se află?

2. Urmăriți pe harta de la pagina 7 hotarul din partea de nord a țării noastre cu **Uniunea Sovietică** (U.R.S.S.). Începînd din apropierea localității *Halmeu*, hotarul se îndreaptă către est, traversează *munții Carpați* și continuă pînă la rîul *Prut*.

La est, țara noastră se învecinează tot cu **Uniunea Sovietică**. Hotarul este pe rîul *Prut* pînă la vărsare, apoi pe *Dunăre*, pe brațul *Chilia*, pînă la vărsarea în *Marea Neagră*.

Tot la est, o parte a pămîntului țării noastre este scăldată de apele *Mării Negre*, care ne pun în legătură cu cele mai îndepărtate țări ale lumii.

La sud ne învecinăm cu **Republica Populară Bulgaria**. Hotarul cu această țară traversează uscatul dintre *Marea Neagră* și *Dunăre*. De aici, hotarul cu această țară urmează cursul *Dunării*, spre vest pînă în dreptul localității *Pristol*.

Așezarea României în Europa

România — hotarele și vecinii

Spre vest ne învecinăm cu **Republica Socialistă Federativă Iugoslavia**. Hotarul cu această țară este pe fluviul Dunărea pînă la punctul de frontieră *Baziaș*, apoi se îndreaptă peste cîmpie, spre nord-vest, pînă la localitatea *Beba Veche*.

Tot în partea de vest ne învecinăm cu **Republica Ungară**. Hotarul cu această țară străbate *Cîmpia de Vest*, de la *Beba Veche* spre nord-est, pînă în apropiere de *Halmeu*.

3. În cadrul granițelor sale, țara noastră cuprinde un teritoriu cu o suprafață de 237 500 km pătrați.

4. Pământul țării noastre este vatra strămoșească a poporului nostru. De aceea ne este scumpă tuturor și ne amintim mereu că aici s-au născut, au trăit și au muncit de milenii strămoșii noștri, apărînd-o cu vitejie ori de cîte ori a fost în pericol.

Întrebări și aplicații

- În ce parte a Europei este așezată țara noastră?
- Arătați pe hartă țările cu care se învecinează România!

Condiții naturale

Relieful

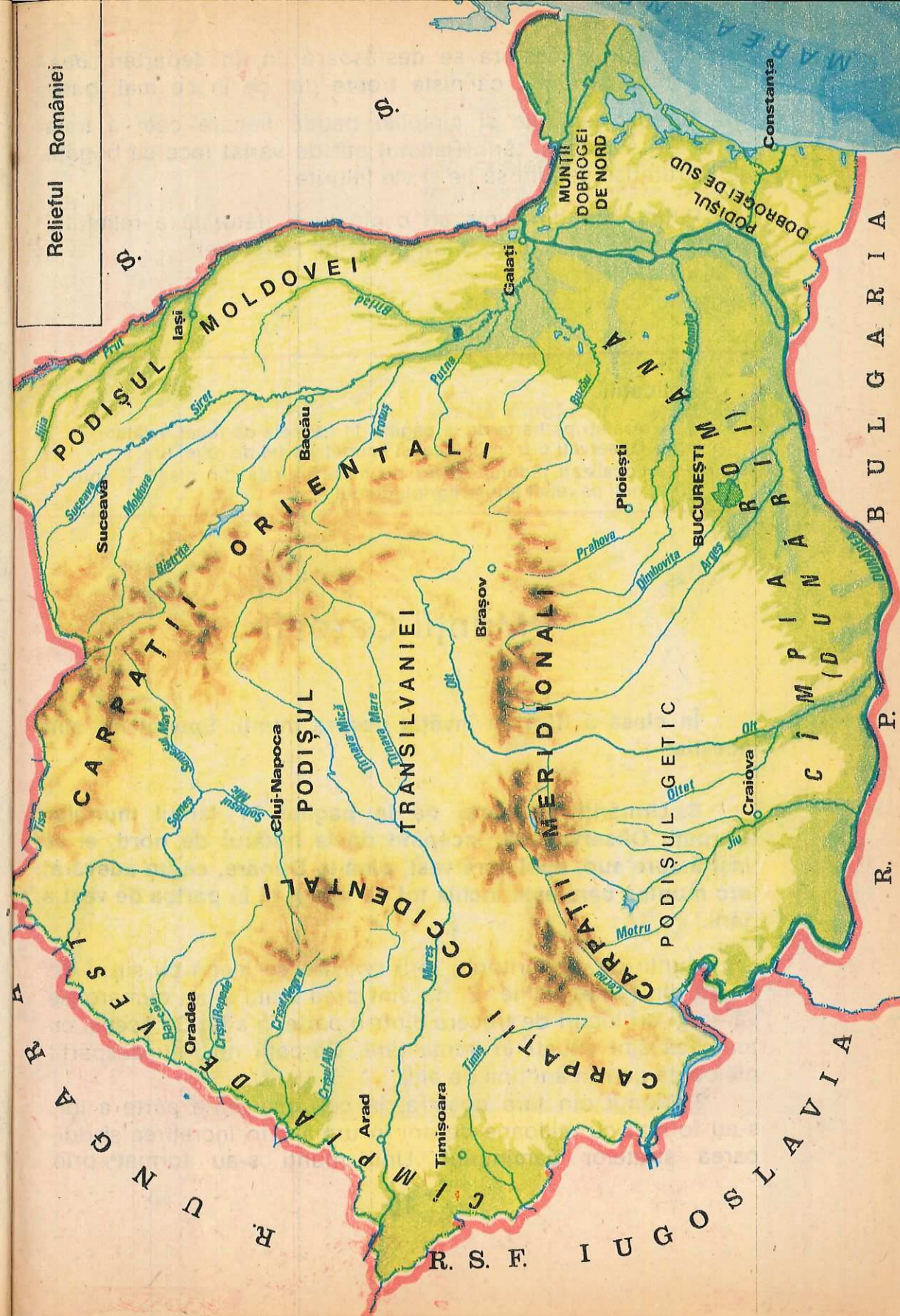
Înfățișarea pământului țării noastre

1. Observați harta alăturată, precum și harta murală din clasă. Orientîndu-vă după culoare, încercați să răspundeți la următoarele întrebări:

- Care sînt principalele forme de relief ce se găsesc pe teritoriul țării noastre?
- În ce părți ale țării se află ele?

2. Dacă de undeva, de sus, am cîuprinde cu privirea întregul teritoriu al României, ne-am da seama că se înfățișează ca o uriașă cetate.

În mijloc se află *Podișul Transilvaniei*, înconjurat de lanțul munților Carpați, întocmai ca zidurile unei cetăți; de

jur-împrejurul acestora se desfășoară lin, în depărtări, dealuri, cîmpii și lunci, ca niște trepte din ce în ce mai joase.

Munții, dealurile și cîmpiile ocupă fiecare cam a treia parte din suprafața țării. Relieful atît de variat face ca bogățiile și frumusețile țării să fie și ele felurite.

Puține țări din lume au o alcătuire naturală a reliefului atît de armonioasă, cum îl are pămîntul României.

Aplicații

- Arătați pe harta de la pagina 11 formele de relief învățate.
- Observați orizontul local și spuneți ce fel de relief are.
- Localizați județul vostru pe harta murală din clasă și spuneți ce relief are teritoriul județului.

Munții Carpați

În clasa a III-a ați învățat despre munți. Spuneți ce sînt aceștia!

1. Urmăriți pe harta de la pagina 11 lanțul munților Carpați. Observați că, începînd de la hotarul de nord, ei se înșiră spre sud, apoi spre vest, pînă la Dunăre, ca un adevărat arc muntos care este închis tot de munți și în partea de vest a țării.

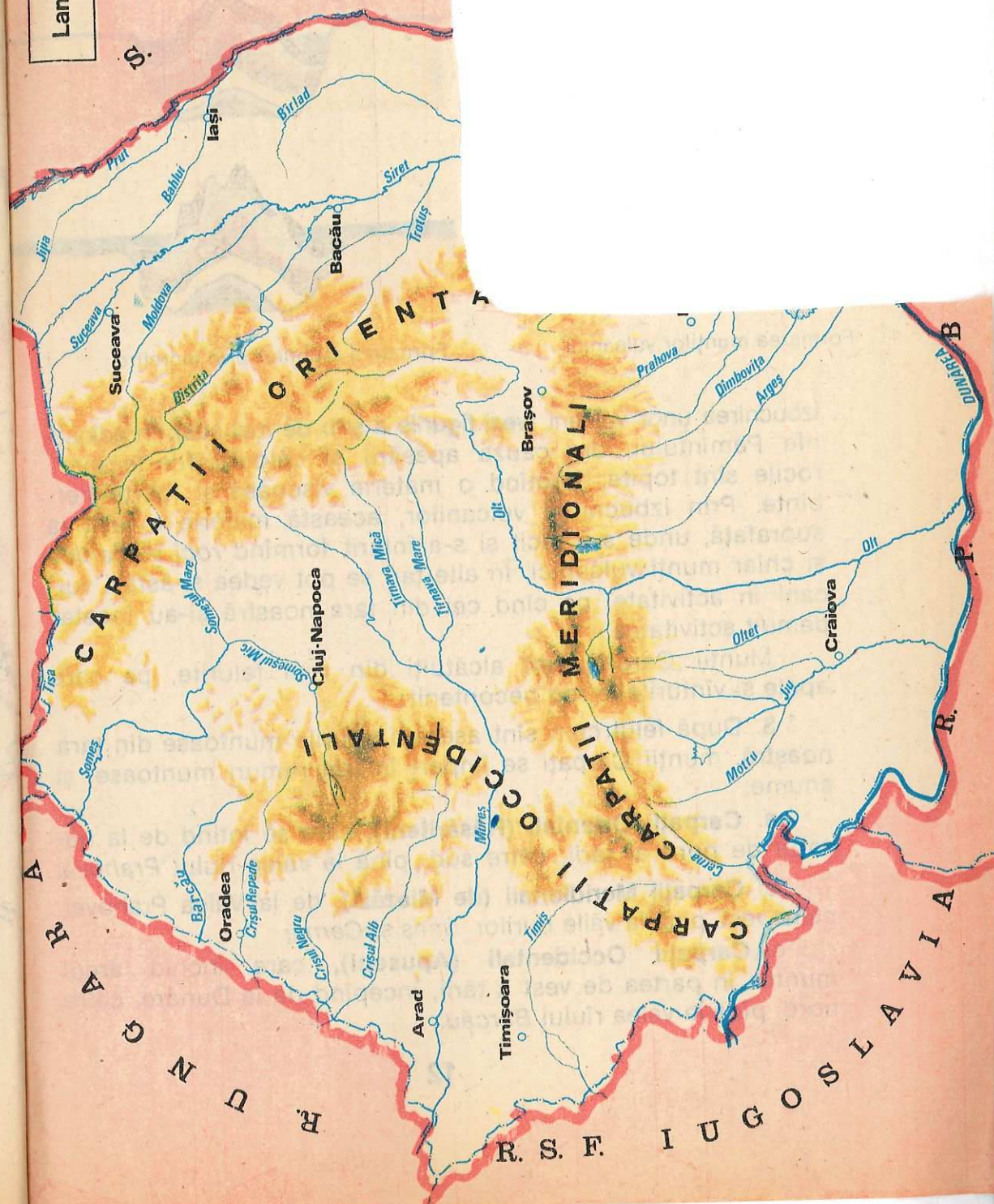
Munții de pe teritoriul țării noastre se leagă cu șiruri de munți din țările vecine. Ei nu sînt prea înalți și au numeroase văi largi cu locuri de trecere dintr-o parte în alta. De aceea, cu toate că sînt situați în inima țării, Carpații nu i-au despărțit niciodată pe români unii de alții.

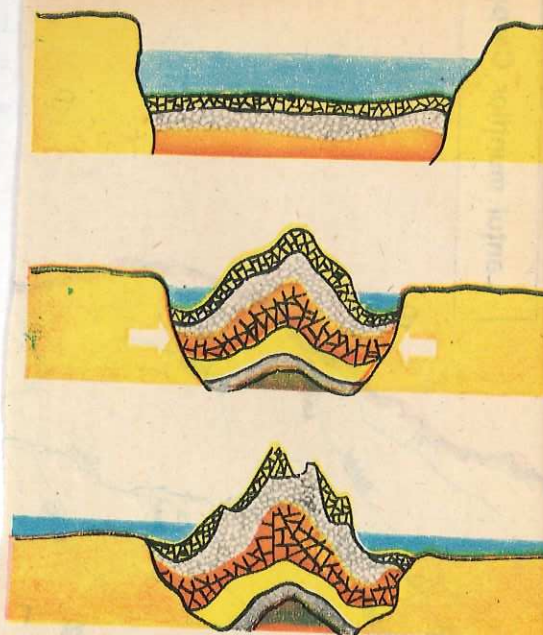
2. Munții din țara noastră, în cea mai mare parte a lor,

etirea și ridi-

format prin

Lanțul muntilor Carpați

a

Formarea munților vulcanici

Formarea munților prin încrețire

b

izbucnirea unor vulcani (vezi figurile a și b de mai sus). În adâncurile Pământului, din cauza apăsării și căldurii foarte mari, rocile sînt topite, formînd o materie vîscoasă și foarte fierbinte. Prin izbucnirile vulcanilor, această materie a ieșit la suprafață, unde s-a răcit și s-a întărit formînd *roci vulcanice* și chiar munți vulcanici. În alte țări se pot vedea și astăzi vulcani în activitate, pe cînd cei din țara noastră și-au încetat demult activitatea.

Munții Carpați sînt alcătuiți din roci felurite, pe care apele și vînturile le rod neconținut.

3. După felul cum sînt așezate șirurile muntoase din țara noastră, munții Carpați se împart în trei ramuri muntoase, și anume:

a. **Carpații Orientali (Răsăriteni)**, care se întind de la hotarul de nord al țării, către sud, pînă la valea râului Prahova;

b. **Carpații Meridionali (de Miazăzi)**, de la Valea Prahovei, către vest, pînă la văile râurilor *Timiș* și *Cerna*;

c. **Carpații Occidentali (Apuseni)**, care închid arcul muntos în partea de vest a țării, începînd de la Dunăre, către nord, pînă la valea râului *Barcău*.

4. Munții noștri au multe bogății. Din păduri obținem lemnul atît de necesar pentru construcții și mobilă. *Pajiștile* de pe culmi constituie hrana turmelor de oi și a altor animale.

În subsolul munților se găsesc numeroase bogății (minereuri, cărbuni, ape minerale etc.), care au o mare importanță pentru economia țării.

Munții împăduriți înlesnesc formarea norilor de ploaie, asigurîndu-se astfel umezeala necesară creșterii plantelor, cît și apa râurilor care împînzesc pămîntul țării, făcîndu-l mai roditor.

La munte este aerul cel mai curat și găsim locuri turistice de o nebanuită frumusețe.

De aceea Carpații sînt o adevărată binefacere pentru locuitorii pămîntului românesc.

Exerciții și întrebări

- Arătați pe *Harta fizică a României* ramurile principale ale munților Carpați, precizînd limitele lor.
- Explicați cum s-au format munții din țara noastră.
- Care sînt principalele bogății ale munților noștri?

Carpații Orientali (Răsăriteni)

1. Așezarea și întinderea

Carpații Orientali se întind de la hotarul de nord al țării pînă la Valea Prahovei. Acești munți formează cea mai întinsă zonă muntoasă din țara noastră (vezi harta de la pagina 16).

2. Înălțimea

Înălțimea Carpaților Orientali este mijlocie față de celelalte ramuri muntoase ale țării. Doar în partea de nord înălțimea lor depășește 2 000 m. În partea de sud ei sînt mai puțin înalți.

Vedere din Carpații Orientali

3. Cele două mari șiruri muntoase ale Carpaților Orientali

După felul cum s-au format și după felul cum sînt așezați, în zona muntoasă a Carpaților Orientali pot fi deosebite două șiruri principale de munți:

a. **șirul munților de vest**, care poartă și numele de **șirul munților vulcanici**, prin izbucnirea unor vulcani;

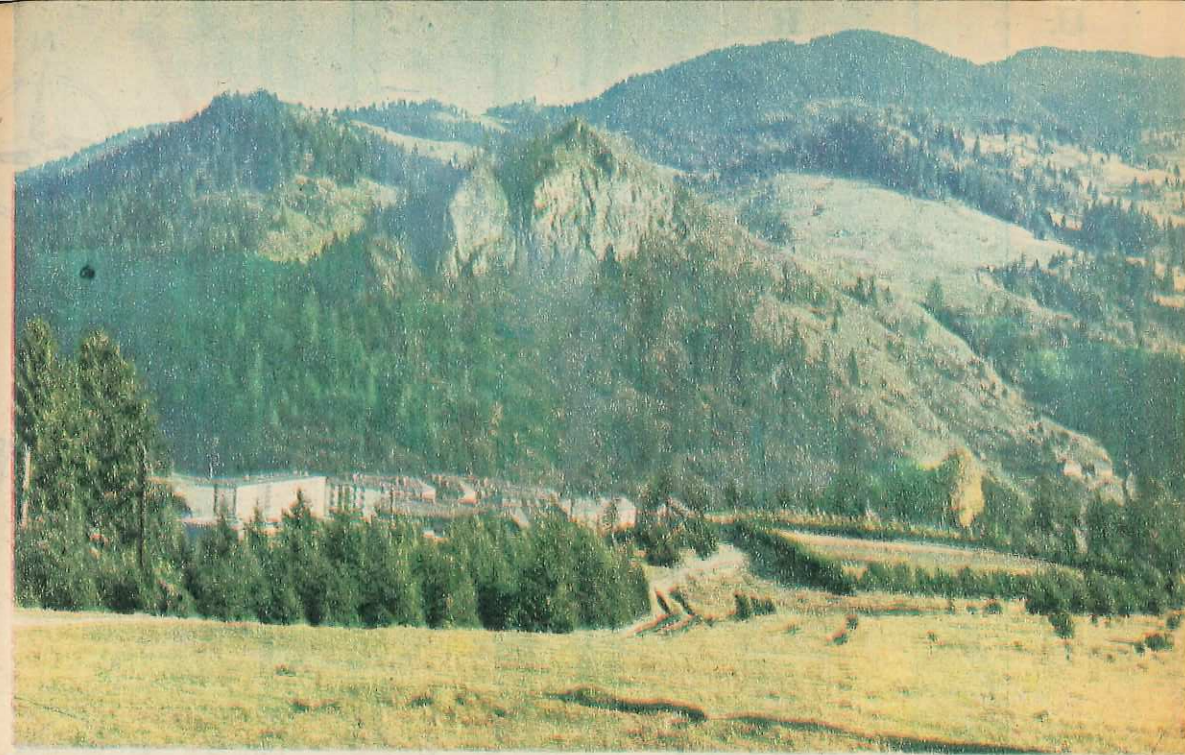
b. **șirul munților dinspre est**, care s-a format mai ales prin încrețirea și înălțarea stratelor pămîntului.

4. Alcătuirea Carpaților Orientali

Munții vulcanici, clădiți mai ales din felurite roci vulcanice, au numeroase bogății minerale: aur, argint, plumb, cupru, zinc, sulf și altele.

Cu toate că vulcanii care le-au dat naștere s-au stins cu milioane de ani în urmă, prin crăpăturile unor stînci din acești munți mai ies către suprafață și astăzi, în unele locuri, anumite gaze. Apele din adîncuri care întîlnesc astfel de gaze se amestecă cu ele și devin ape gazoase (ape minerale), care ajută la vindecarea unor boli.

Dintre munții vulcanici amintim munții: **Gutiului, Tibleșului, Călimani, Gurghiului și Harghita** (vezi harta)

Munții Rodnei văzuți din Băile Borșa

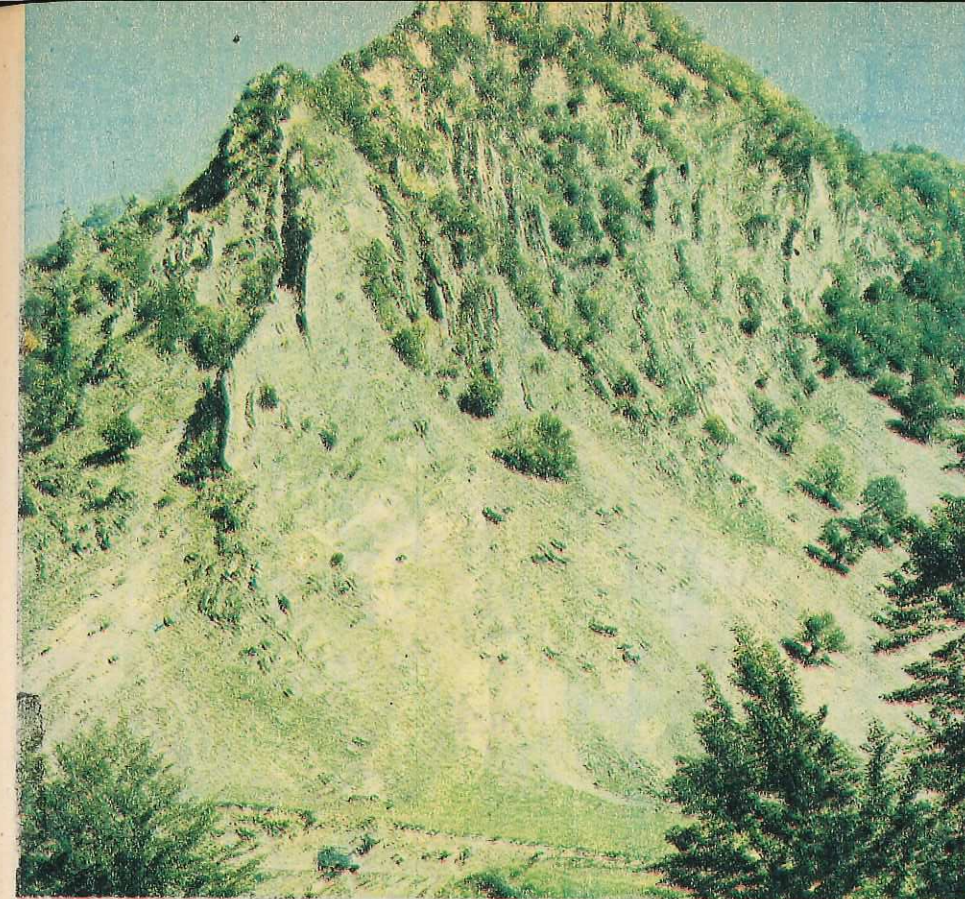
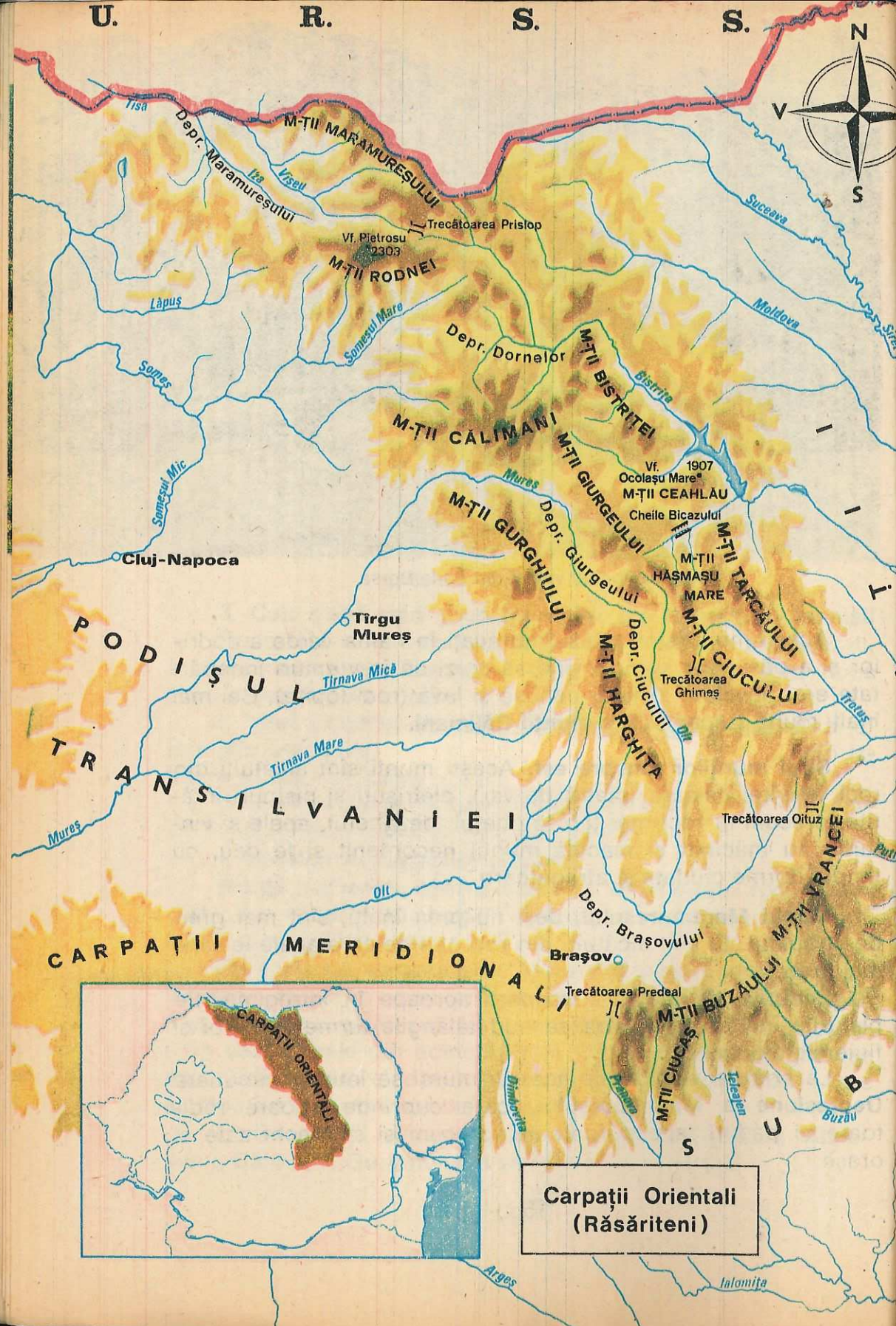
Acești munți sînt astăzi îmbrăcați în haina verde a codrilor și a pășunilor și nu-ți vine să crezi că în vremuri îndepărtate erau învăluiți în fum, cenușă și lavă (roci topite). Cei mai înalți munți vulcanici sînt **munții Călimani**.

Șirul munților dinspre est. Acești munți sînt alcătuiți din roci felurite: calcare (piatră de var), pietrișuri și nisipuri întărite, precum și roci mai tari. Înghețul, dezghețul, apele și vînturile au măcinat și macină munții neconținut și le dau, cu timpul, forme ciudate și atrăgătoare.

Munții Maramureșului, deși nu prea înalți, sînt mai greu de străbătut. Ei sînt alcătuiți din roci tari pe care apele le sapă mai greu.

Pădurile de molid îi acoperă aproape în întregime. Pe plaiurile înalte, toată vara se aud tălăngile turmelor de oi și fluierile ciobanilor.

La poalele vestice ale acestor munți se întinde minunata **Depresiune a Maramureșului**, care cuprinde ogoare roditoare și păduri, ape curgătoare, precum și străvechi sate și orașe.

Vedere din Munții Vrancei

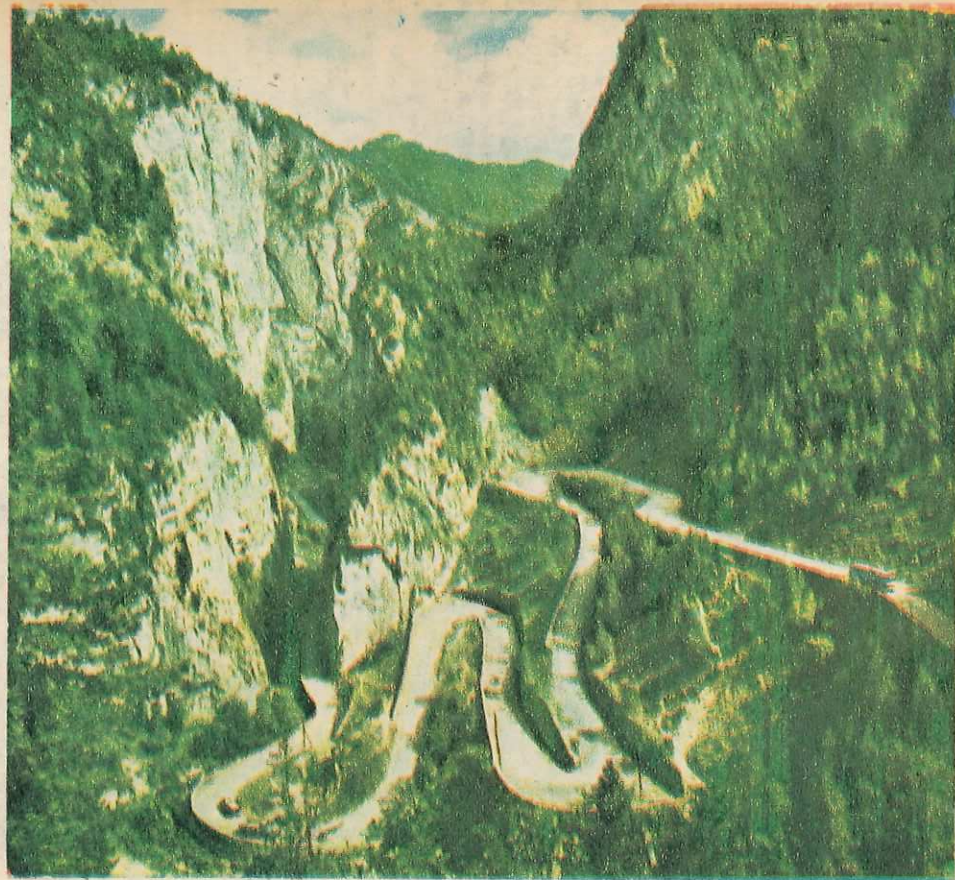
Munții Rodnei, așezați spre sud de Munții Maramureșului, sînt mai semeți. Unele vîrfuri trec de 2 000 m înălțime.

Pietrosul (2 303 m), cel mai înalt vîrf din acești munți, parcă stă de strajă frumuseților din jur: pășuni presărate cu flori gingașe de munte, lacuri de munte cu apă limpede ca de cristal, în care se adapă turmele, coaste și văi împădurite în care trăiesc urși, cerbi și căprioare, cocoși de munte, mistreți și alte animale de pădure.

Din acești munți pornesc la vale, la început abia șopotind și apoi din ce în ce mai gălăgioase, multe ape curgătoare.

Munții Bistriței, care se întind spre sud-est de Munții Rodnei, sînt tot atît de frumoși. În afară de cîteva creste goale, acoperite cu ierburi și tufişuri pitice, sînt îmbrăcați cu păduri dese de brad și molid.

La sud-est de acești munți se înalță, măreț, masivul **Ceahlău**, format din calcare (piatră de var) și din alte roci pe care apa nu a putut să le macine. De aceea, multe stînci au

Cheile Bicazului

căpătat forme curioase, ca niște ziduri drepte și turnuri de piatră mai înalte sau mai joase.

Ceahlăul se oglindește măreț în undele albastre ale marelui lac de acumulare de pe râul Bistrița.

Acolo unde Carpații formează un cot, arcuindu-se către apus, se găsesc **Munții Vrancei**. Culmile lor sînt acoperite cu iarba grasă a pășunilor pe care pasc vara numeroase turme de oi.

Spre capătul de sud al Carpaților Orientali se ridică crestele **Munților Ciucașului**.

Înăuntrul zonei de curbură a Carpaților se găsește *Depresiunea Brașovului*, un șes întins și roditor, înconjurat de munți.

5. Trecătorile din Carpații Orientali

Pe văile unor ape sau chiar pe crestele nu prea înalte și nu prea ascuțite ale unor culmi sînt vechi locuri de trecere ale oamenilor dintr-o parte în alta a munților. Aceste locuri de trecere peste munți se numesc *trecători* sau *pasuri*.

Cele mai importante trecători din Carpații Orientali sînt: *Prislop, Bicaș, Ghimeș, Oituz și Predeal* (vezi harta de la pagina 16).

Prin aceste trecători și prin multe altele, încă din cele mai vechi timpuri, oamenii au circulat dintr-o parte în alta a munților.

6. Bogății

Pădurile care îmbracă Carpații Orientali de la poale pînă aproape de vîrfuri, precum și numeroasele *pășuni* sînt o importantă bogăție pentru țara noastră.

Pe lângă acestea Carpații Orientali au o mulțime de bogății în adîncul pămîntului: *cărbuni, mangan, fier, sulf, aur, argint, piatră de construcție, ape minerale* și altele.

Aplicații

- Arătați pe *Harta fizică a României*, pe care o aveți în clasă, munții care fac parte din Carpații Orientali.
- Arătați pe aceeași hartă trecătorile din Carpații Orientali.
- Pentru albumul geografic al clasei, căutați vederi din Carpații Orientali.

Ceahlăul

(Lectură)

Vedeam Ceahlăul la apus,
Departa-n zări albastre dus,
Un uriaș cu fruntea-n soare,
De pază țării noastre pus.

GEORGE COȘBUC

Pe tot întinsul țării nu este alt munte mai cunoscut, mai căutat, mai des pomenit... A dat naștere la povești ori legende în popor, la descrieri minunate din partea multor scriitori. Faima lui nu stă numai în amănunțita arhitectură a formelor de piatră care au răscolit imaginația poporului; nu i-a stabilit-o numai impunătoarea-i înfățișare, înălțându-se deasupra celorlalți munți învecinați, ci faptul că prin aceasta e în adevăr un far zărit de la mari depărtări.

Numirile pe care poporul le-a dat diferitelor stînci izolate sau grupuri-lor de stînci... sînt toate evocatoare: Toaca, Panaghia, stîncă uriașă de alături, Detunata, stîlpi mereu sfărîmați de trăsnete, Duruitoarea, cascadă ca laptele, cu glas neogoit, căciula Dorobanțului, o cușmă curcânească în vârful unui stîlp scund de piatră, dincolo Jghiabul lui Vodă, Gardul Stănilor, Dochia împietrită lângă turmele de oi.

Deși vîrfu-i ca un turn nu atinge nici măcar 2 000 m înălțime, ridicat peste ceilalți tovarăși de piatră, adunați ca mulțimea în jurul tronului unui stăpînitor, se zărește din depărtări, după cum de pe vîrfu-i, cînd atmosfera e limpede, se văd sclipiri de lumină în ceață, pînă la Roman și chiar Iași. Nu e de mirare că, prin exagerare, bătrînii îți spun că de pe el se poate prinde pînă și luciul Mării Negre, ca niște fluturași de argint.

Călătorul atent ce urcă Ceahlăul observă schimbarea pe nesimțite a lumii plantelor. Din umbra stropită cu pete de lumină a făgetului de la poale străbați întinericul brădetului mohorît. Mai sus ceva de Durău, molizii se răresc, înaintează izolați. În cele din urmă se dau biruiți. Locul lor l-au luat jnepenii pitici, semnul trudei și al luptei între copaci. Neamuri cu bradul, sînt siliți să se aplece, spre a face să alunece năprasnica undă de vînt peste ei, fără să-i rupă. Chinuiți, se tîrăsc. Ramurile lor sînt ca șerpilor zvîrcoliți. Ca de oțel sînt rezistente, dar mlădioase ca să nu se rupă sub greutatea nămeților. Reprezintă tipul ființei ce se adaptează la mediu, spre a scăpa cu viață...

Pe urmă scapi la lumina vîrfurilor alpine.

În mușchii ce se aștern, piciorul cel mai delicat calcă pe el ca pe un covor des persian, iar florile cele mai boghioase te cheamă cu glas tainic dar imperativ ca să le privești. Plantele sînt și ele ființe: au gusturile lor, au tovarășiile lor, ce atîrnă de climă, de substratul din care-și iau hrana.

După cercetările învățaților noștri botaniști, Ceahlăul e o insulă de flori cum rar se găsește aiurea.

După I. Simionescu - din «Colțuri de țară»

Carpații Meridionali (de Miazăzi)

1. Așezarea și întinderea

Carpații Meridionali sînt așezați la sud de Podișul Transilvaniei, între Carpații Orientali și Carpații Occidentali, și formează o zonă muntoasă mai puțin întinsă decît a Carpaților Orientali. Limitele acestor munți sînt Valea Prahovei, la est, și văile rîurilor *Timiș-Cerna*, la vest.

2. Înălțimea

Carpații Meridionali sînt cei mai înalți munți din țara noastră. Fiind alcătuiți din roci mai tari, apele și vînturile îi rod mai greu. Ei au multe povîrnișuri foarte drepte și văi adînci. Cîteva vîrfuri își înalță stîncile la peste 2 500 m.

3. Principalele grupe de munți din Carpații Meridionali

Deși Carpații Meridionali sînt formați din roci tari, în unele locuri, apele, rozîndu-i neconținut, i-au tăiat în curmeziș, despărțindu-i în patru grupe de munți:

a. **grupa Bucegi** (între Valea Prahovei și Valea Dîmboviței);

b. **grupa Făgărașului** (între Valea Dîmboviței și Valea Oltului);

c. **grupa Paringului** (între Valea Oltului și Valea Jiului);

d. **grupa Retezat-Godeanu** (între Valea Jiului și văile *Timiș-Cerna*).

Arătați aceste grupe de munți pe harta de la pagina 22.

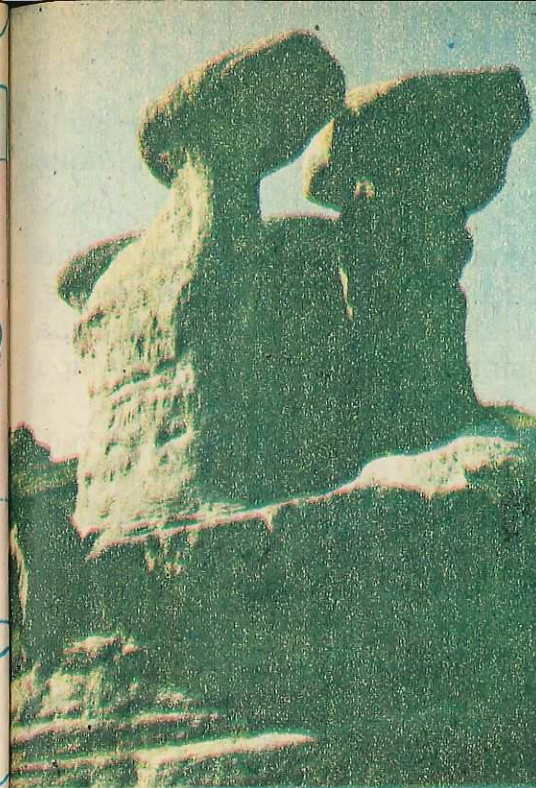
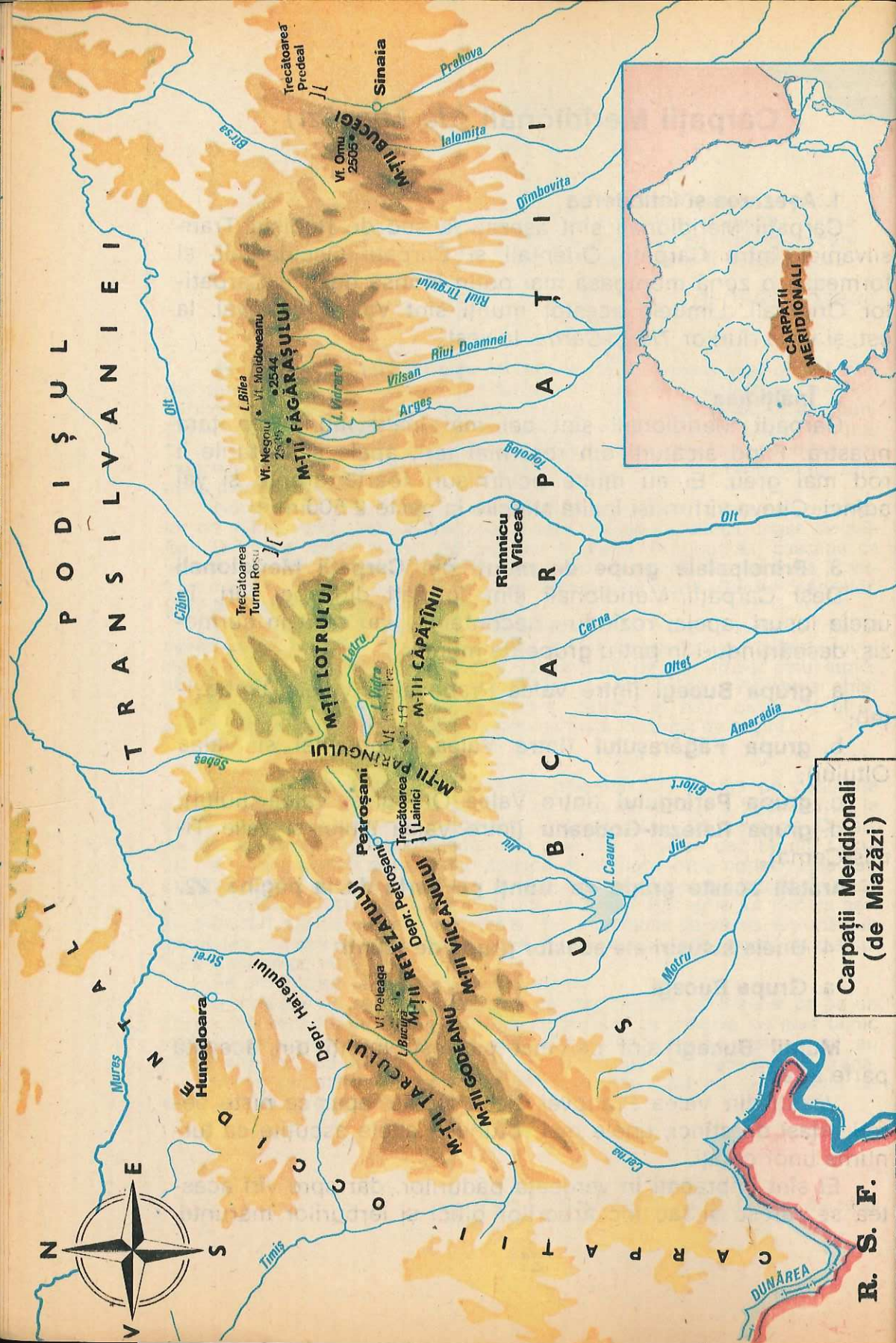
4. Unele însușiri ale acestor grupe de munți

a. Grupa Bucegi

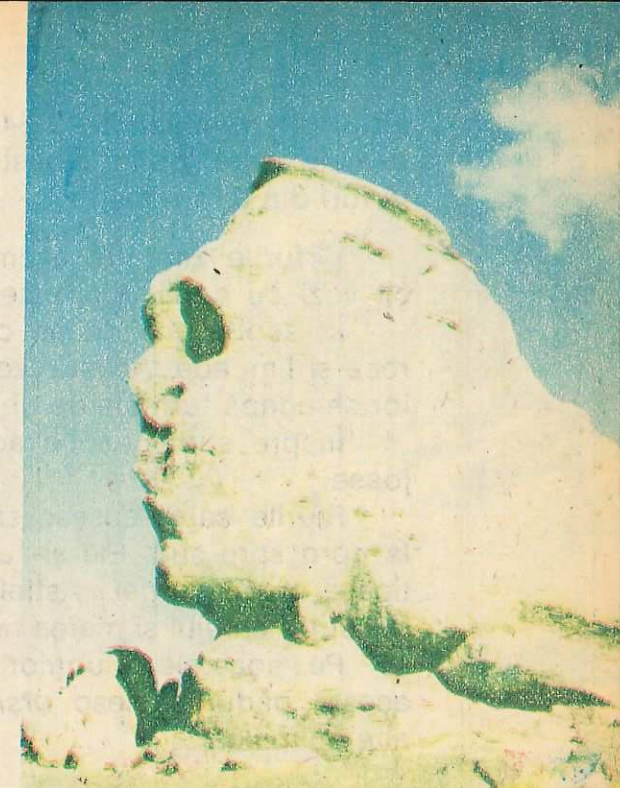
Munții Bucegi sînt cei mai pitorești munți din această parte a țării.

Văzuți din Valea Prahovei, de la poale, apar ca niște pereți uriași de stînci, unele mai rotunjite, altele ascuțite ca turnurile unor cetăți.

Ei sînt îmbrăcați în verdeața pădurilor, dar spre vîrf acestea se răresc și fac loc arborilor pitici și ierburilor mărunte.

Munții Bucegi — Babele

Munții Bucegi — Sfinxul

Urcușul cu piciorul este greu, dar încântător.

Culmea Bucegilor este un platou întins, la 2 000 m înălțime, acoperit cu pajiști de munte unde din loc în loc apar stînci mari, care au căpătat forme ciudate din cauza vînturilor și a ploilor ce le-au ros mereu (*Babele*, *Sfinxul*).

Cel mai înalt dintre vîrfurile Bucegilor este *vîrful Omu* (2 505 m), în jurul căruia se deschid prăpăstii amețitoare. Pe acest vîrf se găsește o importantă stație meteorologică, unde de mai multe ori pe zi se măsoară temperatura, direcția și viteza vînturilor etc.; pentru cunoașterea mersului vremii.

Datorită așezării și priveliștilor minunate și amenajărilor turistice, munții Bucegi sînt cei mai vizitați munți din țară.

b. Grupa Făgărașului

Munții Făgărașului sînt formați din roci foarte tari. Culmea de nord a acestor munți se înalță de la un capăt la altul ca un zid de netrecut. Apele n-au izbutit să-i roadă, deoarece nici o apă nu taie complet munții în curmeziș.

Cînd răsăritul soarelui aprinde parcă cerul într-o văpaie de flăcări, iar negurile se topesc în fundul văilor întunecoase,

vîrfurile *Moldoveanu* (2 544 m) și *Negoiu* (2 535 m) se înalță semețe spre bolta albastră a cerului. Sînt cele mai înalte vîrfuri din țara noastră.

Vîrfurile zimțate, asemănătoare unui ferăstrău, se întind cît vezi cu ochii. Aici este locașul obișnuit al caprelor negre.

În scobiturile de pe culmi sînt numeroase lacuri cu apă rece și limpede. Aceste lacuri sînt de o frumusețe rară. În apa lor se adapă turmele de oi ce pasc pe plaiurile înalte.

Înspre sud, culmile acestor munți sînt din ce în ce mai joase.

Rîurile care reușesc să străbată aceste culmi coboară de la nord spre sud. Ele și-au săpat văi înguste, adînci și prăpăstioase, numite *chei*. Astfel sînt *Cheile Argeșului*, unde s-au construit barajul și marea hidrocentrală «Argeș».

Pe coastele Munților Făgărașului sînt păduri dese. În aceste păduri trăiesc *urși*, *lupi*, *mistreți*, *căprioare*, *cerbi* și alte animale.

c. Grupa Parîngului

Această grupă de munți este formată din mai multe culmi. Cei mai înalți munți din această grupă sînt **Munții Parîngului**, care depășesc cu puțin 2 500 m.

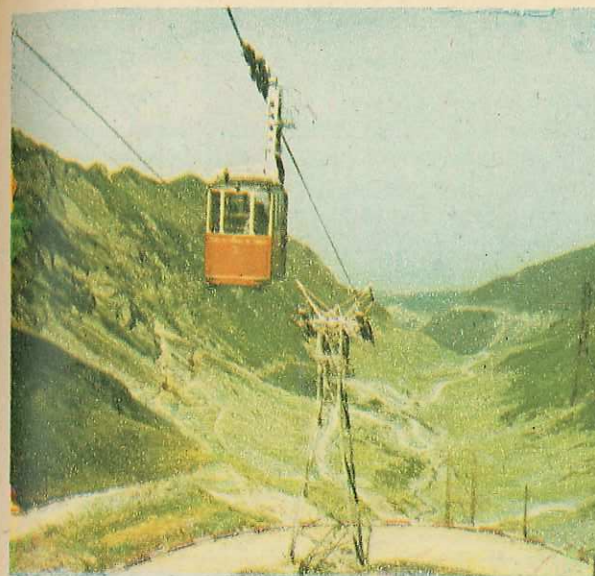
Grupa Munților Parîngului este formată din roci tari, de aceea au multe înălțimi mari. Din acești munți pornesc numeroase ape. Unele curg spre Podișul Transilvaniei, iar altele spre sudul țării **(vezi harta de la pagina 22)**.

d. Grupa Retezat-Godeanu

Dintre munții care alcătuiesc această grupă fac parte și **Munții Retezatului**, care, prin toată înfățișarea lor, se aseamănă cu un enorm parc. Înălțimile lor, tot atît de mari ca și acelea din Munții Făgărașului, sînt de o rară frumusețe. **(vezi harta de la pagina 22)**.

Pe culmile lor înalte sînt pășuni întinse, bogate în ierburi. Lacurile de munte sînt numeroase. Retezatul are aproape o sută de asemenea lacuri. Aici sînt cele mai întinse și cele mai adînci lacuri de munte.

De o rară frumusețe sînt și pădurile. Spre poalele munților sînt păduri de fag, iar spre înălțimi, păduri de brad.

Cu telecabina spre culmile Făgărașului

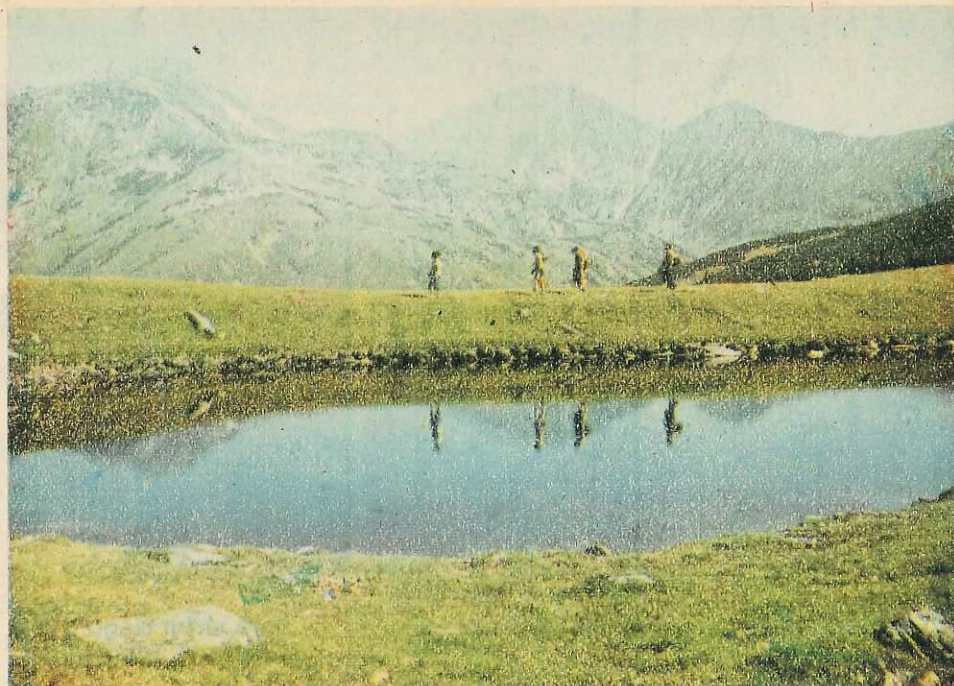
Spre vîrfurile Negoiu din Munții Făgărașului

5. Trecătorile din Carpații Meridionali

Carpații Meridionali fiind alcătuiți din roci foarte tari, apele nu i-au putut roade pînă la temelie. De aceea, trecătorile sînt puține, înguste și înalte.

Între Munții Făgărașului și grupa Munților Parîngului se află *trecătoarea Turnu Roșu*. Această trecătoare, situată pe valea rîului Olt, este folosită din cele mai vechi timpuri. Oltul este singurul rîu care a tăiat Carpații Meridionali dintr-o parte în alta, formînd o vale de o rară frumusețe. Șoseaua și calea ferată șerpuiesc pe malul apei **(vezi harta)**.

Între grupa Munților Parîngului și cea a munților Godeanu, apa Jiului și-a tăiat o vale adîncă. Aici este *trecătoarea Lainici*. Pereții de stîncă în această trecătoare sînt mai apropiați și mai dreapți decît pe alte văi. Cînd plouă mult, apa rîului își face loc cu multă greutate, lovind în dreapta și în stînga malurile stîncioase. O astfel de vale strîmtă și lungă se numește *defileu*. De aceea, acestei văi i se mai spune și *Defileul Jiului* **(vezi harta de la pagina 22)**.

Vedere din Munții Retezatului

Există mai multe asemenea defilee în Carpații Meridionali. Ca să se poată face o șosea de-a lungul Defileului Jiului, a fost necesar să se sfărîme și să se străpungă nenumărate stînci de pe margini.

6. Bogății

Între Munții Parîngului și ai Retezatului se află un loc întins și mai jos, numit *depresiunea Petroșani* sau *Valea Jiului*. În subsolul acestei depresiuni se află cele mai bogate zăcăminte și cele mai importante mine de **cărbuni** din țară.

Pădurile Carpaților Meridionali sînt o altă bogăție importantă, deoarece lemnul este foarte necesar în industrie și în construcții.

Nenumăratele **pășuni** răspîndite pînă pe crestele munților asigură hrana, turmelor de oi și cirezilor de vite. **Animalele sălbatice** constituie un vînat prețios.

Năvalnicele **ape curgătoare** sînt folosite din ce în ce mai mult pentru construcția de hidrocentrale care produc energie electrică.

Aplicații

- Arătați pe *Harta fizică a României*, principalele grupe de munți din Carpații Meridionali.
- Localizați pe hartă cele mai mari vîrfuri.
- Indicați pe hartă trecătorile din Carpații Meridionali.
- Căutați, pentru albumul geografic al clasei, vederi din Carpații Meridionali.

Carpații Occidentali

1. Așezarea și întinderea

Carpații Occidentali se întind în partea de vest a țării, de la Dunăre, spre nord, pînă în valea râului Barcău (**vezi harta de la pagina 29**).

2. Înălțimea

În comparație cu Carpații Orientali și Meridionali, Carpații Occidentali sînt mai puțin înalți.

3. Principalele grupe de munți din Carpații Occidentali

Nici Carpații Occidentali nu se înșiruie ca un lanț neîntrerupt de munți. Apele și văile foarte largi îi despart în *grupe de munți*.

a. Prima grupă de munți din Carpații Occidentali este cuprinsă între Dunăre și Mureș și este formată din **Munții Banatului** (către sud) și **munții Poiana Ruscă** (mai spre nord).

Orașul Orșova

Vedere din Munții Apuseni

b. A doua grupă muntoasă din Carpații Occidentali este cuprinsă între valea râului Mureș, la sud, pînă la valea râului Barcău, la nord, și poartă numele de **Munții Apuseni**.

4. Alcătuirea și înfățișarea Carpaților Occidentali

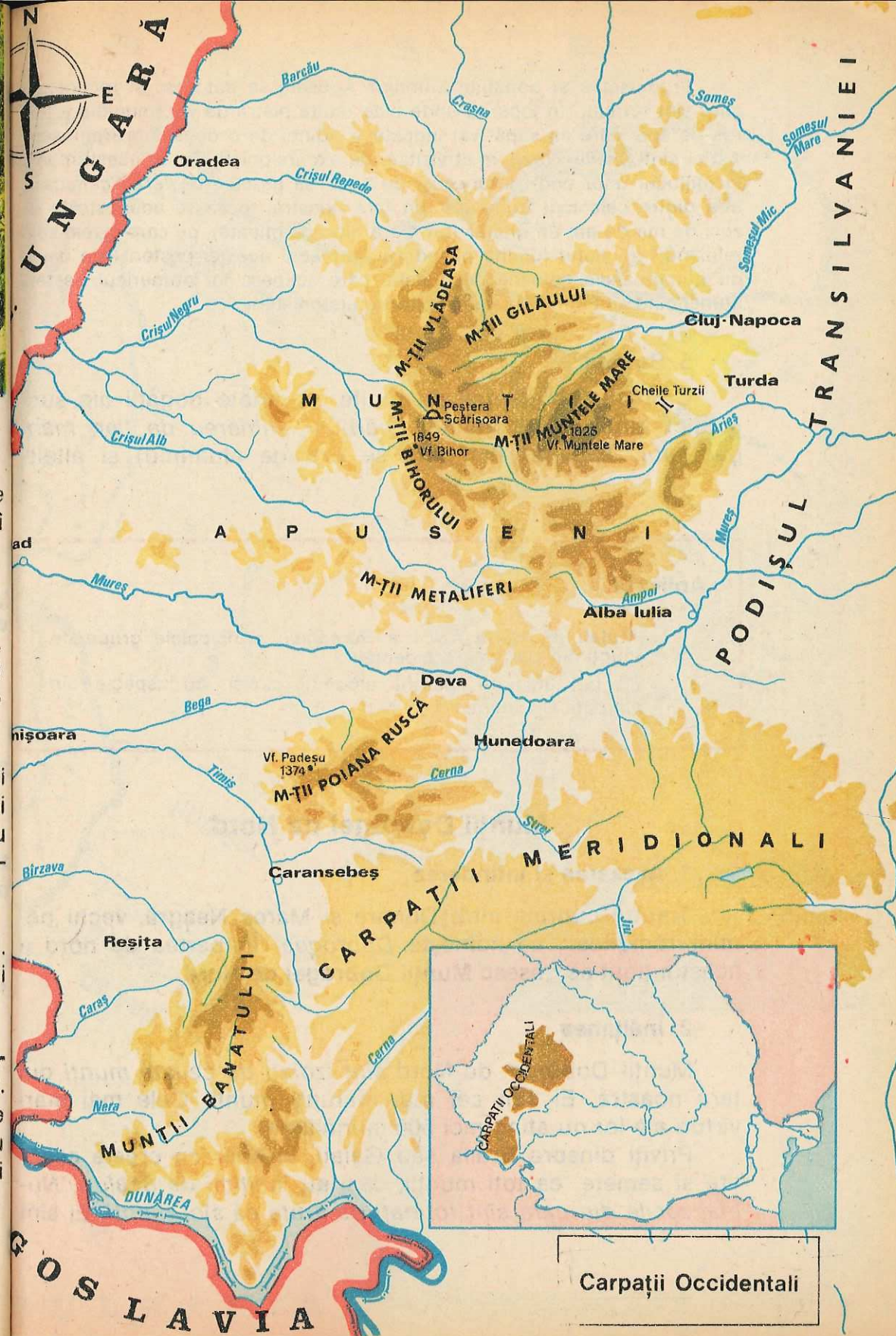
Carpații Occidentali sînt formați din roci foarte diferite. Unele sînt foarte tari și vechi, iar altele mai puțin tari. Aici este mult mai răspîndită piatra de var (calcar) pe care apele o macină cu ușurință.

Munții **Banatului** și munții **Poiana Ruscă** sînt mult mai puțin înalți decît Carpații Meridionali. Au culmi rotunjite și povîrnișuri repezi. Datorită înălțimii mici, ei sînt acoperiți cu păduri de foioase pînă la vîrf, iar apele taie munții în toate direcțiile.

Munții Banatului se întind spre sud pînă în Valea Dunării. Dunărea a săpat în stînca acestor munți o vale adîncă și îngustă, «*Defileul Dunării*».

Munții Apuseni au cele mai mari înălțimi în **Munții Bihorului**. Dintre acestea, *vîrfurile Bihor* (1 849 m) este cel mai semeț.

În Munții Apuseni multe culmi sînt aproape netede, pe care poți merge zile întregi ca pe cîmpie. Ele sînt acoperite cu pășuni bogate. Din loc în loc se arată și cîteva vîrfuri mai înalte acoperite de păduri sau pășuni.

Frumusețile și bogățiile Munților Apuseni se datoresc și rocilor din care sînt formați. În locurile unde este multă piatră de var, muntele a fost ros de ape, care au săpat văi înguste și adînci de o deosebită frumusețe. Astfel sînt *Cheile Turzii*, mult vizitate de excursioniști. Tot în acești munți, în mijlocul unor codri întunecoși de brad, se găsește *peștera Scărișoara*, una dintre cele mai frumoase din țara noastră. În ea se adăpostește de zeci de mii de ani un ghețar (un mare bloc de gheață), pe care razele soarelui nu l-a putut lumina niciodată. Farmecul acestei peșteri este dat și de numeroasele coloane de gheață, care sclipesc în întunericul peșterii atunci cînd sînt luminate de lămpile excursioniștilor.

5. Bogății

Carpații Occidentali au multe și variate bogății ale subsolului dintre care amintim: *cărbuni, minereu de fier, mangan, aur, bauxită* (din care se extrage aluminiu) și altele.

Aplicații

- Arătați pe *Harta fizică a României*, principalele grupe de munți din Carpații Occidentali.
- Căutați ilustrații, pentru albumul clasei, cu aspecte din Carpații Occidentali.

Munții Dobrogei de Nord

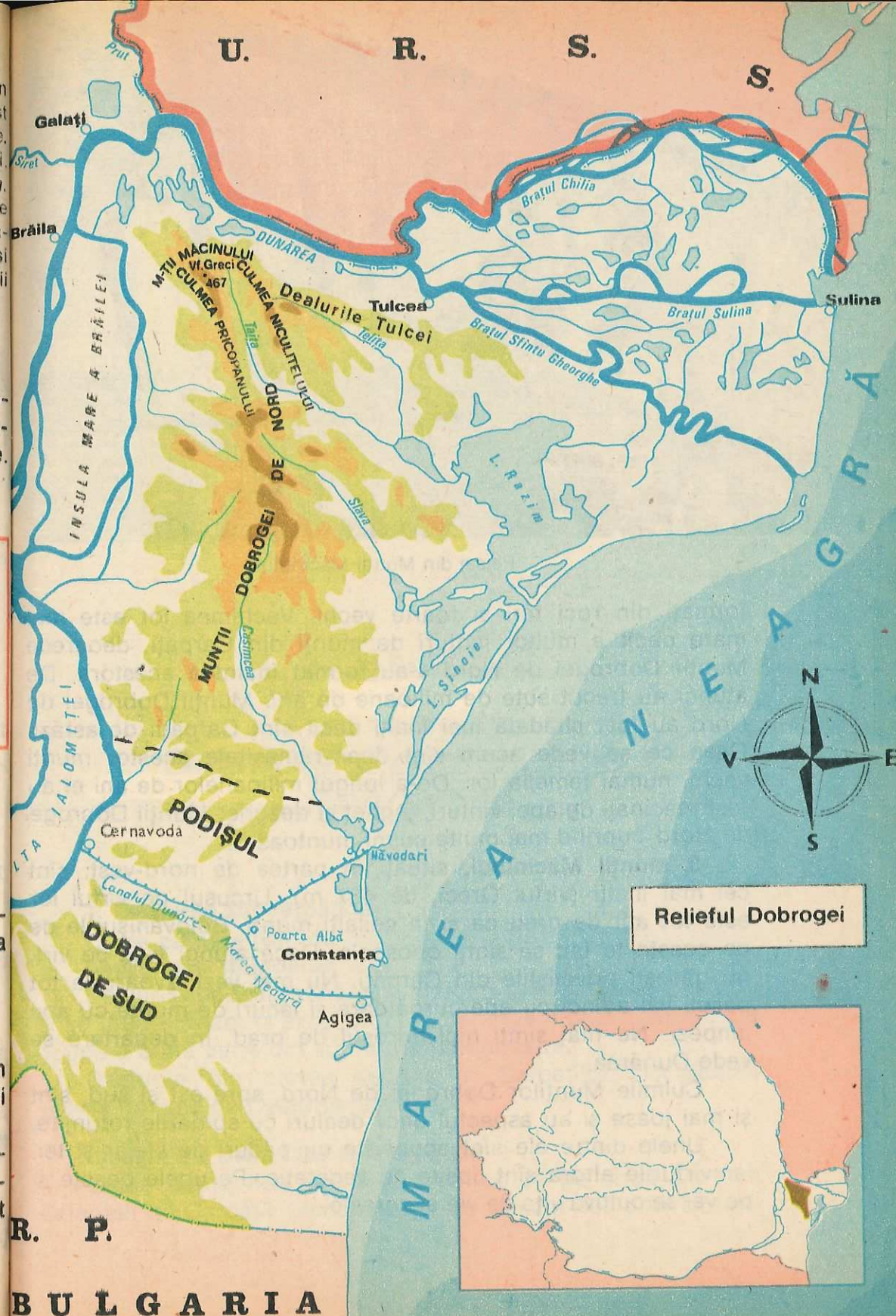
1. Așezarea și întinderea

Ținutul cuprins între Dunăre și Marea Neagră, vechi pămînt românesc, se numește *Dobrogea*. În partea de nord a acestui ținut se găsesc **Munții Dobrogei de Nord**.

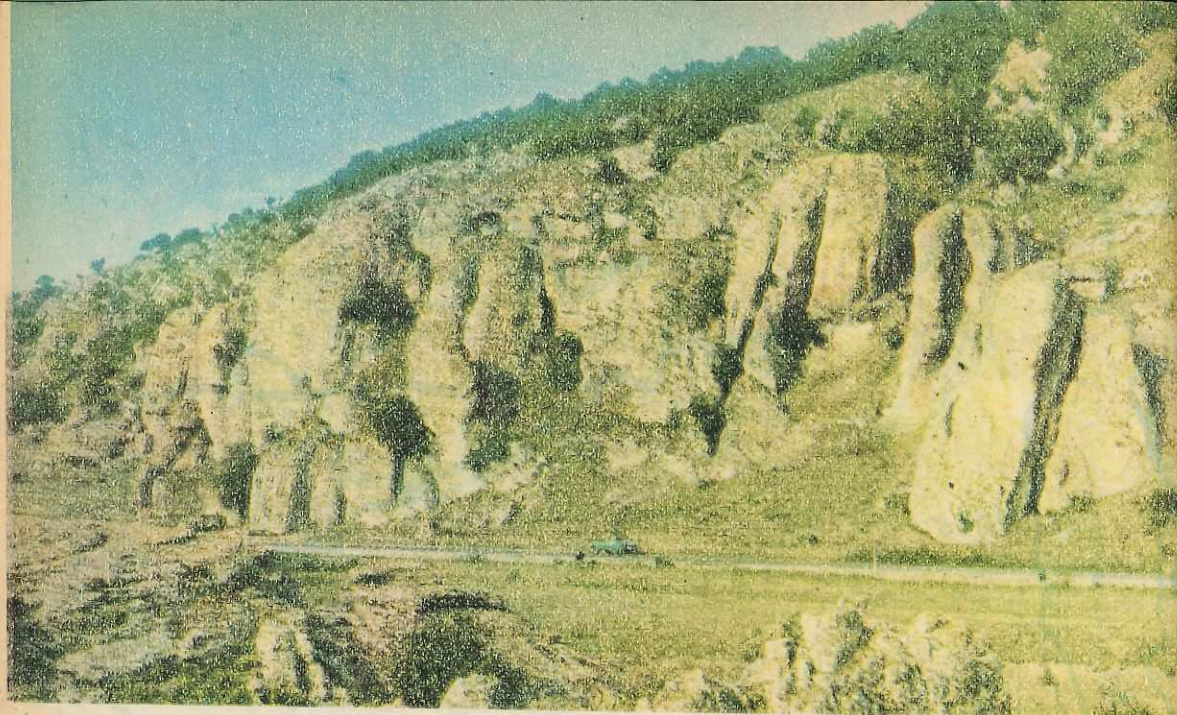
2. Înălțimea

Munții Dobrogei de Nord sînt *izolați de ceilalți munți* din țara noastră. Ei sînt cei mai mărunți munți. Cele mai mari vîrfuri ale lor nu ating nici 500 m înălțime.

Priviți dinspre Brăila sau Galați, ei apar cu creste ascuțite și semețe, ca toți munții, deși au *înălțimi de dealuri*. Numai rocile din care sînt formați ne arată că sînt munți. Ei sînt

Relieful Dobrogei

Peisaj din Munții Măcinului

formați din roci tari și foarte vechi. Vechimea lor este mai mare decât a multor lanțuri de munți din Carpați, deoarece Munții Dobrogei de Nord s-au format înaintea acestora. De atunci au trecut [redacted] ani. Munții Dobrogei de Nord au fost altădată mai înalți decât sînt Carpații de astăzi. Ceea ce se vede acum sînt doar rămășițele acestor munți vechi, numai temelia lor. De-a lungul [redacted] ei au fost măcinați de ape, vînturi, îngheț și dezgheț. Munții Dobrogei de Nord cuprind mai multe culmi muntoase.

3. Munții Măcinului, situați în partea de nord-vest, sînt cei mai înalți (vîrful Greci, de 467 m). Urcușul pe vîrful lor este tot atît de greu ca și în ceilalți munți. Bolovănișurile de pe coaste te fac să simți oboseala. Dacă ajungi însă pe vîrf, nu găsești priveliștile din Carpați. Nu mai vezi izvoare la tot pasul, văi adînci cu ape curgătoare și lacuri de munte cu ape limpezi. Nu mai simți nici mirosul de brad. În depărtare se vede Dunărea.

Culmile Munților Dobrogei de Nord, spre est și sud, sînt și mai joase și au aspectul unor dealuri cu spinările rotunjite.

Unele dintre ele sînt acoperite cu păduri de stejar și tei, iar vîrfurile altora sînt lipsite de vegetație. Pe unele coaste și pe văi se cultivă vița de vie și cereale.

4. Bogății

Din cauza climei de aici, de obicei secetoasă, pădurile de foioase sînt mai rare (stejar, tei). În schimb, în Munții Dobrogei de Nord se găsește multă piatră de construcții (granit, calcar etc.).

Aplicații

- Arătați pe *Harta fizică a României* culmile mai importante ale Munților Dobrogei de Nord.
- Dacă ați vizitat acești munți, faceți o scurtă descriere a locurilor văzute de voi.
- Spuneți care sînt principalele deosebiri dintre munții Carpați și Munții Dobrogei de Nord.

Dealurile și depresiunile subcarpatice

1. Dealurile subcarpatice

Cu ce culoare sînt marcate dealurile pe hartă?

Așezarea și întinderea

Dealurile subcarpatice sînt înălțimi mai mici decât munții și se întind în lanț la exteriorul lor, pe lîngă munții Carpați. Ele ocupă o bună parte din suprafața țării noastre.

Dealurile din partea de vest a Carpaților Occidentali poartă numele de **Dealurile Vestice**.

Însușiri ale dealurilor subcarpatice

Unele dintre dealurile subcarpatice de pe lîngă Carpații Orientali și Carpații Meridionali s-au născut tot prin *încrêți-*

rea stratelor pământului, ca și munții, dar mult mai târziu. Altele, cum sînt *Dealurile Vestice*, s-au format din pietrele și nisipurile aduse de apele curgătoare din munți. Vîrfurile lor cele mai mari se apropie de 1 000 m. Omul poate urca pe toate aceste dealuri fără prea mult efort.

Dealurile subcarpatice sînt alcătuite din roci mai puțin tari decît cele din care sînt clădiți munții.

Apele curgătoare care vin din munți au tăiat adînc, de-a curmezișul, aceste dealuri. Astfel, ele apar împărțite în mai multe grupe mici, care au diferite denumiri.

2. Depresiuni subcarpatice

Între dealurile subcarpatice există, din loc în loc, întinderi mai joase, înconjurată de dealuri. Aceste cîmpuri largi unde găsim sate și orașe, precum și ogoare întinse, se numesc **depresiuni subcarpatice**.

3. Bogății ale dealurilor subcarpatice

Culmile multor dealuri subcarpatice au pășuni, iar coastele lor sînt acoperite cu *păduri de fag, stejar, carpen* și alți arbori cu frunze căzătoare. Dacă pe dealuri locurile pentru cultura cerealelor sînt mai puține, în schimb sînt multe *livezi de pruni, meri, nuci*, precum și *vii*. **Măgura Odobeștilor**, spre exemplu, este renumită pentru podgoriile sale, care dau vinuri alese.

În depresiunile subcarpatice se cultivă *cereale*.

Subcarpații au importante bogății minerale: *petrol, gaze naturale, cărbuni, ape minerale* etc.

Sarea se găsește aproape pretutindeni în dealurile subcarpatice. De asemenea, aici sînt multe *izvoare cu apă sărată* care ajută la vindecarea diferitelor boli.

Întrebări

- Prin ce se deosebesc dealurile subcarpatice de munți?
- Care sînt bogățiile lor?

Podișurile

1. **Podișurile** sînt forme de relief mai înalte decît cîmpiile. Ele sînt formate din strate de pământ, ca: *argilă, nisip* și *pietriș*, așezate unele peste altele. Acestea se pot vedea în marginile văilor săpate de apele curgătoare care brăzdează podișurile.

2. Principalele podișuri

În țara noastră se găsesc multe podișuri, însă cele mai întinse sînt următoarele: *Podișul Transilvaniei, Podișul Moldovei, Podișul Getic* și *Podișul Dobrogei de Sud*.

Indicați pe harta de la pagina 9 aceste podișuri și spuneți în ce parte a țării sînt așezate.

Podișul Transilvaniei, așezat în mijlocul țării, este înconjurat de munții Carpați. El nu este neted, ci vălurit, avînd înfățișare de dealuri (**vezi harta**).

Înălțimea mijlocie a podișului este de 500 m.

În Podișul Transilvaniei sînt bogății felurite. În adîncul pământului se găsește *gaz metan*, o mare bogăție a țării noastre.

De asemenea, în acest podiș se găsește și *sare*.

Pământul Podișului Transilvaniei este prielnic pentru agricultură. Aici se cultivă multe cereale. *Livezile* și *viile* sînt renumite. În părțile mai înalte cresc *păduri* dese de *fag* și *stejar*.

Podișul Moldovei se află în partea de est a țării, între râurile Siret și Prut (**vezi harta**).

Podișul Moldovei este mai înalt în partea de nord și mai jos în partea de sud.

Pământul acestui podiș este alcătuit în afară de *argilă* (lut), din care se fac cărămizi și *nisipuri, prundișuri* și din *piatră de var*. Acestea fiind materiale mai puțin tari, apele au putut să sape ușor văi largi și adînci. De aceea unele părți din podiș se înfățișează ca dealuri înalte, cu spinarea lată, pe cînd altele sînt mai joase.

În Podișul Moldovei, pământul este bun pentru *agricultură*.

Podișul Getic se află între Valea Dîmboviței și Dunăre. La nord este mărginit de dealurile subcarpatice, iar la sud de Cîmpia Română (**vezi harta**).

O mare parte din acest podiș, este alcătuit din nisipuri și pietrișuri, aduse de riuri din Carpați și depuse în aceste locuri.

Podișul Getic este mai lat la vest și mai îngust la est. În subsolul Podișului Getic sînt importante zăcăminte de *cărbuni, petrol și gaze naturale*.

Pămîntul acestui podiș este prielnic pentru *cultura cerealelor și a altor plante*. Astfel sînt vestite podgoriile de la Drăgășani și livezile de pomi fructiferi.

Podișul Dobrogei de Sud este așezat la sud de Munții Dobrogei de Nord, între Dunăre și Marea Neagră. El are o suprafață mult mai netedă decît a celorlalte podișuri din țara noastră **(vezi harta)**.

Prin aceste locuri plouă mai puțin decît în alte părți ale țării, adeseori fiind chiar secetă. Apa se poate găsi doar la adîncimi mari.

Exerciții și întrebări

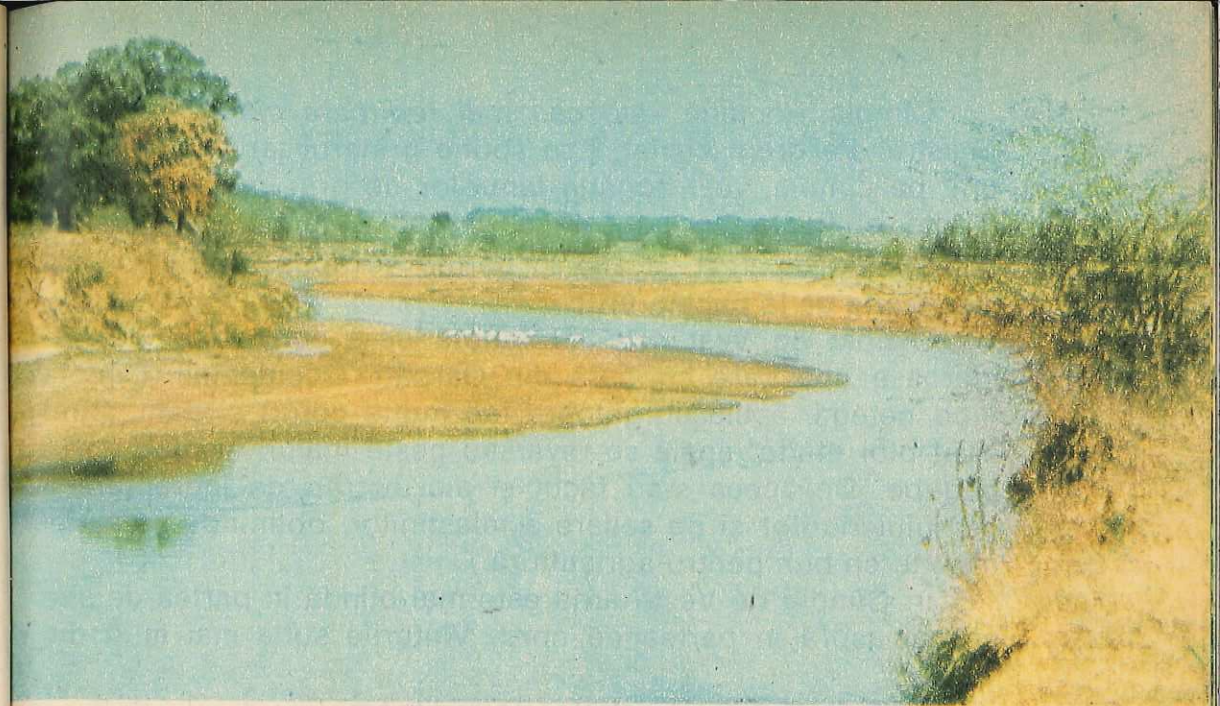
- Indicați pe *Harta fizică a României* podișurile despre care ați învățat.
- Care sînt principalele bogății ale podișurilor din țara noastră?

Cîmpiile

1. **Cîmpiile** sînt locurile netede, întinse și mai joase decît podișurile, fiind cele mai prielnice pentru agricultură.

De aceea, ele au o deosebită importanță.

2. Cele mai mari cîmpii ale țării noastre sînt **Cîmpia Română (Cîmpia Dunării)** și **Cîmpia de Vest**.

Rîul Vedea în apropiere de orașul Alexandria

3. Înfățișarea și importanța cîmpiilor

Cîmpia Română este așezată în partea de sud a țării. Ea se întinde de-a lungul Dunării, de la orașul *Drobeta-Turnu Severin* pînă în sudul Moldovei. Este mai îngustă și mai înaltă în partea de vest, mai lată și mai joasă înspre est. Pămîntul acestei cîmpii este un pămînt negru, roditor. Cîmpia este brăzdată de-a curmezișul de multe cursuri de apă, care izvorăsc aproape toate din Carpați și se varsă în Dunăre **(vezi harta de la pagina 9)**.

Pe malurile unor ape, sau chiar și mai departe, pe unele porțiuni de cîmpie, se văd ridicături alungite de nisip.

Pentru ca vîntul să nu poarte nisipul în toate părțile și pentru ca aceste locuri să devină folositoare, s-au plantat arbori și viță de vie.

Partea estică a Cîmpiei Române se numește *Bărăgan*. Aceasta este suprafața de cîmpie cea mai netedă și mai întinsă din țara noastră.

În cîmpie, *crivățul* bate iarna cu putere, aducînd geruri mari. Vara este foarte cald.

În Cîmpia Bărăganului sînt multe lacuri. În verile sece-toase unele lacuri seacă, altele păstrează apa în tot timpul anului. Unele au apă dulce, altele apă sărată și amară.

Cîmpia Română este cea mai roditoare cîmpie din țara noastră. Pe drept cuvînt, i se spune grînarul țării. Oriunde te uiți, pe cîmpie, vezi bogăția lanurilor de grîu, porumb și alte plante cultivate. În subsol se găsesc zăcăminte de petrol.

Cîmpia de Vest se află în partea de apus a țării noastre (vezi harta de la pagina 9).

Cîmpia de Vest este străbătută de-a curmezișul de numeroase ape care coboară din Carpații Occidentali. Cîmpia fiind netedă, apele curgătoare fac multe coturi și bălți. Cînd erau ploi multe, apele se revărsau peste maluri și produceau pagube. De aceea s-au făcut și aici lucrări de îndreptare a cursului rîurilor și de secare a mlaștinilor, obținîndu-se astfel mult teren bun pentru agricultură.

În Cîmpia de Vest, iarna este mai blîndă în partea de sud și mai aspră în partea de nord. Vînturile suflă mai mult din vest.

Și această cîmpie este foarte roditoare.

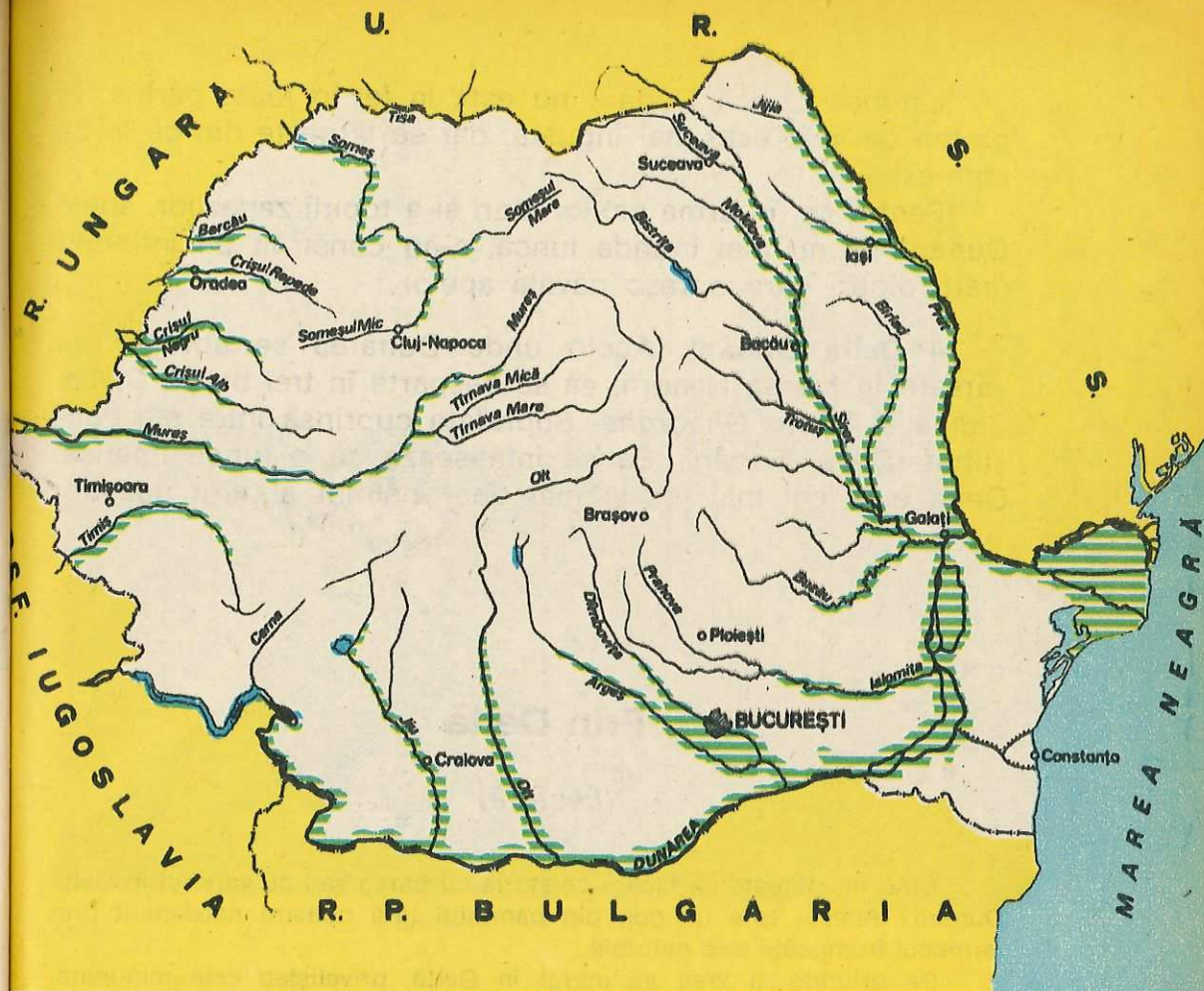
În subsol se găsesc zăcăminte de petrol, precum și izvoare de apă termală (caldă) folosită pentru tratamentul unor boli sau pentru încălzirea serelor și a locuințelor.

Aplicații

- Căutați pentru albumul clasei ilustrații care să înfățișeze aspecte de la cîmpie.
- Faceți o călătorie imaginară pe hartă, de la Giurgiu pînă la Brașov și descrieți formele de relief întîlnite.

Luncile și Delta Dunării

1. De-a lungul principalelor ape curgătoare, de o parte și de alta a acestora se întind *luncile*, terenuri mai joase și mai înguste decît cîmpiile și deosebit de roditoare (vezi harta alăturată).

Luncile și Delta Dunării

2. În țara noastră, multe ape curgătoare au lunci, unele mai mari, altele mai mici. Cea mai mare și mai frumoasă luncă o are fluviul **Dunărea**.

Terefurile din lunci sînt deosebit de roditoare și de aceea sînt folosite mai ales pentru cultura legumelor și a zarzavaturilor.

3. **Lunca Dunării** este o întindere netedă de teren, situată de-a lungul Dunării, mai joasă decît Cîmpia Română, cu care se învecinează. Pămîntul luncii are multă umezeală.

Fiind un teren mai jos, este adăpostit de vînturile reci, și de aceea unele plante înfloresc aici primăvara mai devreme decît în Cîmpia Română.

Lăţimea Luncii Dunării nu este la fel în toate părţile. În partea de vest este mai îngustă, dar se lărgeste din ce în ce spre est.

Pentru ca, în urma ploilor mari şi a topirii zapezilor, apele Dunării să nu mai inunde lunca, s-au construit pe întinderi mari, diguri care opresc năvala apelor.

4. Delta Dunării. Acolo unde Dunărea se apropie de vărsare în Marea Neagră, ea se desparte în trei braţe: *Chilia*, *Sulina* şi *Sfîntu Gheorghe*. Suprafaţa cuprinsă între ele constituie *Delta Dunării*. Ea se înfăţişează ca o luncă imensă. Delta este cel mai jos şi mai tînăr pămînt al ţării noastre.

Prin Deltă

(Lectură)

Cine nu doreşte să facă o călătorie cu barca sau cu vaporul în Delta Dunării? Acesta este un colţ din pămîntul ţării noastre neasemuit prin farmecul frumuseţii sale naturale.

Pe oriunde ai vrea să mergi în Deltă, priveliştea este minunată. Lacuri, gîrle, canale cu apă se întind ca un păienjeniş în toate părţile. Pe ele se poate pluti cu barca în orice direcţie.

Vegetaţia de baltă de toate felurile se vede pretutindeni. Sălciile pletoase îşi pleacă crengile cu frunzele argintii pînă pe luciul apei. Desigurile de stuf şi papură par nesfîrşite.

Pe apele bălţilor din Delta plutesc la suprafaţă nuferi cu frunza lată şi cu florile albe şi strălucitoare ca sideful.

Din loc în loc se întîlnesc, deasupra apelor, ridicături de pămînt înguste şi lungi, răzleţe sau mai multe la un loc, clădite din mîl şi nisip, numite *grinduri*. Nisipurile şi mîlurile din care sînt făcute grindurile au fost aduse de apele Dunării. Acest mare fluviu cară neconţinut mari cantităţi de *aluviuni* (mîl, nisip). Grindurile sînt de mărimi diferite.

Pe unele din grindurile Deltei cresc păduri dese, alcătuite mai mult, din *sălci* şi *plopi*, iar pe altele se cultivă plante.

Prin pădurile şi stufărişurile Deltei trăiesc: *lupul*, *vulpea*, *mistreţul*, *vidra*, dar mai ales păsările de baltă sînt numeroase şi felurite: *gîşte* şi *raţe sălbatice*, *pelicani*, *cormorani*, *stîrci*, *lebede* şi multe altele.

De asemenea, în apele Deltei Dunării se găseşte o mare cantitate de peşte. Pescuitul este ocupaţia principală a locuitorilor din Deltă.

Aspect din Delta Dunării

Aplicaţii

- Indicaţi pe *Harta fizică a României* Delta Dunării, cu cele trei braţe ale fluviului.
- Cutaţi pentru albumul clasei vederi din Delta Dunării.
- Desenaţi pe un carton harta de contur a ţării. Redaţi apoi principalele forme de relief ale ţării (munţi, dealuri, podişuri, cîmpii şi lunci), folosind plastilină colorată sau lut ce va fi colorat după uscare.

Clima

Prin **climă** înțelegem felul cum se desfășoară fenomenele atmosferice (temperatura, vânturile și precipitațiile) într-un mare număr de ani, pe un anumit teritoriu.

În țara noastră temperatura, vânturile și precipitațiile se repetă cam în același fel, în fiecare an, determinând cele patru anotimpuri.

Acest fel de climă, cu 4 anotimpuri, în care nu sînt nici călduri sau geruri prea mari, nici secete prea puternice se numește climă *temperată* (potrivită). Ea favorizează o bună desfășurare a vieții și activității omenești.

Deoarece mersul temperaturii, vânturile și precipitațiile sînt influențate și de *relief*, clima țării noastre nu este peste tot la fel, prezentînd unele deosebiri la munte, față de dealuri și față de cîmpii.

Temperatura aerului. Locurile cele mai reci din țara noastră sînt regiunile de munte și depresiunile dintre munți. Cea mai scăzută temperatură cunoscută în țara noastră a fost în anul 1942, în Depresiunea Brașovului ($-38,5^{\circ}$). Uneori în timpul verii unele vîrfuri înalte de munți îmbracă haină de zăpadă.

Cea mai ridicată temperatură înregistrată pînă acum în țara noastră a fost în Cîmpia Bărăganului ($+44,5^{\circ}$, în anul 1951).

În regiunile de deal și de podiș temperaturile sînt potrivite.

Vinturile care bat de obicei în țara noastră sînt crivățul și austrul.

Crivățul bate mai mult în timpul iernii din direcția nord-est. Este un vînt rece și aduce viscole. Asprimea crivățului se simte mai cu seamă în jumătatea de est a țării.

În partea sud-vestică bate **austrul**. Acesta suflă mai mult în timpul verii. El este un vînt uscat.

Crivățul și austrul nu sînt tot timpul anului la fel de puternice.

Aspect de iarnă în munții Bucegi

Precipitațiile nu sînt răspîndite uniform pe teritoriul țării noastre. Cele mai bogate precipitații cad în Carpați.

Pe dealurile subcarpatice și pe podișuri, cantitatea anuală de ploi și zăpezi este ceva mai mică decît la munte.

Cele mai puține precipitații cad în partea sud-estică a țării, în Cîmpia Bărăganului, dar mai ales pe țărmul Mării Negre.

În Cîmpia Română, vară, cad din cînd în cînd ploi torențiale, adică de scurtă durată și repezi în timpul cărora cade o mare cantitate de apă.

Cunoașterea climei, a temperaturii, vînturilor și precipitațiilor are o mare însemnătate pentru viața oamenilor, pentru toate activitățile lor și în mod deosebit pentru agricultură.

În regiunile bîntuite de secetă, oamenii trebuie să facă lucrări de irigații pentru a asigura apa necesară plantelor. În

regiunile cu prea multe precipitații trebuie să se facă lucrări de îndiguiri pentru a împiedica inundațiile, precum și dese-cări pentru scurgerea apelor de prisos.

Aplicații

— Povestiți cum este clima în localitatea unde locuiți voi.

Apele

Apele curgătoare din țara noastră

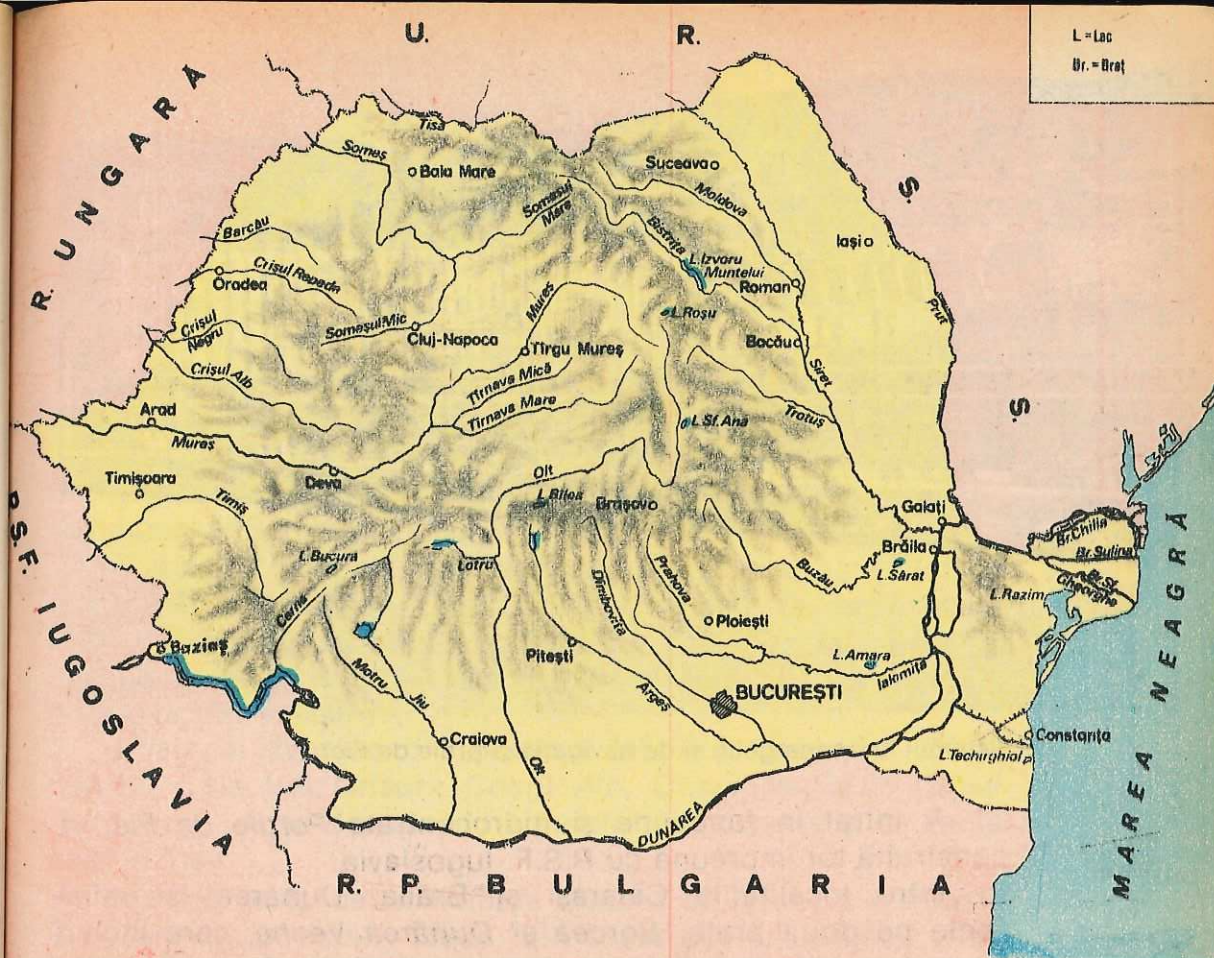
1. Observați harta alăturată și spuneți de unde izvorăsc aproape toate apele curgătoare mai mari din țara noastră. Cum explicați aceasta? Ce forme de relief străbat ele?

Urmăriți cursul lor și spuneți în ce apă curgătoare se adună ele? Unde se varsă apoi aceasta?

2. În țara noastră sînt numeroase ape curgătoare. Aproape toate apele mari izvorăsc din Carpați, apoi se îndreaptă în toate direcțiile, ca spițele unei roți uriașe, și se varsă pînă la urmă în Dunăre, care, la rîndul ei, se varsă în Marea Neagră.

3. În drumul lor spre vărsare rîurile mari care izvorăsc din Carpați străbat munții, apoi dealurile și cîmpiile.

4. Priviți ilustrațiile de mai jos și spuneți cum folosesc oamenii apele rîurilor.

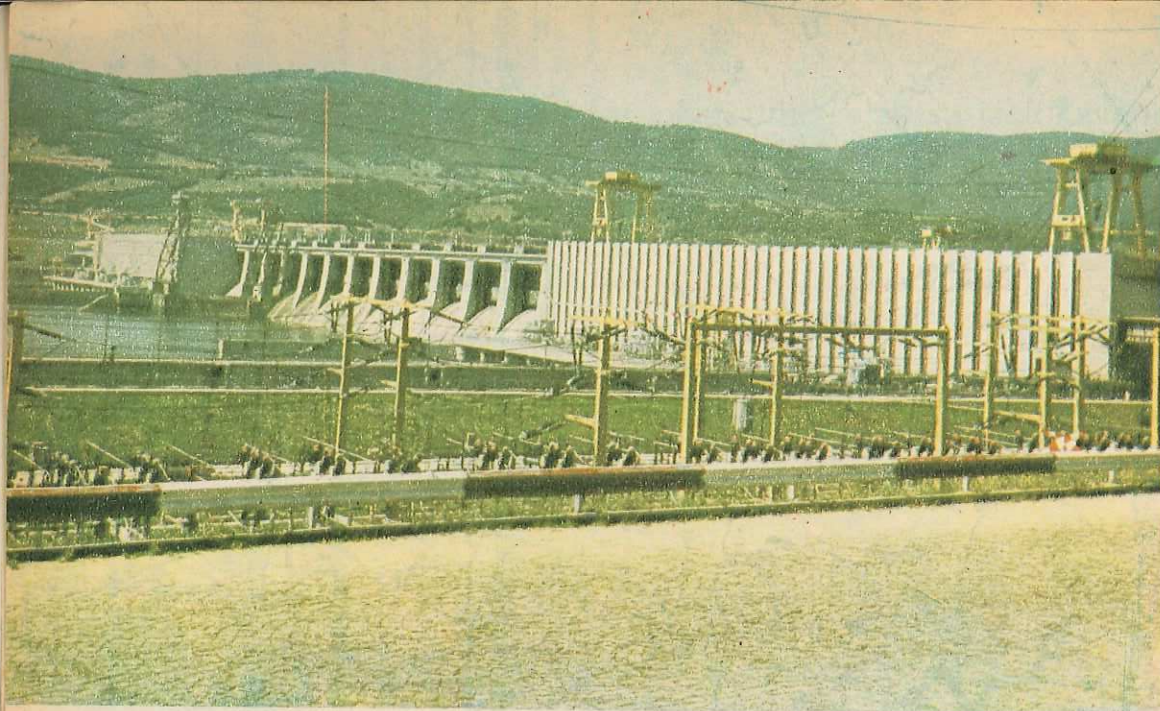
Principalele ape curgătoare

Fluviul Dunărea

Fluviul Dunărea este cea mai mare apă curgătoare din țara noastră. În multe cîntece și legende se vorbește despre Dunăre. Acest fluviu curge de la vest la est și se varsă în Marea Neagră.

Dunărea izvorăște din Munții Pădurea Neagră din Republica Federală Germania. Străbate teritoriul mai multor țări pînă ajunge la noi. Dunărea udă pămîntul țării noastre pe o lungime de peste 1 000 km, între localitatea Baziaș și Marea Neagră. Ea taie Carpații formînd un defileu. Aici albia Dunării e îngustă și apa foarte adîncă și cu multe vîrtejuri.

La Porțile de Fier, țara noastră împreună cu Republica Socialistă Federativă Iugoslavia au construit o mare hidrocentrală, numită Porțile de Fier I. Prin lucrările efectuate, navigația pe acest sector al Dunării, altădată foarte periculoasă, a fost mult ușurată.

Sistemul hidroenergetic și de navigație „Porțile de Fier I”

A intrat în funcțiune și hidrocentrala *Porțile de Fier II*, construită tot împreună cu R.S.F. Iugoslavia.

Între localitățile Călărași și Brăila, Dunărea își mîină apele pe două brațe, *Borcea* și *Dunărea Veche*, care închid între ele mai întîi *Balta Ialomitei* și apoi „*Balta Brăilei*” (Insula Mare a Brăilei). Aici lunca ei se lărgeste mult.

De la Brăila apele Dunării se adună iarăși într-un singur braț și ocolesc, pe la nord, Munții Dobrogei de Nord, curgînd încet către est. În apropiere de Tulcea, începe Delta. Aici, apele ei se desfac în trei brațe: *Chilia*, *Sulina* și *Sfîntu Gheorghe*. Prin aceste brațe Dunărea se varsă în Marea Neagră.

Aplicații

- Arătați pe *Harta fizică a României* cursul Dunării de la intrarea în țară pînă la vărsarea în Marea Neagră.
- Povestiți ce ați vedea dacă ați parcurge acest drum cu vaporul.
- Căutați ilustrații cu aspecte de pe cursul Dunării pentru albumul geografic al clasei.

Afluenții Dunării

1. Rîurile din partea de vest a țării

În țara noastră, Dunărea primește mulți afluenți. Cei mai mulți dintre aceștia pornesc din munții Carpați și se îndreaptă spre vest, alții spre sud sau spre est (vezi harta de la pagina 45).

Rîurile din partea de vest a țării se varsă toate în rîul Tisa. Acesta, la rîndul său, se varsă în Dunăre.

Rîul Tisa udă teritoriul țării noastre pe o mică porțiune, doar în partea de nord a țării. În Tisa se varsă și alte rîuri din țara noastră: *Someșul*, *Crișurile* și *Mureșul*.

Someșul, care se aseamănă cu un arbore, este alcătuit din două mari ramuri. O ramură se numește *Someșul Mare*. Cealaltă ramură se numește *Someșul Mic*. Ele se unesc în apropiere de orașul Dej. *Someșul* se varsă în Tisa în afara hotarelor țării noastre.

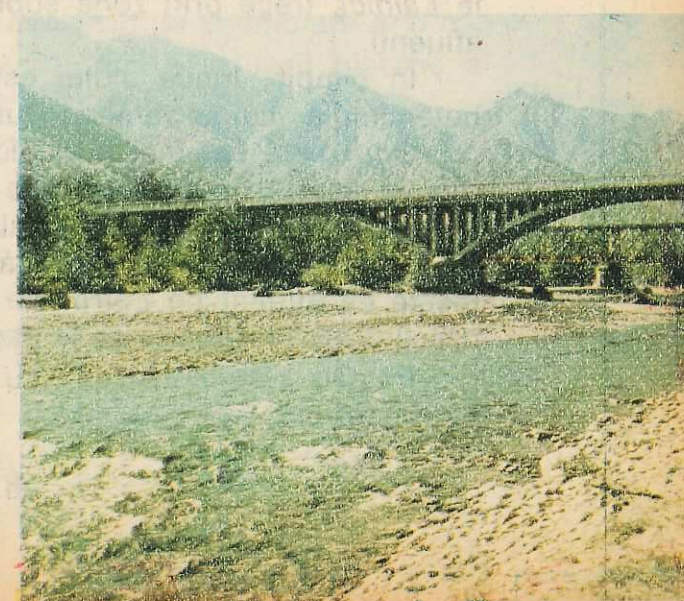
Crișurile izvorăsc din partea vestică a Carpaților Occidentali. Cele trei Crișuri: *Crișul Alb*, *Crișul Negru* și *Crișul Repede* se unesc dincolo de hotarele țării noastre și se varsă apoi în Tisa.

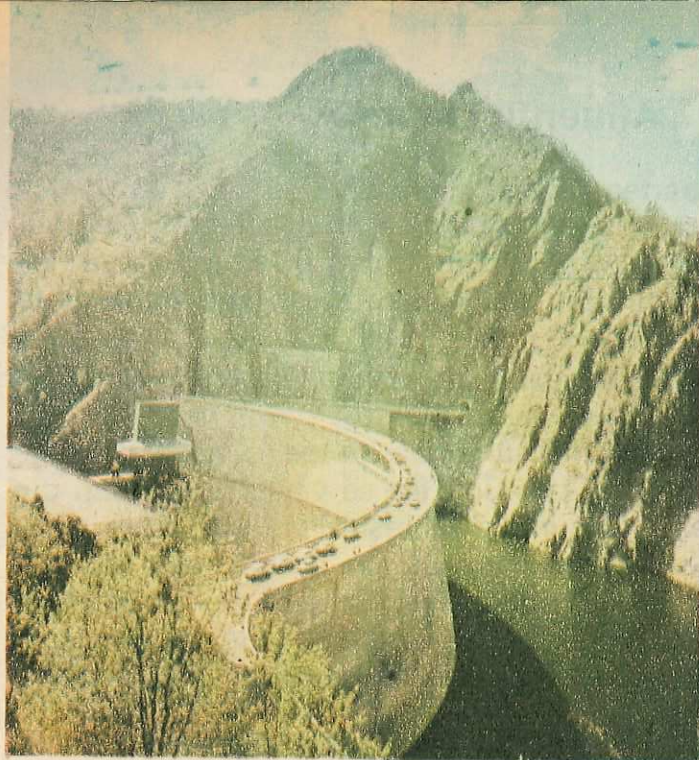
Mureșul este cel mai mare afluent al Tisei. El izvorăște din Carpații Orientali. Trece prin Podișul Transilvaniei, unde are o vale largă, taie Carpații Occidentali și apoi traversează Cîmpia de Vest.

Oltul la Cozia

Rîul Lotru

Barajul și lacul de acumulare de la Vidraru, pe Argeș

2. Riurile din partea de sud a țării

Aproape toate riurile din partea de sud a țării noastre izvorăsc din Carpații Meridionali și se varsă direct în Dunăre.

Aceste riuri sînt următoarele:

Cerna, care se varsă în Dunăre lîngă Orșova.

Jiul ia naștere din două rîulețe care curg prin depresiunea Petroșani. După ce străpunge munții formînd defileul de la *Lainici*, trece prin zona subcarpatică, unde primește mulți afluenți.

În cîmpie, lunca Jiului este foarte largă. După ce străbate cîmpia, Jiul se varsă în Dunăre.

Oltul este cel mai lung rîu din grupa sudică. Are izvoarele în aceeași munți de unde izvorăște și Mureșul. El trece prin partea de sud a Podișului Transilvaniei, apoi străbate Carpații Meridionali prin trecătoarea Turnu Roșu, unde primește ca afluent pe *Lotru*. Pe *Lotru* s-a construit o mare hidrocentrală (vezi harta de la pagina 22).

Pe *Olt* s-au construit sau sînt în construcție mai multe hidrocentrale.

Argeșul izvorăște din Munții Făgărașului. Pe rîul *Argeș*, acolo unde el și-a săpat în munți sălbaticile chei, s-a construit o mare hidrocentrală, continuată spre sud cu o salbă de alte hidrocentrale mai mici.

Cel mai mare afluent al *Argeșului* este *Dîmbovița*, care după ce trece prin Capitala țării noastre se varsă în *Argeș*.

Ialomița izvorăște din munții Bucegi. Principalul afluent al *Ialomiței* este rîul *Prahova*, pe care îl primește în cîmpie.

3. Riurile din partea de est a țării

Cele mai multe riuri din partea de est a țării izvorăsc din Carpații Orientali. Venind din munți, unde sînt ploi și zăpezi abundente, ele au un curs repede și apă multă.

Toate apele care izvorăsc din Carpații Orientali se varsă în rîul *Siret*, care le duce în Dunăre.

Siretul își are izvoarele în munții Carpați de pe teritoriul Uniunii Sovietice. Pe teritoriul țării noastre el curge în direcția nord-sud pînă la Dunăre.

Siretul primește mulți afluenți pe partea dreaptă, dintre care cel mai important este *Bistrița*.

La poalele *Ceahlăului*, pe *Valea Bistriței* s-au construit barajul și hidrocentrala de la *Bicaz*, precum și alte hidrocentrale mai mici, în josul apei.

Prutul este un rîu mare pe care se află granița cu U.R.S.S. în partea de est a țării. El izvorăște de pe teritoriul U.R.S.S. și se varsă în Dunăre, aproape de locul unde se varsă și *Siretul*. Toată lunca *Prutului* pare un cîmp mînos de verdeață.

La *Stîncă* (comuna Ștefănești), țara noastră, împreună cu U.R.S.S., au realizat pe *Prut* un mare lac de acumulare și o hidrocentrală pentru alimentarea cu apă și curent electric a localităților și pentru extinderea irigațiilor.

Aplicații și întrebări

- Arătați pe *Harta fizică a României* principalele ape curgătoare din țara noastră.
- Pe care riuri și în ce localități s-au construit hidrocentralele mai importante din țara noastră.

Lacurile

În țara noastră se găsesc numeroase lacuri. Unele sînt naturale, iar altele sînt făcute prin munca omului (de acumulare).

Lacurile se găsesc în toate formele de relief: munți, dealuri, cîmpii și pe țărmul mării.

1. Lacurile din munți. În munții țării noastre, lacurile se găsesc în număr mare. De multe ori, după ce urci coasta muntelui, zărești în jos un lac cu apă limpede în care se oglindesc vîrfurile munților sau trunchiurile verzi ale brazilor (*Bucura, Sf. Ana, etc.*).

2. Lacurile din cîmpie. Cele mai multe dintre acestea se află pe lîngă Dunăre sau pe lîngă alte ape curgătoare, ca: Siretul și Prutul. În cele mai multe cazuri, ele sînt legate prin gîrle cu apele curgătoare.

În Cîmpia Română sînt multe lacuri. Unele dintre ele, avînd apă sărată (*Lacul Sărat și Lacul Amara*), sînt folosite pentru băi calde și reci, ca și pentru băi de nămol, în scopul vindecării unor boli.

Lacul Sf. Ana de lîngă Băile Tușnad

Lacul Roșu

3. Lacurile de acumulare. Acestea sînt făcute de mîna omului, prin construirea unor baraje pentru zăgăzuirea apelor. Apa unor lacuri de acumulare din munți este folosită pentru producerea curentului electric în hidrocentrale. Asemenea lacuri s-au construit pe mai multe rîuri din țara noastră.

Cel mai mare lac de acest fel este cel de la Porțile de Fier I, de pe Dunăre.

Alte lacuri mari de acumulare sînt cele de pe rîurile Bistrița, Argeș, Olt și Lotru.

4. Lacurile de pe țărmul Mării Negre. De-a lungul țărmului mării sînt multe lacuri. Unele dintre ele au apă dulce, iar altele au apă sărată și amară.

Lacul Razim ocupă cea mai mare întindere; el este în legătură cu Dunărea prin canale care îi aduc apă dulce. Mai la sud se află *lacul Techirghiol*. Acesta este cunoscut prin nămolul său întrebuintat la vindecarea unor boli.

Lacurile sînt deosebit de folositoare. Cele cu ape dulci pot fi folosite pentru irigații, iar cele sărate pentru tratarea unor boli. Lacurile cu apă dulce și bălțile au mult pește. Ele sînt folosite pentru pescuit.

Aplicații

- Pe harta cu principalele ape ale țării, arătați unde se găsesc lacuri de acumulare (vezi și pagina 33 din *Atlasul geografic al României*).
- Căutați ilustrații pentru albumul clasei, care să înfățișeze unele lacuri din țara noastră.

Marea Neagră

În partea de sud-est a țării se află **Marea Neagră**. Ea are o întindere aproape de două ori mai mare decît suprafața țării noastre, adîncimea ei depășind, în unele puncte, 2000 de metri. În dreptul țărmului românesc și spre nord, adîncimea ei este însă mult mai mică, fiind în jur de 200 metri.

În Marea Neagră se varsă mai multe fluvii — printre care și Dunărea — care aduc mari cantități de apă dulce de pe continent. Apele mai puțin sărate de la suprafața mării sînt prielnice viețuitoarelor. La adîncimi mai mari de 200 metri, apele Mării Negre sînt mult mai sărate și mai sărace în viețuitoare.

Țărmul românesc al Mării Negre se întinde de la gura brațului *Chilia* și pînă la localitatea *Vama Veche*. În partea de nord țărmul este nisipos și jos, iar spre sud este mai înalt și abrupt. Apele își schimbă temperatura după anotimpuri. Astfel, dacă în timpul verii temperatura apei mării în apropierea țărmului se ridică pînă la 20—30° sau chiar și mai mult, în iernile geroase temperatura apei coboară uneori sub 0°, apele din apropierea țărmului înghețînd pînă departe, în zare.

Mamaia, o frumoasă stațiune pe țărmul Mării Negre

De-a lungul țărmului se găsesc plaje întinse și însorite, cu nisip fin, cum sînt cele de la *Mamaia*, *Eforie*, *Mangalia*, *Năvodari* etc., unde sînt numeroase vile, hoteluri, sanatorii și alte clădiri pentru cei ce vin să-și petreacă concediul de odihnă aici.

Marea Neagră are o deosebită însemnătate pentru țara noastră.

Din portul Constanța pleacă numeroase vapoare încărcate cu mărfuri pe care le vindem în alte țări și sosesc vapoare cu mărfuri pe care le cumpărăm din străinătate. Transportul pe mare este lesnicios și ieftin. Portul Constanța s-a mărit și modernizat. S-au construit diguri puternice, care apără portul de furia apelor pe timp de furtună, dane (rampe) înzestrate cu macarale uriașe, care pot încărca și descărca în timp scurt mari cantități de mărfuri.

Apele Mării Negre sînt bogate în pește. Pescuitul maritim se dezvoltă din ce în ce mai mult și se face cu ajutorul unor vase speciale de pescuit.

Marea Neagră este pentru țara noastră o poartă larg deschisă spre toate mările și oceanele lumii, o poartă a prieteniei și colaborării cu alte țări și popoare.

Aplicație

- Pe harta reliefului făcută de voi, trasați, cu creion albastru, principalele ape curgătoare și lacurile despre care ați învățat.

Vegetația naturală și animalele sălbatice

Plantele care cresc și se înmulțesc de obicei fără ajutorul omului formează vegetația naturală.

Vegetația naturală a țării noastre este foarte bogată, iar animalele sălbatice sînt și ele numeroase și felurite.

Vegetația se întinde pretutindeni, ca un covor ce îmbracă toate formele de relief, de la țărmul Mării Negre și pînă la cele mai înalte vîrfuri ale Carpaților.

După cum *relieful, temperatura și umezeala* din țara noastră nu sînt în toate părțile deopotrivă, nici vegetația nu este la fel pretutindeni.

În lunci cresc plante care cer multă umezeală.

Pe cîmpii cresc ierburi care rezistă la căldură și secetă. Pe dealuri și munți, unde cad ploi multe, sînt păduri dese. Tot atît de diferite sînt și animalele.

1. Vegetația și animalele din lunci

În Delta și Lunca Dunării, ca și în luncile altor ape mari, cresc *sălcii, plop*i și alți copaci iubitori de umezeală.

Stuful, papura și alte plante de baltă cresc din belșug pe toate ochiurile de apă. Din stuf se fabrică diferite produse, ca: hîrtie, fibre pentru unele țesături etc.

Prin pădurile de sălcii și prin stufărișuri trăiesc felurite animale sălbatice, ca: *lupul, vulpea și mistrețul*. Bălțile și deșeurile de stuf și papură adăpostesc numeroase păsări, ca: *rațele și gîștele sălbatice, pelicanii, lebedele* și multe altele.

2. Vegetația și animalele de pe cîmpii

În Cîmpia Română și în Cîmpia de Vest, umezeala fiind mai mică, cresc diferite *ierburi*, iar pe alocuri arbori care rezistă la secetă (*salcîmi și unele specii de stejar*).

Primăvara, cînd soarele începe să încălzească mai cu putere pămîntul, tot cîmpul înverzește.

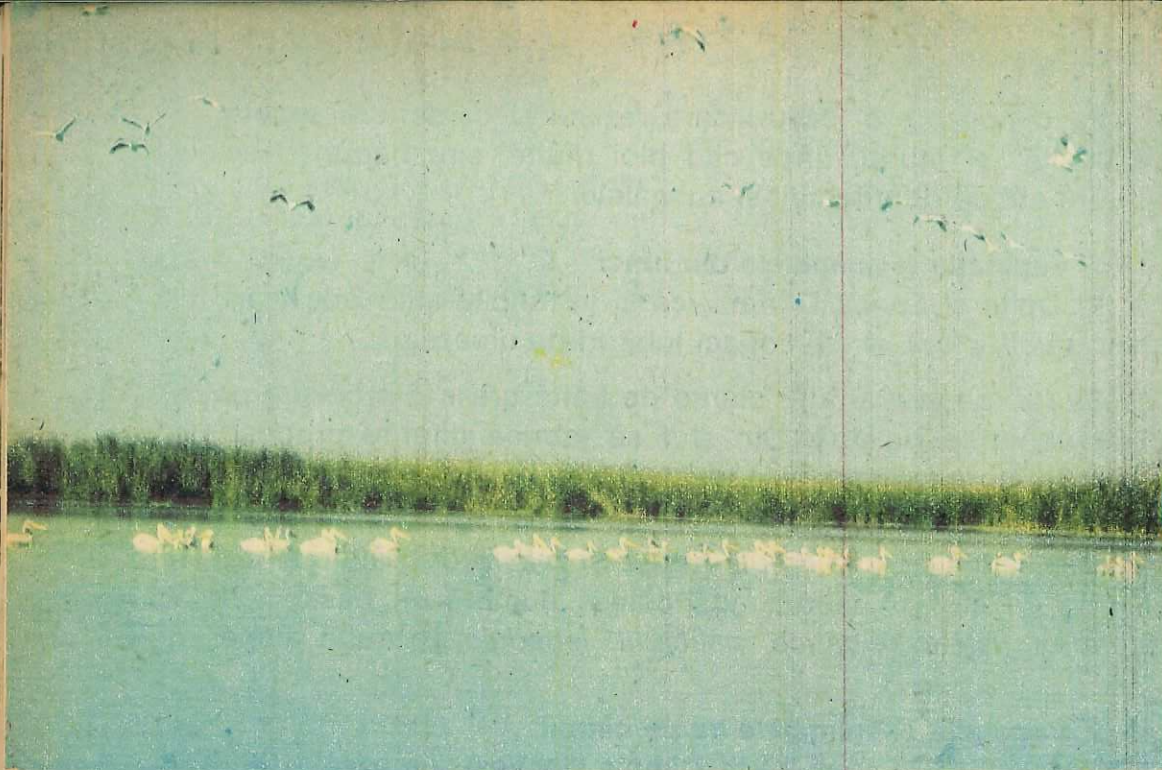
Pe cîmpii trăiesc numeroase animale sălbatice. În afară de: *popîndăi, șoareci de cîmp* și mai ales *iepur*i, prin fînețe și prin lanurile de cereale sînt multe păsări: *prepelețe, potîrnichi* și altele.

Cu veacuri în urmă, mari porțiuni din cîmpii erau acoperite numai de ierburi sălbatice. Astăzi cîmpiile au fost transformate în mari grîinare ale țării.

3. Vegetația și animalele de pe podișuri și dealuri

Vegetația podișurilor și a dealurilor este mult mai variată ca a cîmpiilor, deoarece și condițiile de viață sînt aici mai felurite. *Astfel, în pădurile* dese, cel mai răspîndit arbore este *stejarul*, alături de care găsim *teiul, carpenul, frasinul* și alți arbori.

Pe dealurile înalte, unde este mai multă umezeală, se găsesc și *păduri de fag*.

Pelicani în Delta Dunării

În pădurile de pe dealuri trăiesc: *lupul, vulpea, viezurele, iepurele, căprioara* etc. De asemenea, trăiesc și numeroase *păsări cîntătoare*. Mari întinderi din zona deluroasă sînt cultivate cu *pomi fructiferi, viță de vie și cereale*.

4. Vegetația și animalele munților

În munții Carpați, fiind multă umezeală, cresc păduri dese. În părțile mai joase se află *păduri de fag*, iar mai sus întâlnim *păduri de brad*. Pe unele culmi cresc *ierburi*, pe care în timpul verii le pasc numeroase turme de oi.

În ascunzișurile pădurilor, animalele sălbatice trăiesc în voie: *ursul, cerbul, căprioara, mistrețul, veverița, cocoșul de munte*. În apele repezi de munte trăiesc *păstrăvii* — pești cu carnea foarte gustoasă.

Pe crestele cele mai înalte și stîlcoase trăiește și *capra neagră*, pe care rar o poți vedea.

Animalele sălbatice sînt vîinate, unele numai pentru blana lor, iar altele și pentru carne.

Pentru că unele animale s-au împuținat mult, statul nostru a luat măsuri pentru ocrotirea acestor podoabe ale pămîntului și apelor țării noastre. Printre viețuitoarele ocrotite sînt: *capra neagră, pelicanul, dropia* etc.

Vegetația naturală și multe dintre animalele sălbatice constituie mari bogății ale țării, pe care oamenii le ocrotesc.

Aplicații și întrebări

- Dați exemple de animale și plante sălbatice care se găsesc în județul în care locuiți.
- Ce importanță au aceste bogății?
- Completați albumul clasei cu ilustrații care înfățișează aspecte cu privire la vegetația naturală și animalele sălbatice din diferite zone ale țării.

Recapitularea geografiei fizice a României

Să ne amintim ce am învățat pînă acum la geografie! Gîndiți-vă și răspundeți la următoarele întrebări:

1. În ce parte a Europei este așezată țara noastră? Care sînt vecinii țării noastre?
2. Ce fel de climă este la noi în țară? Ce importanță are aceasta pentru viața omului?
3. Ce importanță prezintă faptul că România are toate formele de relief? Care sînt principalele forme de relief? Arătați-le pe hartă.
4. Cum s-au format munții Carpați? Care sînt munții cei mai vechi de la noi din țară?
5. Care sînt bogățiile munților noștri? Dar ale dealurilor și podișurilor? Ce importanță au cîmpiile și luncile pentru viața populației?
6. Care este importanța apelor curgătoare? Dar a lacurilor și bălților? Ce importanță are Dunărea?
7. Ce avantaje rezultă din faptul că o parte a teritoriului țării noastre este scăldată de apele Mării Negre?
8. Ce știți despre vegetația naturală a țării noastre? Ce animale sălbatice trăiesc la noi?
9. Dați cîteva exemple de lacuri de acumulare și arătați-le pe hartă.
10. Omul trebuie să ocrotească natura. Cum contribuiți voi la ocrotirea naturii?

Populația

Locuitorii de pe întreg teritoriul țării noastre formează populația țării.

Populația României este de peste 23 000 000 de locuitori. Ea nu este răspîndită în mod egal pe tot cuprinsul țării. Astfel, în regiunile înalte de munte și în Delta Dunării populația este mai rară. Cea mai deasă populație se află în orașele mari ale țării, în jurul acestora, precum și în zonele industriale.

De-a lungul timpurilor, alături de români au trăit pe pămîntul românesc și locuitori de alte naționalități: maghiari, germani, sîrbi și alții. Împreună cu românii, ei au muncit și au luptat pentru libertate și pentru o viață mai bună.

Astăzi toți locuitorii, fără deosebire de naționalitate, se bucură de drepturi egale.

O parte a populației trăiește în sate și comune avînd ca principală ocupație creșterea animalelor și munca pămîntului, acestea fiind activități practicate din cele mai vechi timpuri.

O altă parte a populației trăiește la orașe.

Mulți dintre locuitorii țării lucrează în uzine, fabrici pentru a produce bunuri necesare tuturor locuitorilor patriei, iar alții în școli, spitale, case de cultură etc.

Noi trebuie să fim mîndri de poporul nostru atît de harnic, bun, viteaz și demn considerat de Alexandru Vlahuță „podoaba cea mai aleasă și mai mîndră între podoabele țării.”

Organizarea administrativ-teritorială a României

1. Teritoriul României cuprinde, ca unități administrativ-teritoriale: județele, orașele și comunele.

2. **Județele** sînt cele mai mari unități administrativ-teritoriale. În componența lor intră multe comune și orase.

Fiecare județ este gospodărit de primăria județului.

Teritoriul țării noastre cuprinde în total 40 județe și municipiul București, capitala țării. Sediul primăriei județului se află în orașul *reședință de județ*.

3. **Studiați harta alăturată care reprezintă județele și orașele reședință de județ. Care sînt județele vecine cu județul vostru?**

4. **Orașele și comunele sînt unitățile de bază ale organizării administrativ-teritoriale**, în care populația își desfășoară întreaga activitate.

Orașele sînt centre industriale, comerciale și social-culturale în plină dezvoltare.

Orașele cele mai importante care au un număr mare de locuitori și o însemnătate deosebită au fost declarate *municipii*. Cel mai important municipiu este *București*, capitala patriei noastre. Pentru a fi cît mai bine gospodărit, el este împărțit în 6 sectoare. Municipiului București îi este subordonat *sectorul agricol Ilfov*.

Orașele (municipiile) sînt gospodărite de *primăriile orașenești* (municipale).

Principalele orașe

1. **București.** Municipiul București, capitala României, este principalul centru industrial, cultural și administrativ al țării noastre. Are o populație de peste 2 000 000 de locuitori.

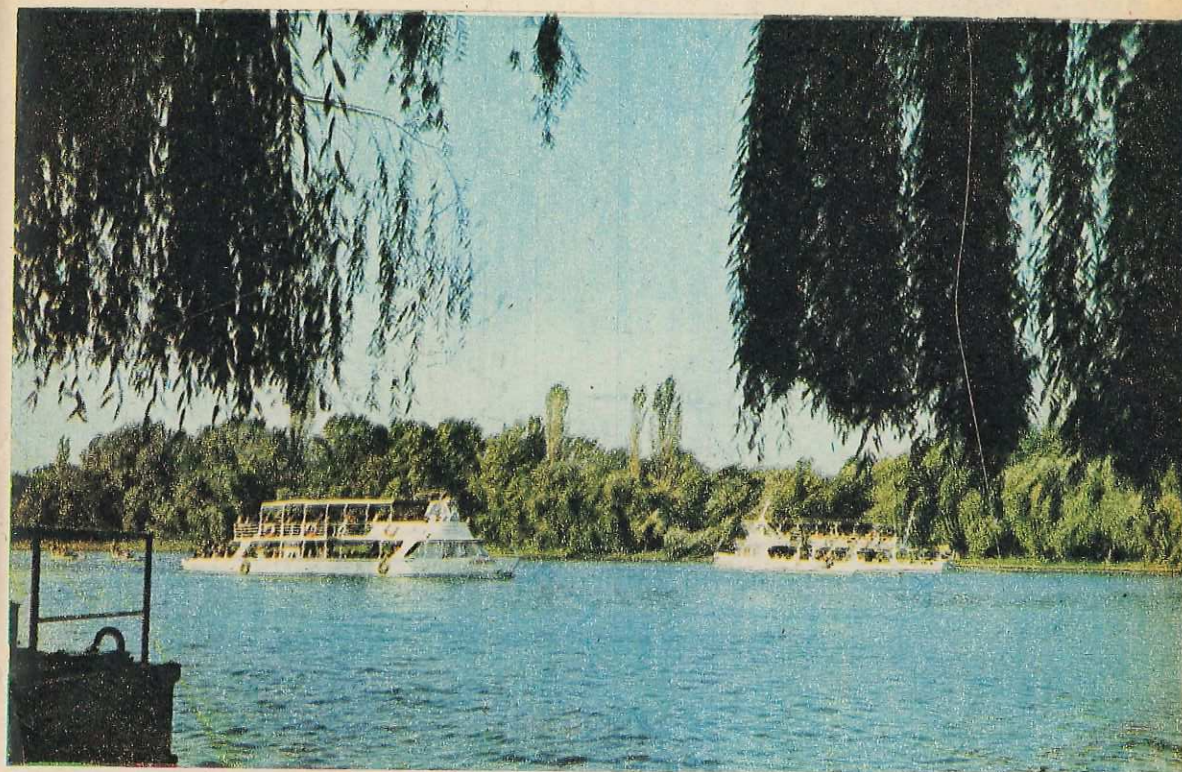
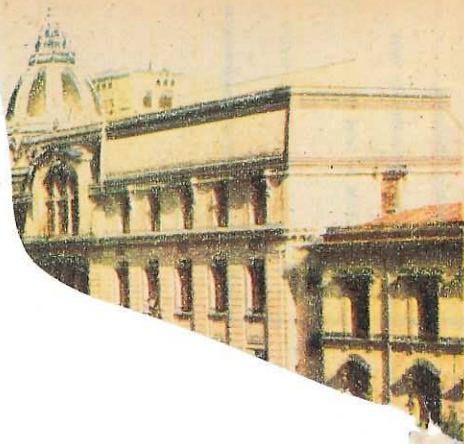
LEGENDA

Municipiul București

Municipii reședințe de județ

Limită de județ

1 SECTORUL AGRICOL ILFOV

București. Parcul Herăstrău

Municipiul București este așezat în partea centrală a Cîmpiei Române. Este străbătut de râul *Dîmbovița*, iar în partea nordică de râul *Colentina*, care formează aici o salbă de lacuri, în apropierea cărora se află cel mai frumos parc bucureștean, parcul Herăstrău.

Municipiul București este principalul *nod de căi ferate, șosele și linii aeriene*. El are mai multe gări, care îl pun în legătură cu toată țara. Cea mai mare este *Gara de Nord*.

La nord de Capitală se găsesc *aeroportul București-Otopeni* și *aeroportul Băneasa*.

În municipiul București se află numeroase grădinițe, școli, institute de învățămînt superior, printre care cea mai mare universitate din țară. De asemenea, în București își desfășoară activitatea numeroase institute de cercetări științifice, precum și cel mai înalt for al științei și culturii — *Academia Română*.

În București sînt multe muzee și monumente.

Cluj-Napoca. Cartierul de locuințe „Grigorescu”

Timișoara. Vedere din Piața Revoluției

Iași. Aspect dintr-un cartier

În capitala noastră sînt multe teatre, între care *Teatrul Național*, *Opera Română*, precum și multe cinematografe. Alte orașe mari, în ordinea numărului de locuitori.

2. **Brașov**, așezat în partea de sud a depresiunii cu același nume, este al doilea mare centru industrial al țării după București. Populația orașului Brașov, ca și cea a altor orașe, a crescut foarte mult. Este și un important centru turistic.

3. **Constanța** este cel mai mare port al țării la Marea Neagră. Are o mare importanță industrială și turistică.

4. **Timișoara**, așezat în Cîmpia de Vest, este unul dintre orașele mari și moderne ale patriei noastre. El este un important centru industrial și comercial și un însemnat nod de căi ferate. Are multe școli, o universitate, alte institute de învățămînt superior, teatre, operă, cinematografe și muzee.

5. **Iași** este cel mai mare oraș din Moldova și unul dintre cele mai vechi centre culturale. Aici sînt multe construcții noi: fabrici, uzine, cartiere, monumente. În orașul Iași se află

multe școli, o universitate, teatre, operă, muzee, biblioteci, cinematografe. Teiul lui Eminescu și Bojdeuca lui Creangă de aici ne amintesc de cei doi mari scriitori ai neamului nostru.

6. **Cluj-Napoca**, oraș vestit încă din vremea romanilor, este străbătut de Someșul Mic.

În acest oraș se află numeroase și însemnate monumente istorice și multe obiective industriale și turistice. Vestita grădină botanică din Cluj-Napoca este cea mai mare din țară.

Comunele

Comunele sînt unitățile administrativ-teritoriale cele mai mici. Ele sînt formate dintr-un singur sat sau din mai multe, care se gospodăresc împreună.

Mărimea comunelor reflectă diversitatea condițiilor naturale (șes, deal, munte), căile și mijloacele de comunicație etc. Comunele cu un număr mai mic de locuitori sînt situate în zonele de deal și munte, unde satele sînt dispersate pe distanțe mari.

Comunele sînt gospodărite de *primăriile comunale*.

Aplicații

- Pornind din localitatea voastră, faceți călătorii imaginare pe harta țării și spuneți prin ce județe treceți, prin ce orașe, arătînd importanța lor.
- Completați albumul clasei cu vederi din orașele despre care ați învățat.

Economia României

Ramurile economiei și dezvoltarea lor

Ramurile principale ale economiei noastre sînt: *industria, agricultura, transporturile și comerțul*.

Industria

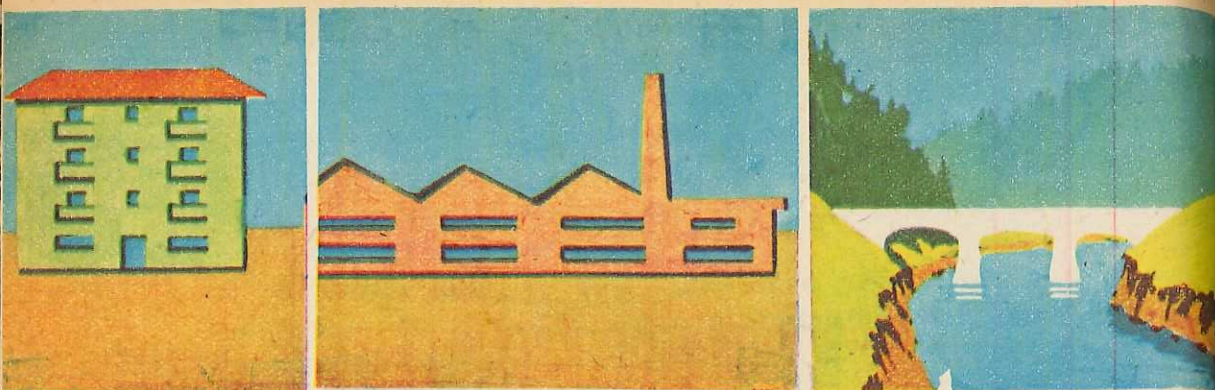
1. Amintiți-vă ce ați învățat la «Cunoștințe despre natură» și răspundeți la următoarele întrebări:

— Din ce se obțin fonta și oțelul? La ce se folosește fonta; dar oțelul?

— Spuneți cîteva produse care se obțin din țiței. Cum se numesc instalațiile cu ajutorul cărora obținem aceste produse? La ce se folosesc benzina și motorina?

— Spuneți ce fel de energie este utilizată pentru a pune în mișcare mijloacele de transport desenate mai jos?

— Ce materiale au fost folosite pentru construcțiile înfățișate mai sus?

— Din ce se face piinea? Cum se obține făina?

— Din ce se face încălțăminte? Dar îmbrăcăminte?

Industria este o ramură principală a economiei naționale. Ea cuprinde toate instalațiile și mașinile cu ajutorul cărora se prelucurează materiile prime spre a obține felurite produse necesare omului.

2. *Principalele ramuri ale industriei sînt:*

— industria producătoare de energie: industria petrolului, a gazelor naturale, a cărbunilor și a energiei electrice (cu ajutorul acestora se pun în mișcare motoarele diferitelor mașini și utilaje);

- industria metalurgică
- industria construcțiilor de mașini;
- industria chimică;
- industria materialelor de construcții;
- industria de prelucrare a lemnului;
- industria textilă;
- industria pielăriei, a încălțăminte și blănăriei;
- industria alimentară.

Întrebare

- Care sînt ramurile industriale mai dezvoltate din județul în care locuiți?

Industria producătoare de energie

I. Petrolul

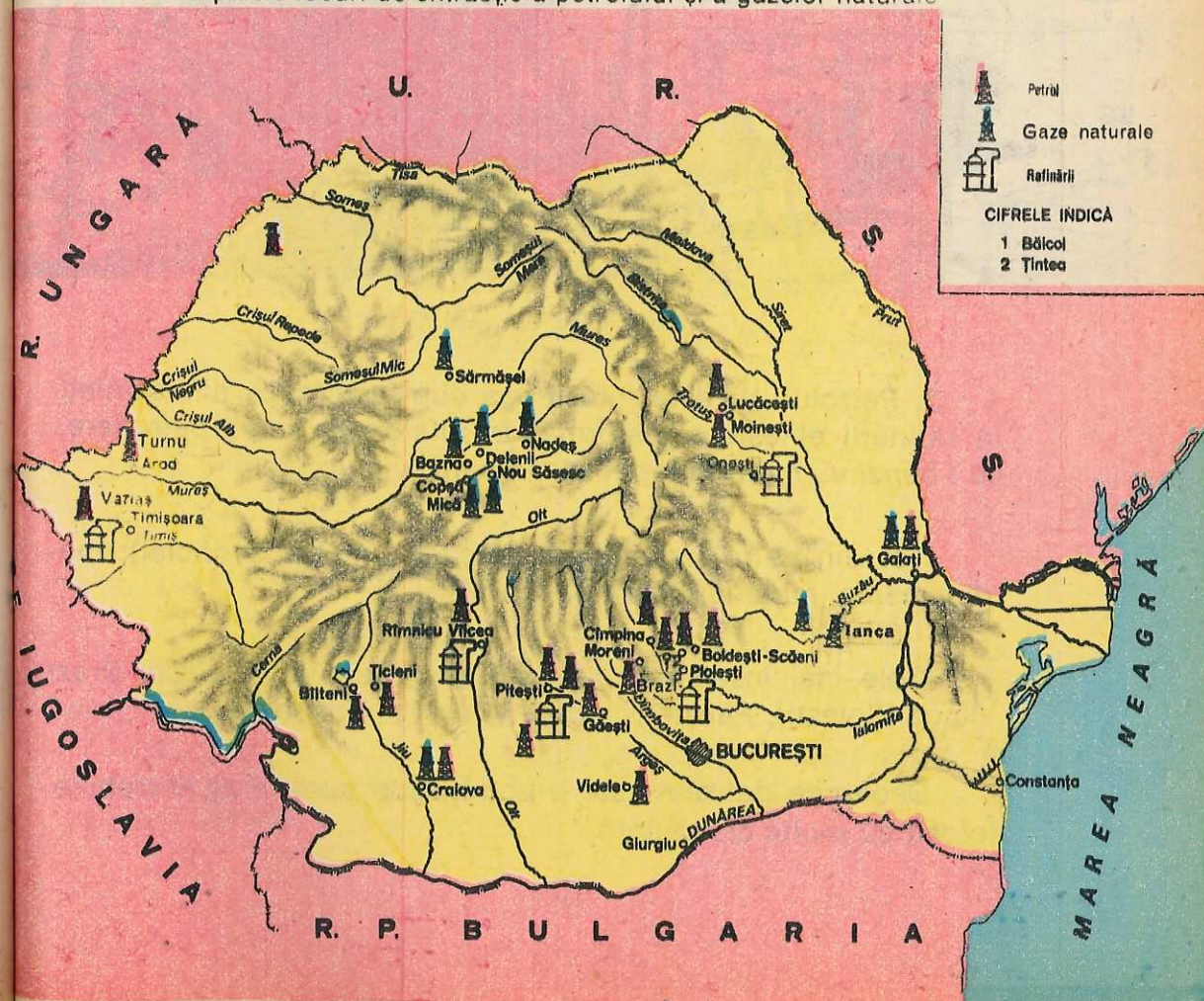
1. Printre țările producătoare de petrol se numără și țara noastră. Zăcămintele de petrol se găsesc mai ales în zonele deluroase ale țării, dar și în Cîmpia Română și în Cîmpia de Vest.

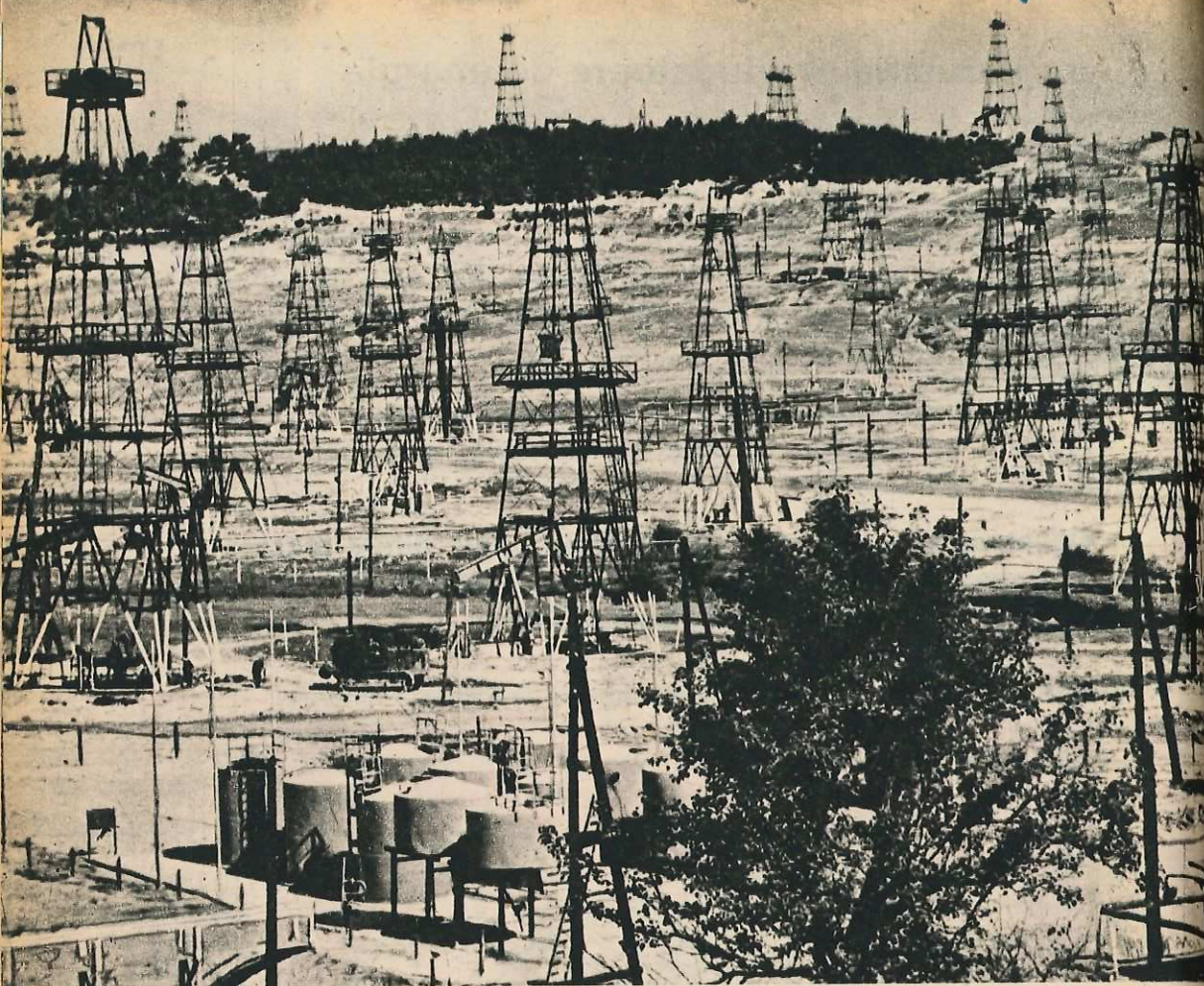
2. Principalele locuri de unde se extrage petrolul

Petrolul se extrage cu ajutorul sondelor din mai multe locuri din țara noastră.

Observați harta de mai jos și găsiți unele dintre localitățile de unde se extrage petrol în județele Prahova, Dimbovița, Argeș, Vâlcea, Gorj, Teleorman, Bacău, Timiș.

Principalele locuri de extracție a petrolului și a gazelor naturale

Sonde la Țicleni (jud. Gorj)

3. Petrolul nu este folosit așa cum este scos din pământ. În rafinării el este transformat în diferite produse petroliere, ca : *benzină, motorină, petrol lampant, uleiuri etc.*

Tot din petrol se fabrică cauciuc sintetic (artificial), medicamente, materiale plastice, coloranți.

Cele mai însemnate rafinării se găsesc la: *Ploiești, Brazi (lângă Ploiești), Pitești, Râmnicu Vâlcea și Timișoara.*

Deoarece petrolul este o bogăție de mare preț, el trebuie folosit cu multă chibzuință.

II. Gazele naturale.

1. O avuție de seamă a țării noastre o constituie *gazele naturale*.

Gazele se extrag fie o dată cu petrolul atunci când acesta se scoate din pământ, fie direct sub formă de gaz metan.

2. Județele din care se extrage cel mai mult gaz metan sînt Mureș și Sibiu **(vezi harta de la pagina 69).**

3. Gazele naturale se folosesc în cea mai mare parte la fabricarea cauciucului sintetic, a materialelor plastice, a medicamentelor, a îngrășămintelor chimice pentru ogoare. O anumită cantitate de gaze naturale este folosită drept combustibil în industrie.

Aplicații

- Arătați pe harta economică a țării județele în care se găsește și se extrage petrolul.
- Indicați județele în care se extrage cel mai mult gaz metan.
- Ce produse din petrol sînt folosite în gospodăria voastră?

III. Industria cărbunelui

1. Cărbunii sînt o mare bogăție a țării. Ei se găsesc în pământ sub formă de strate.

Cu cît cărbunii sînt mai vechi, cu atît au putere de încălzire mai mare și sînt de calitate superioară. Cei mai vechi și valoroși cărbuni sînt *antracitul și huila*.

2. Locuri importante de unde se extrag cărbuni.

Cea mai importantă zonă carboniferă a țării noastre, de unde se extrag cărbuni de calitate superioară, este Valea Jiului (bazinul Petroșani) din județul Hunedoara. Din acest bazin se extrage huila. Aici se află numeroase mine.

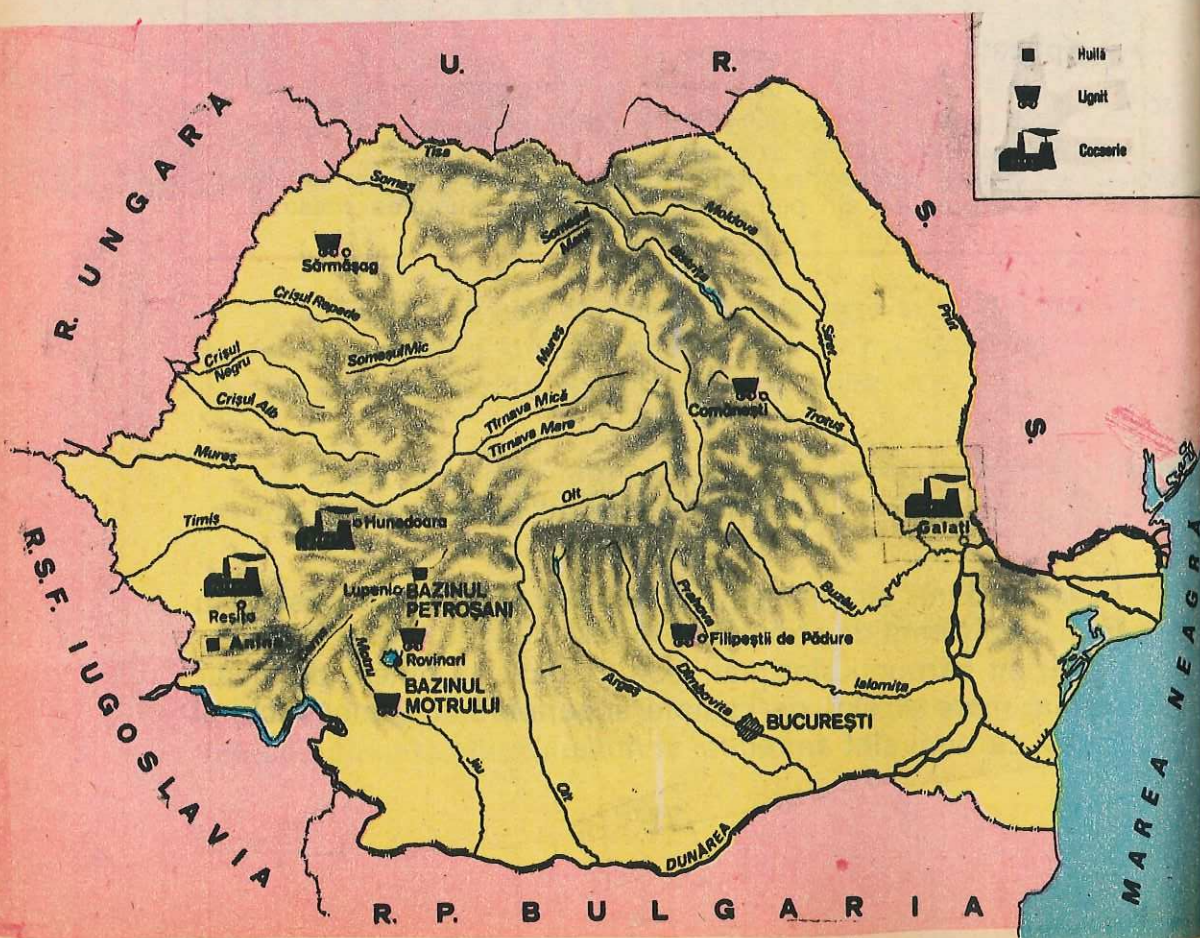
O mare parte din acești cărbuni sînt transformați în cocs la uzinele din Hunedoara, Galați și Reșița. Cu ajutorul cocsului se tolesc minereurile de fier, pentru a se obține fontă și oțel. (vezi harta de mai jos).

Huila se mai extrage și din Munții Banatului (județul Caraș-Severin, la Anina, în apropiere de Reșița).

O altă zonă carboniferă importantă a țării este Bazinul Motrului (jud. Gorj) de unde se extrage lignit.

Lignit se mai extrage și din alte zone ale țării (jud. Prahova, Bihor etc.).

Principalele locuri de extracție și prelucrare a cărbunilor

Lignitul este necesar pentru a pune în funcțiune termocentralele care dau curent electric orașelor și satelor noastre (vezi harta alăturată).

IV. Industria energiei electrice și termice

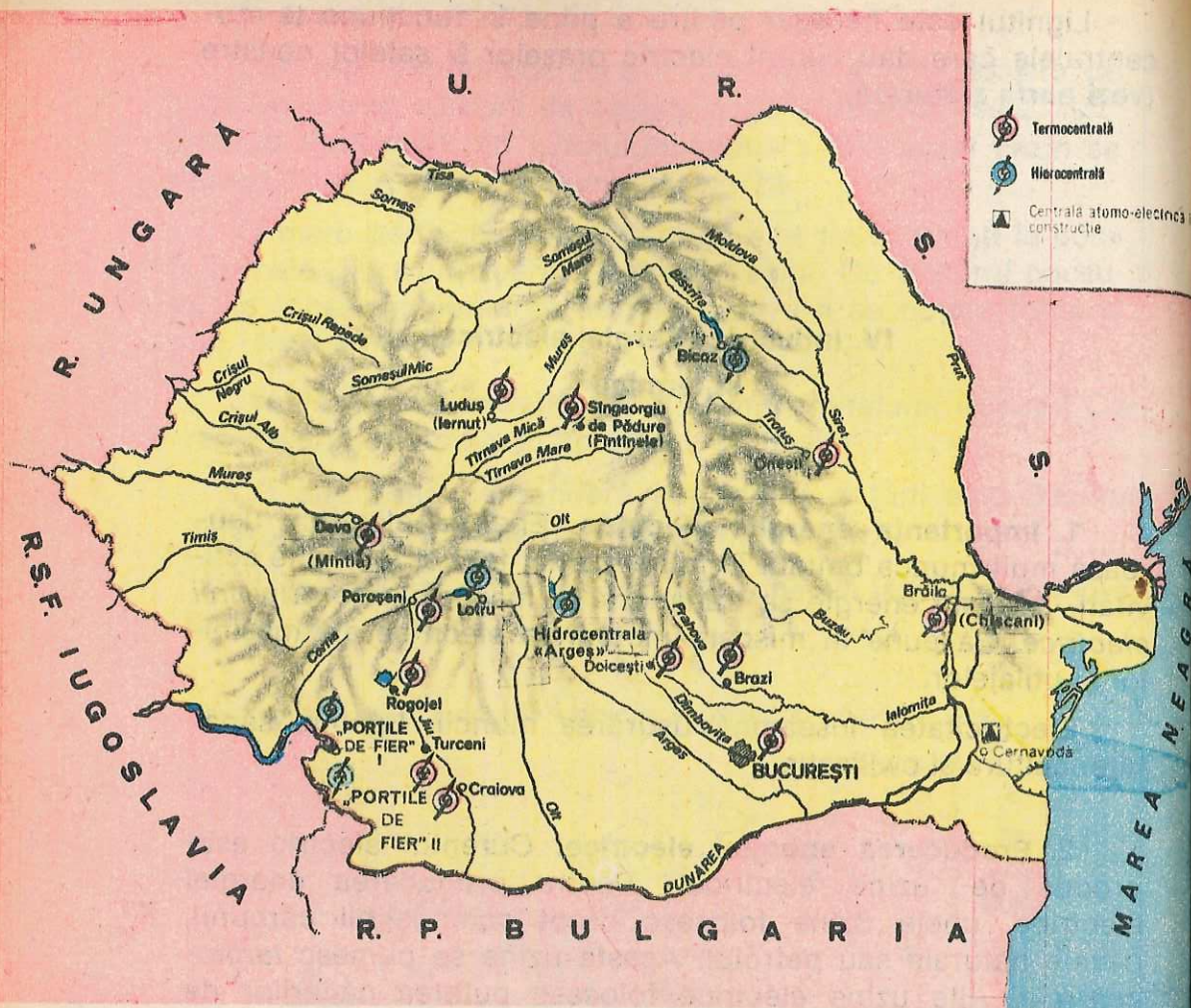
1. Importanța energiei electrice. Energia electrică ușurează mult munca omului în mine, uzine, fabrici și în alte activități. Această energie se transportă la mari distanțe prin linii electrice. Ea pune în mișcare motoarele electrice ale mașinilor și utilajelor.

Electricitatea înseamnă ușurarea muncii, lumină, sănătate, cultură și civilizație.

2. Producerea energiei electrice. Curentul electric este produs de uzine electrice. Pentru producerea energiei electrice, unele uzine folosesc drept combustibil cărbunii, gazele naturale sau petrolul. Aceste uzine se numesc termocentrale. Alte uzine electrice folosesc puterea căderilor de apă. Acestea se numesc hidrocentrale (vezi harta de la pagina 74).

Energia electrică se produce mai ales prin arderea cărbunilor, a petrolului și a gazelor naturale, care se găsesc din ce în ce mai greu. Deoarece aceste bogății ale naturii sînt epuizabile și devin din ce în ce mai scumpe, economisirea combustibililor și a energiei electrice este o îndatorire patriotică pentru fiecare cetățean, deci și pentru voi.

3. Cele mai importante termocentrale și hidrocentrale. Observați harta de la pagina 74 și găsiți locul unde se află cele mai importante termocentrale și hidrocentrale.

Principalele termocentrale și hidrocentrale

Întrebări și aplicații

- Spuneți câteva hidrocentrale sau termocentrale care se găsesc în județul vostru sau în apropierea județului vostru.
- Cum puteți contribui la economisirea combustibililor și a energiei electrice?

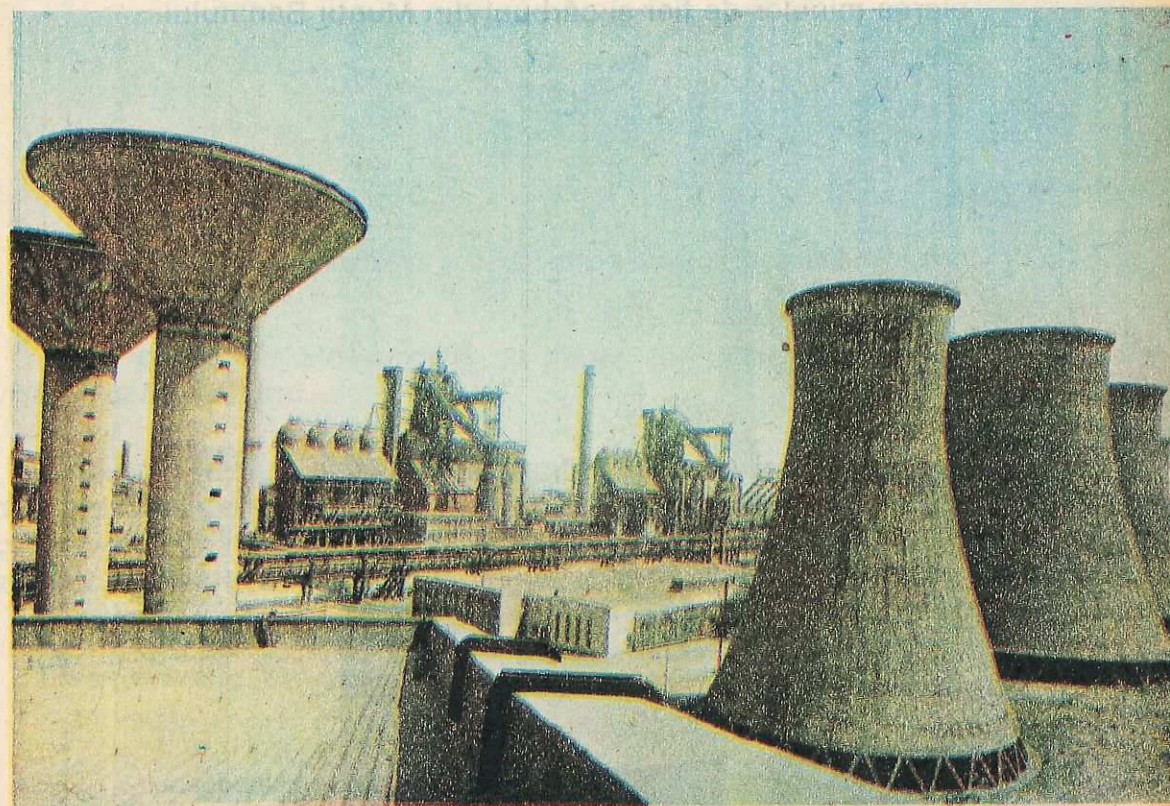
Industria metalurgică

I. Industria siderurgică

1. În subsolul patriei noastre se găsesc felurite minereuri din care se extrag metale. Minereurile de fier sînt foarte căutate și folosite în industria siderurgică. După ce este extras din pămînt, minereul este topit în furnale cu ajutorul cocsului și transformat în fontă.

Din fontă, prin topire în cuptoare mari, se obține **oțelul**. Pentru a putea fi folosit mai ușor în industria constructoare de mașini, oțelului i se dau diferite forme: tablă, bare, sîrmă, cabluri. Această operație poartă numele de laminare.

Galați. Aspect de la Combinatul Siderurgic.

Toate aceste operații: obținerea fontei, a oțelului și a produselor laminate fac parte din *industria siderurgică*.

2. Locuri de unde se extrag minereuri de fier.

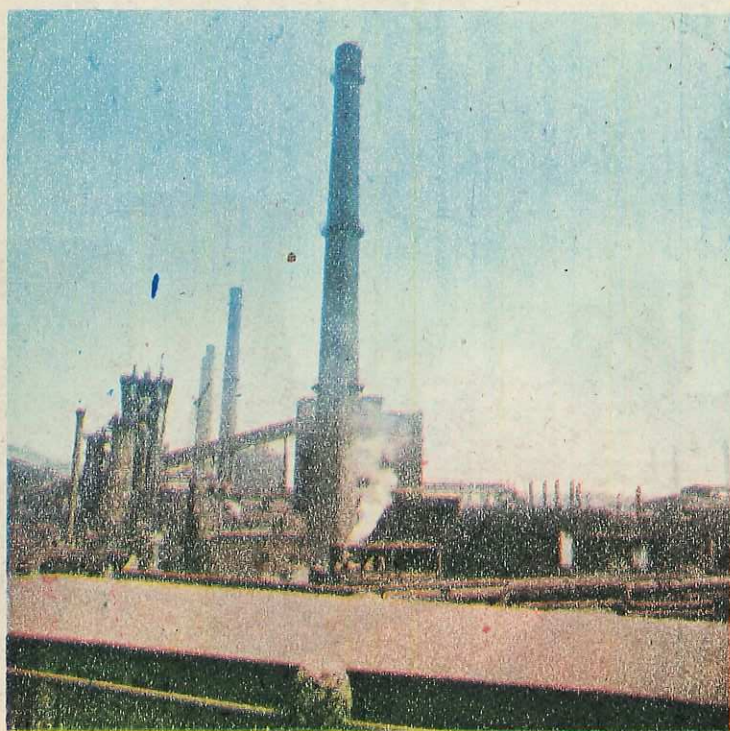
Cea mai importantă zonă a țării de unde se extrag minereuri de fier este regiunea munților Poiana Ruscă, cu minele de la *Teliuc* și *Ghelari*. Minereuri de fier se mai găsesc și în Munții Banatului (*vezi harta alăturată*).

3. Cele mai mari centre siderurgice ale țării sînt:

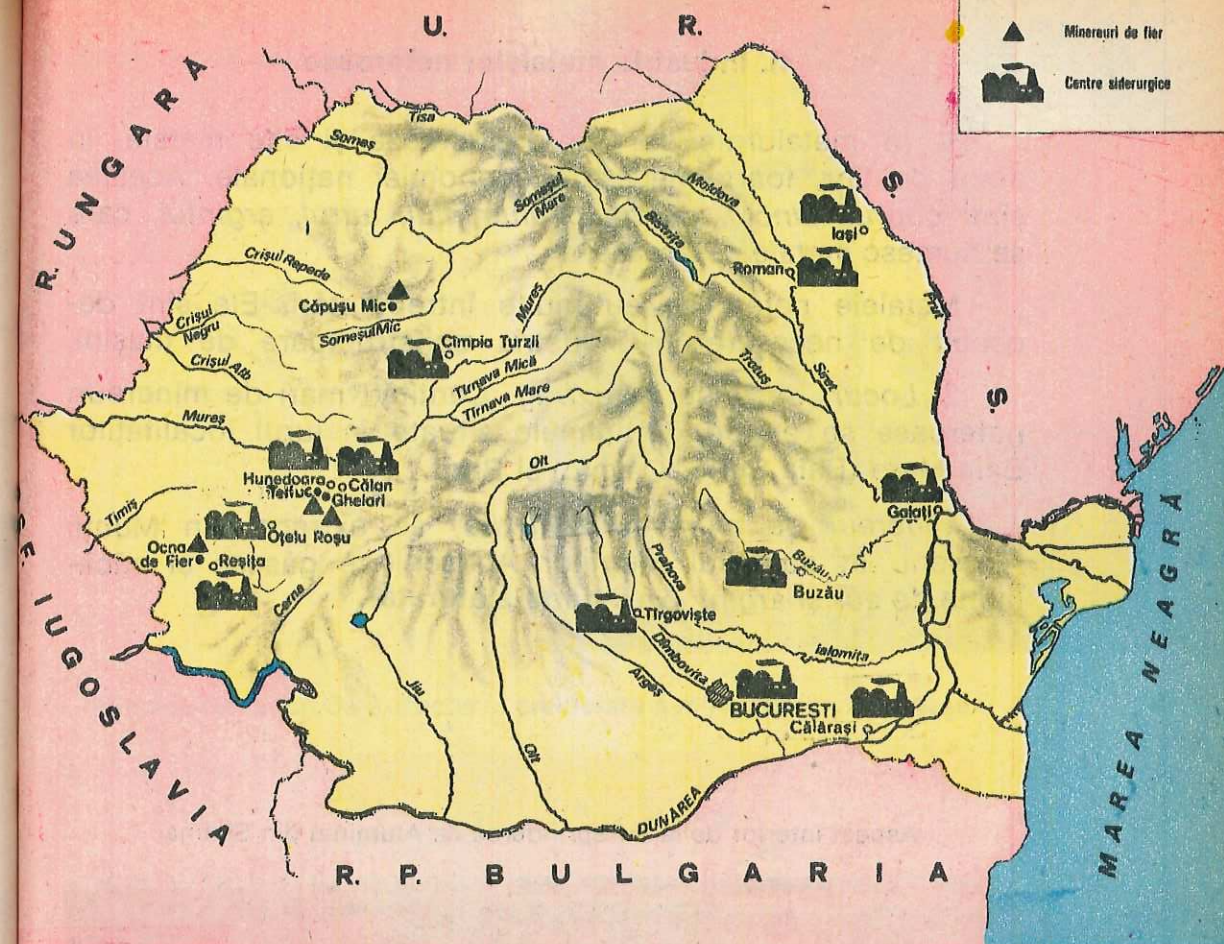
Galați, unde se află cel mai mare combinat siderurgic din țara noastră.

Hunedoara, situată în apropierea bazinului carbonifer Petroșani, este unul dintre cele mai vechi centre siderurgice.

Reșița, cel mai vechi centru siderurgic, se află în apropierea minelor de fier și cărbuni din Munții Banatului.

Hunedoara.
Combinatul Siderurgic

Principalele locuri de extracție și prelucrare a minereurilor feroase

Alte platforme siderurgice pe harta țării sînt la: *Tîrgoviște*, *Buzău*, *Iași* etc.

Industria siderurgică este deosebit de importantă pentru dezvoltarea economică a țării. Ea asigură metalul necesar pentru industria construcțiilor de mașini și pentru alte ramuri ale economiei.

II. Industria metalelor neferoase

1. În metalurgie se mai prelucurează și alte metale, în afară de fier, foarte necesare economiei naționale. Acestea sînt: *cuprul, zincul, plumbul, aluminiul, aurul, argintul*, care se numesc *metale neferoase*.

Metalele neferoase au multe întrebuințări. Ele sînt deosebit de necesare în industria constructoare de mașini.

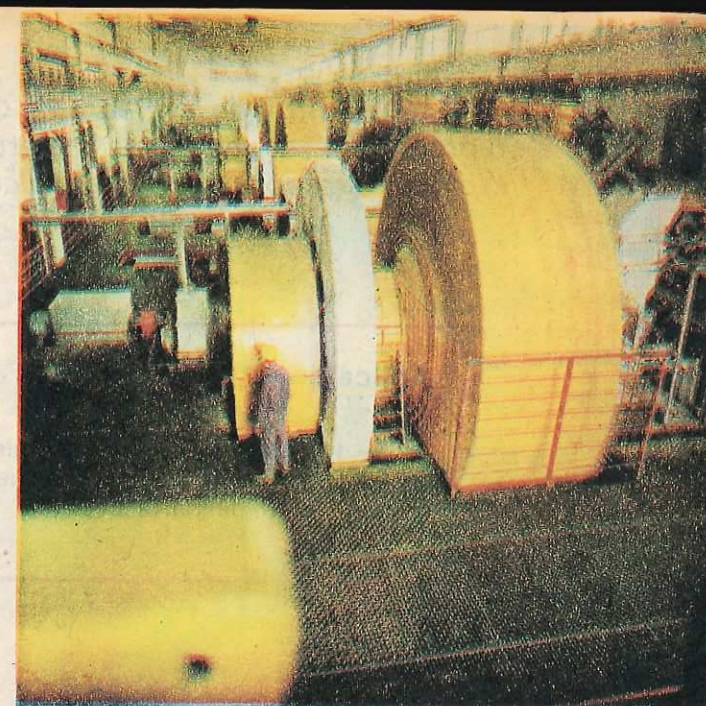
2. *Locuri de unde se extrag.* Cantități mari de minereuri neferoase se extrag din minele situate în jurul localităților Baia Mare (Baia Sprie, Cavnic) și Brad.

Minereul de aluminiu (bauxita) se extrage din Munții Apuseni. În subsolul Munților Apuseni se găsesc și zăcăminte de aur și argint (vezi harta alăturată).

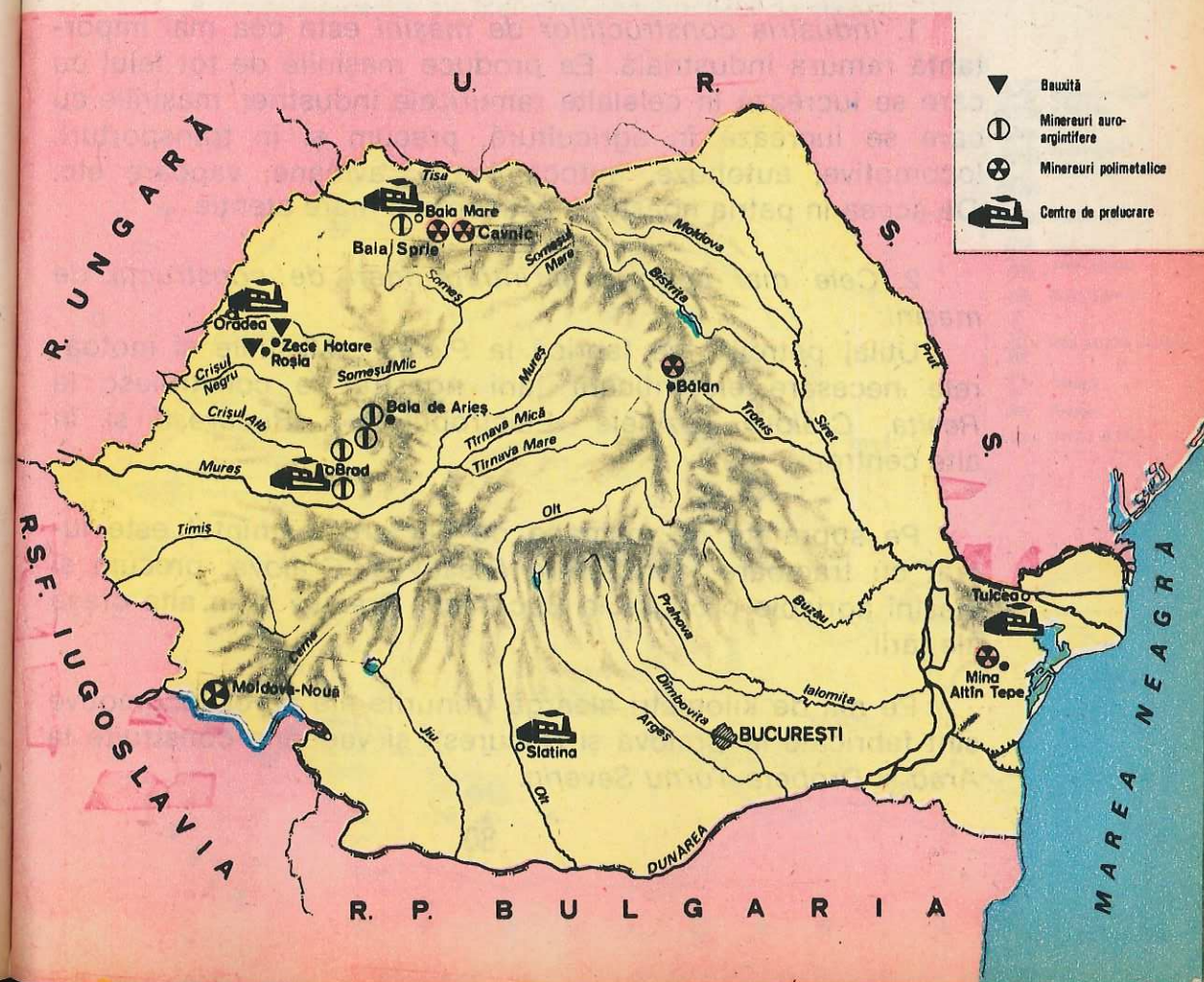
Aspect interior de la Întreprinderea de Aluminiu din Slatina

Baia Mare. Flotația Centrală

Principalele locuri de extracție și prelucrare a minereurilor neferoase

3. *Centre de prelucrare.* Cele mai importante centre de prelucrare a metalelor neferoase sînt: *Baia Mare*, pentru plumb și cupru, *Oradea*, *Tulcea* și *Slatina*, pentru aluminiu.

Aplicații

- Indicați pe harta economică a țării locurile de unde se extrag minereuri feroase și neferoase.
- Arătați pe hartă cele mai importante centre siderurgice din țară.

Industria construcțiilor de mașini

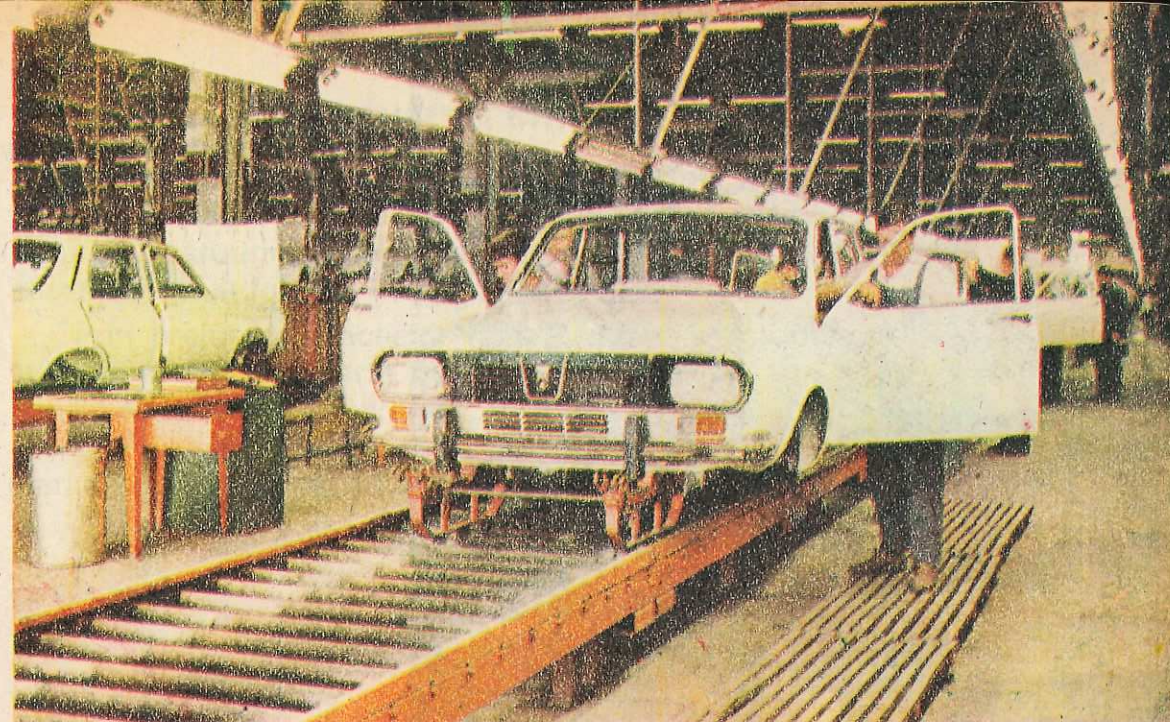
1. *Industria construcțiilor de mașini* este cea mai importantă ramură industrială. Ea produce mașinile de tot felul cu care se lucrează în celelalte ramuri ale industriei, mașinile cu care se lucrează în agricultură, precum și în transporturi: locomotive, autobuze, autocamioane, avioane, vapoare etc. De aceea în patria noastră i se acordă o mare atenție.

2. *Cele mai importante întreprinderi de construcții de mașini:*

Utilaj petrolier se fabrică la *Ploiești*. Mașinile și motoarele necesare electrificării țării noastre se construiesc la *Reșița*, *Craiova* (Uzinele «Electroputere»), *București* și în alte centre.

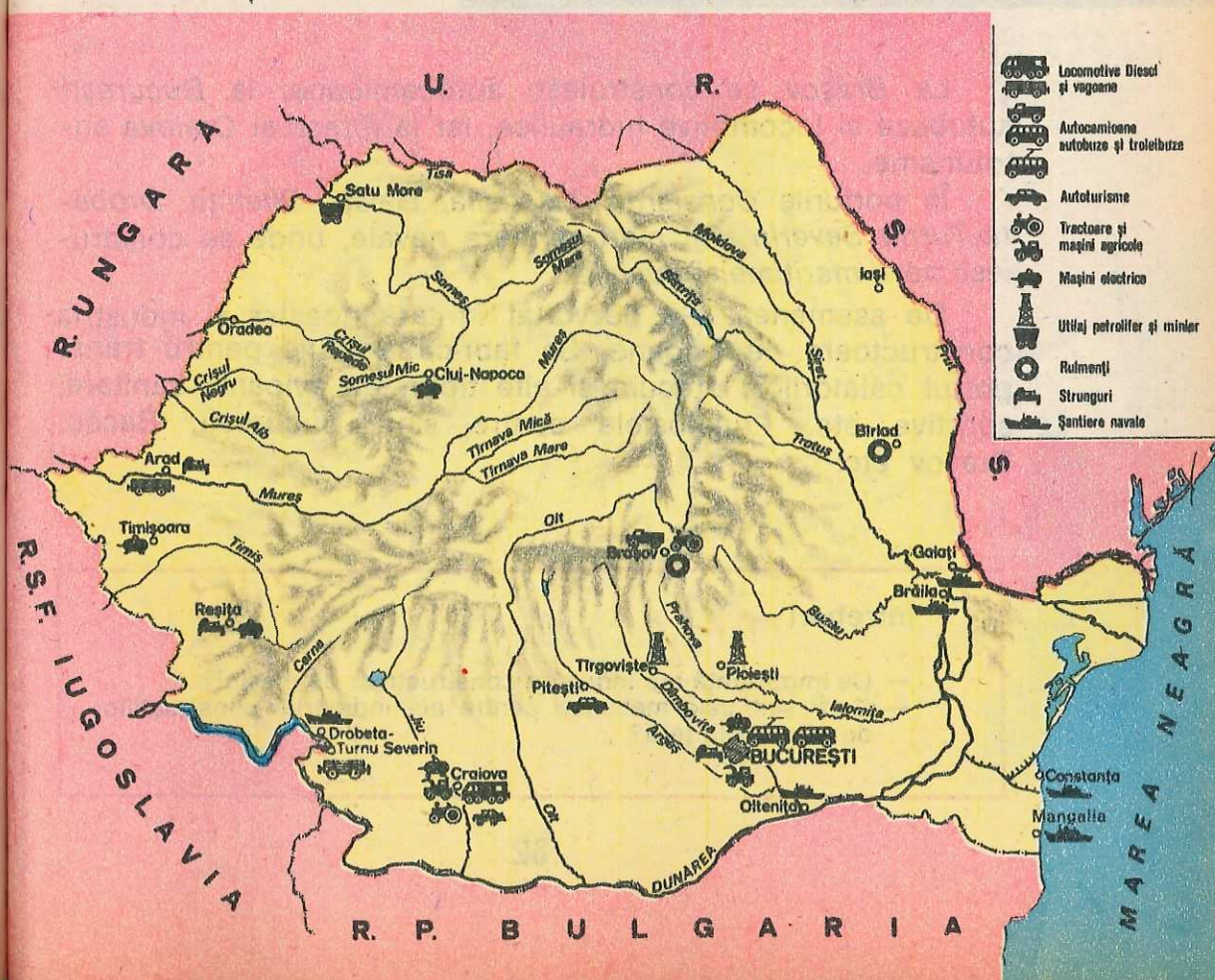
Pe suprafețe de milioane de hectare, pămîntul este lucrat cu tractoare fabricate la *Brașov* și *Craiova*, precum și mașini agricole produse la *București*, *Craiova* și în alte orașe ale țării.

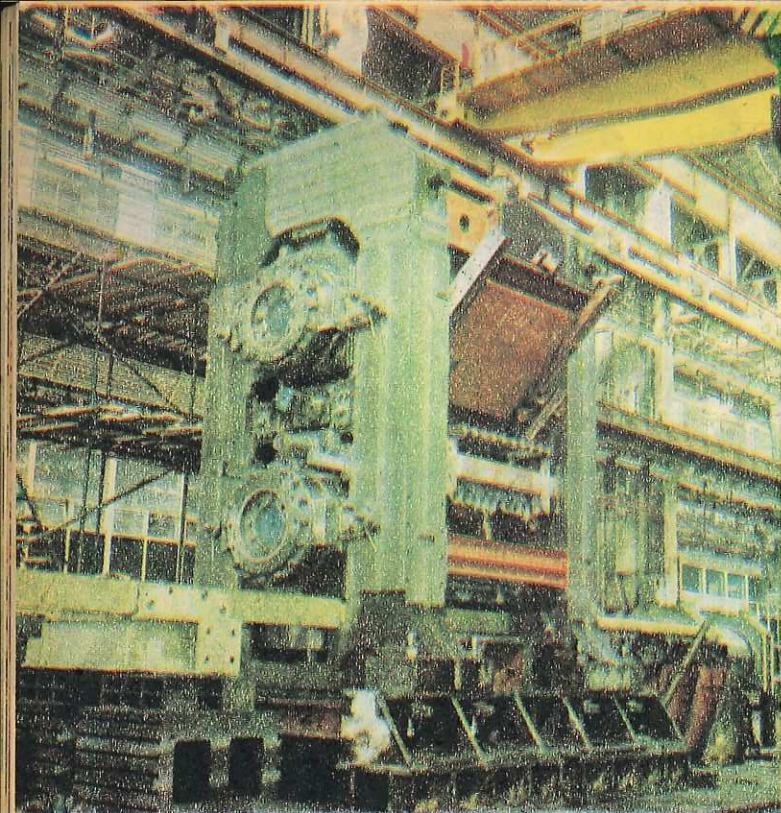
Pe mii de kilometri aleargă trenurile ale căror locomotive sînt fabricate la *Craiova* și *București* și vagoane construite la *Arad* și *Drobeta-Turnu Severin*.

Întreprinderea de autoturisme din Pitești

Principalele centre ale industriei construcțiilor de mașini

București. Aspect de la în-
treprinderea de Mașini Grele.

La Brașov se construiesc autocamioane; la București autobuze și locomotive hidraulice, iar la Pitești și Craiova autoturisme.

În porturile Constanța, Mangalia, Galați, Oltenița, Drobeta-Turnu Severin sînt mari șantiere navale, unde se construiesc nave maritime și fluviale.

De asemenea, s-a dezvoltat în țara noastră și industria constructoare de avioane. Se fabrică avioane pentru transportul călătorilor, precum și alte tipuri de avioane: sanitare, sportive etc. Principalele centre sînt: București, Bacău, Brașov etc.

Întrebări

- Ce importanță are industria construcțiilor de mașini?
- Care sînt cele mai mari centre ale industriei construcțiilor de mașini din țară?

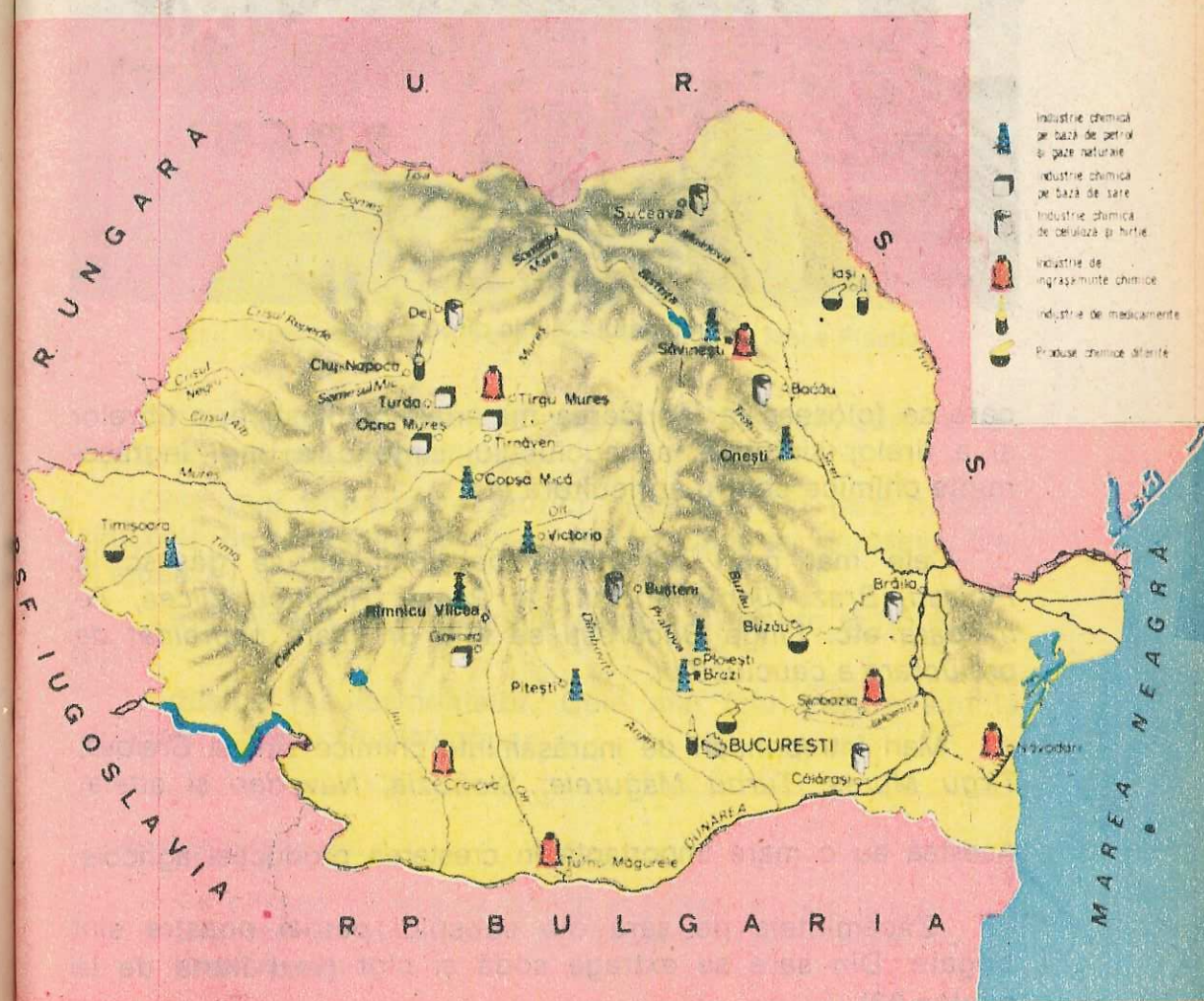
Industria chimică

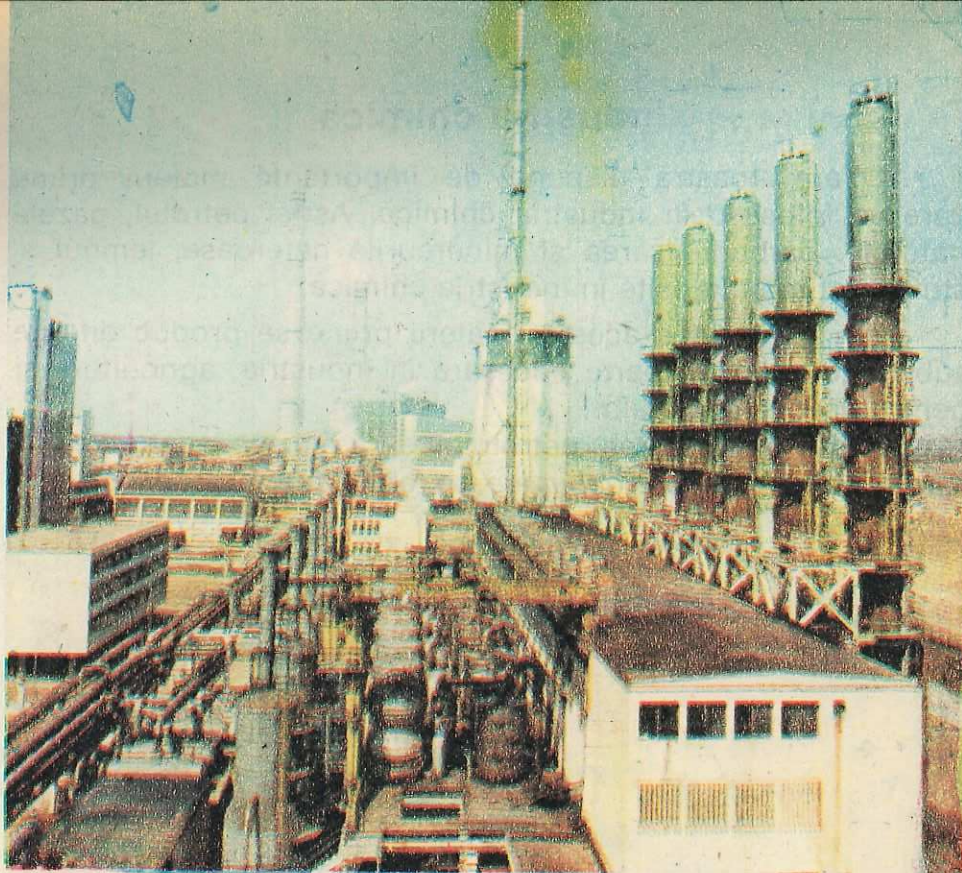
1. Țara noastră dispune de importante materii prime care se folosesc în industria chimică. Astfel petrolul, gazele naturale, cărbunii, sarea și minereurile neferoase, lemnul și stuful sînt mult folosite în industria chimică.

Prin prelucrarea acestor materii prime se produc diferite substanțe chimice foarte necesare în industrie, agricultură și pentru nevoile oamenilor.

2. Prin prelucrarea petrolului și a gazelor naturale, în marile *combinat petrochimice* se obțin numeroase produse

Principalele centre ale industriei chimice.

Combinatul Chimic din Craiova

care se folosesc la fabricarea materialelor plastice, a fibrelor și a firelor sintetice, a cauciucului sintetic, a unor îngrășăminte chimice pentru agricultură etc.

Cele mai mari combinate petrochimice se găsesc la Ploiești, Brazi (lângă Ploiești), la Pitești, Râmnicu Vâlcea, Timișoara etc. Lângă București se află un mare combinat de prelucrare a cauciucului.

Mari întreprinderi de îngrășăminte chimice sînt la Craiova, Tîrgu Mureș, Turnu Măgurele, Slobozia, Năvodari și altele.

Acestea au o mare importanță în creșterea producției agricole.

Zăcămintele de sare din subsolul patriei noastre sînt bogate. Din sare se extrage sodă și clor (vezi harta de la pagina 83).

Iași. Aspect de la Întreprinderea de Prelucrare Mase Plastice.

Din lemn, stuf și paie se obține celuloză, din care se fabrică hîrtie și mătase artificială.

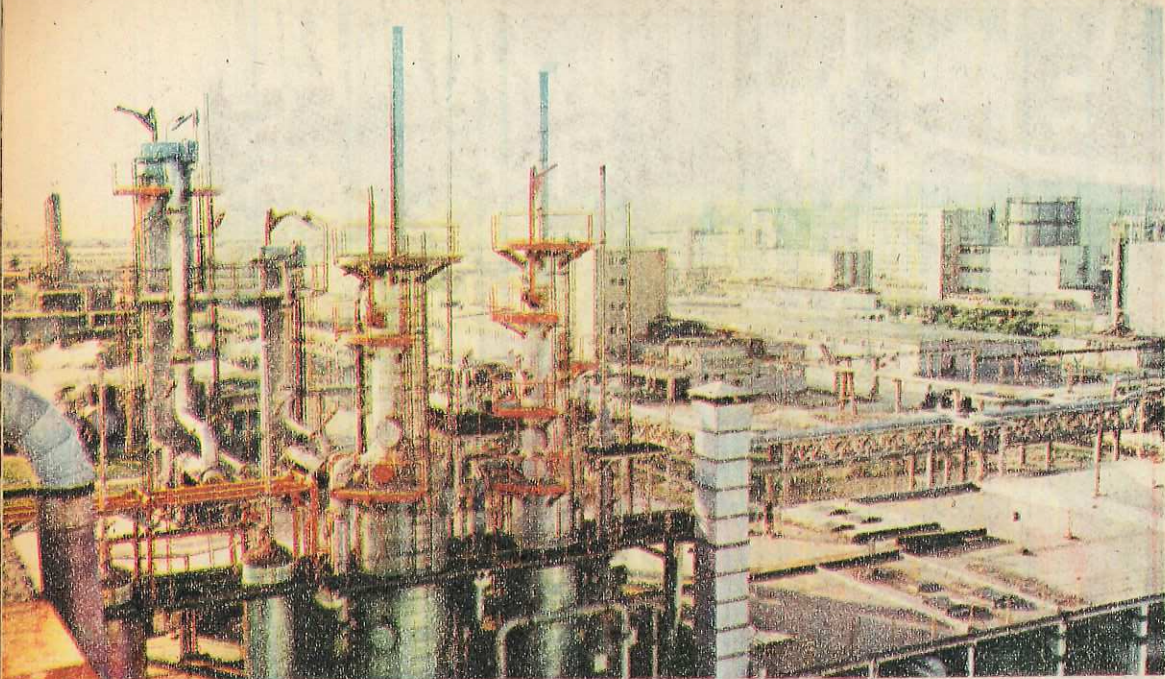
Cele mai importante fabrici de hîrtie din țara noastră sînt cele de la Bacău, Bușteni, Brăila, Călărași, Suceava, Dej și altele.

La Săvinești este un mare combinat de fire și fibre chimice.

Industria medicamentelor. Cele mai mari centre sînt la București, Iași și Cluj-Napoca.

Aplicații și întrebări

- Ce produse chimice se fabrică în județul în care locuiți?
- Dați exemple de produse ale industriei chimice aflate în locuința voastră.

Combinatul de Fire și Fibre Chimice din Săvinești

Industria materialelor de construcții și industria de prelucrare a lemnului

I. Industria materialelor de construcții

1. În țara noastră sînt numeroase întreprinderi, fabrici, șosele, baraje, poduri și locuințe.

Spuneți cîteva dintre cele mai cunoscute materiale care se folosesc pentru aceste construcții.

2. Țara noastră este foarte bogată în materiale pentru construcții.

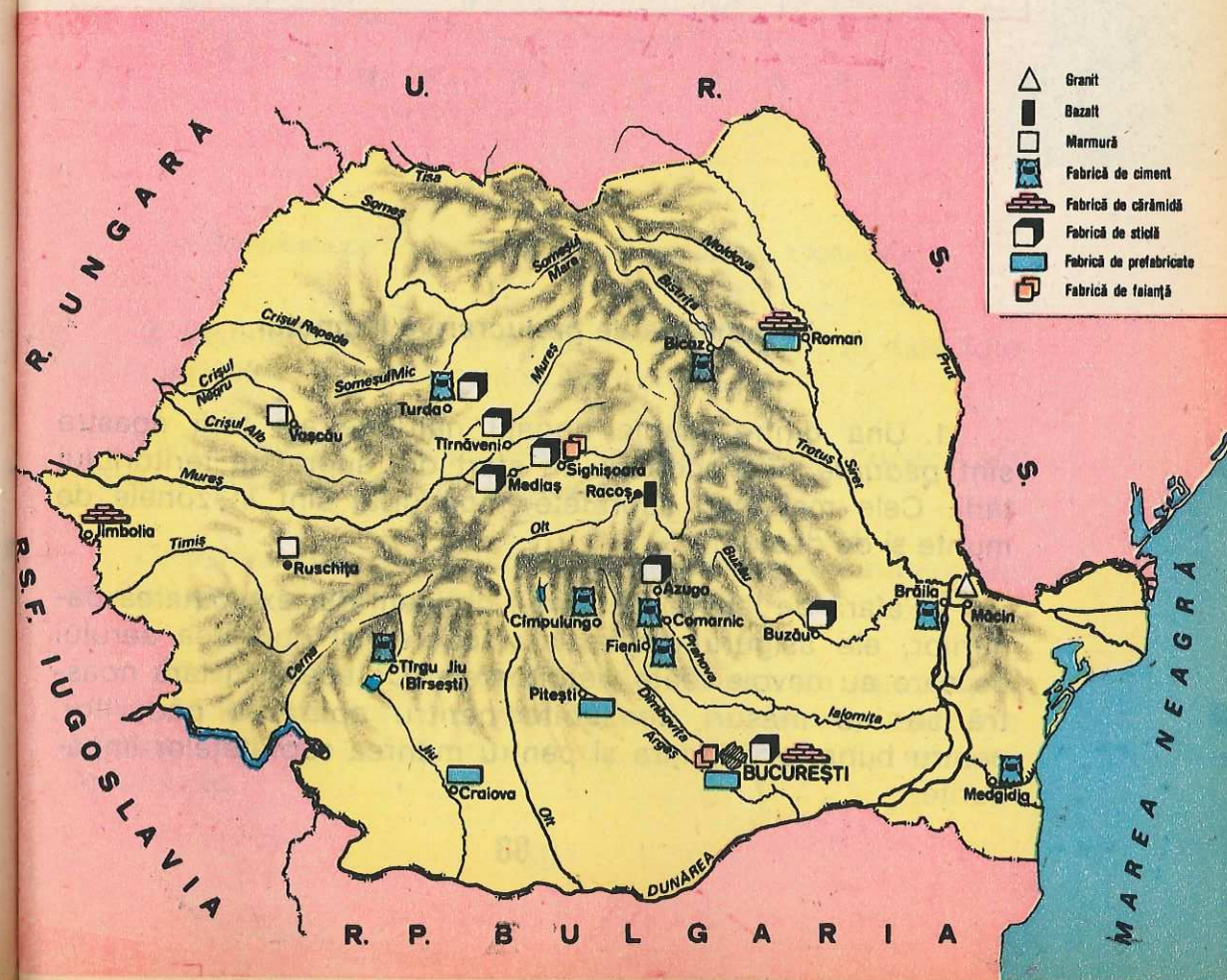
Astfel, *granitul*, o piatră tare, se găsește în unele regiuni muntoase și este folosit în construcții și la pietruitul drumurilor.

Marmura este o piatră deosebit de frumoasă care servește în construcții. De asemenea, din ea se fac statui și monumente. Se găsește și se extrage din *munții Poiana Ruscă* și din alte locuri.

În regiunile de dealuri și cîmpii se găsește la tot pasul *lutul*, iar din albiile râurilor se scot *nisipuri* și *pietrișuri*.

3. Prin prelucrarea în fabrici a unor materiale scoase din cariere se obțin materiale de mare trebuință pentru con-

Principalele centre ale industriei materialelor de construcții

strucții. Așa este, de exemplu, cimentul, folosit în tot felul de construcții: la clădiri, la baraje, la construcția podurilor, a digurilor etc.

Întreprinderi de ciment sînt la *Fieni*, *Bicaz*, *Bîrsești* (lîngă *Tîrgu Jiu*), *Medgidia*, *Cîmpulung* și în alte locuri.

Varul, care se obține prin arderea pietrelor de calcar în cuptoare speciale, este un material necesar în construcții.

Din *lut* se fabrică *țigle* și *cărămizi*.

Pentru clădiri este nevoie de geamuri, pe care le produc *fabricile de sticlă*.

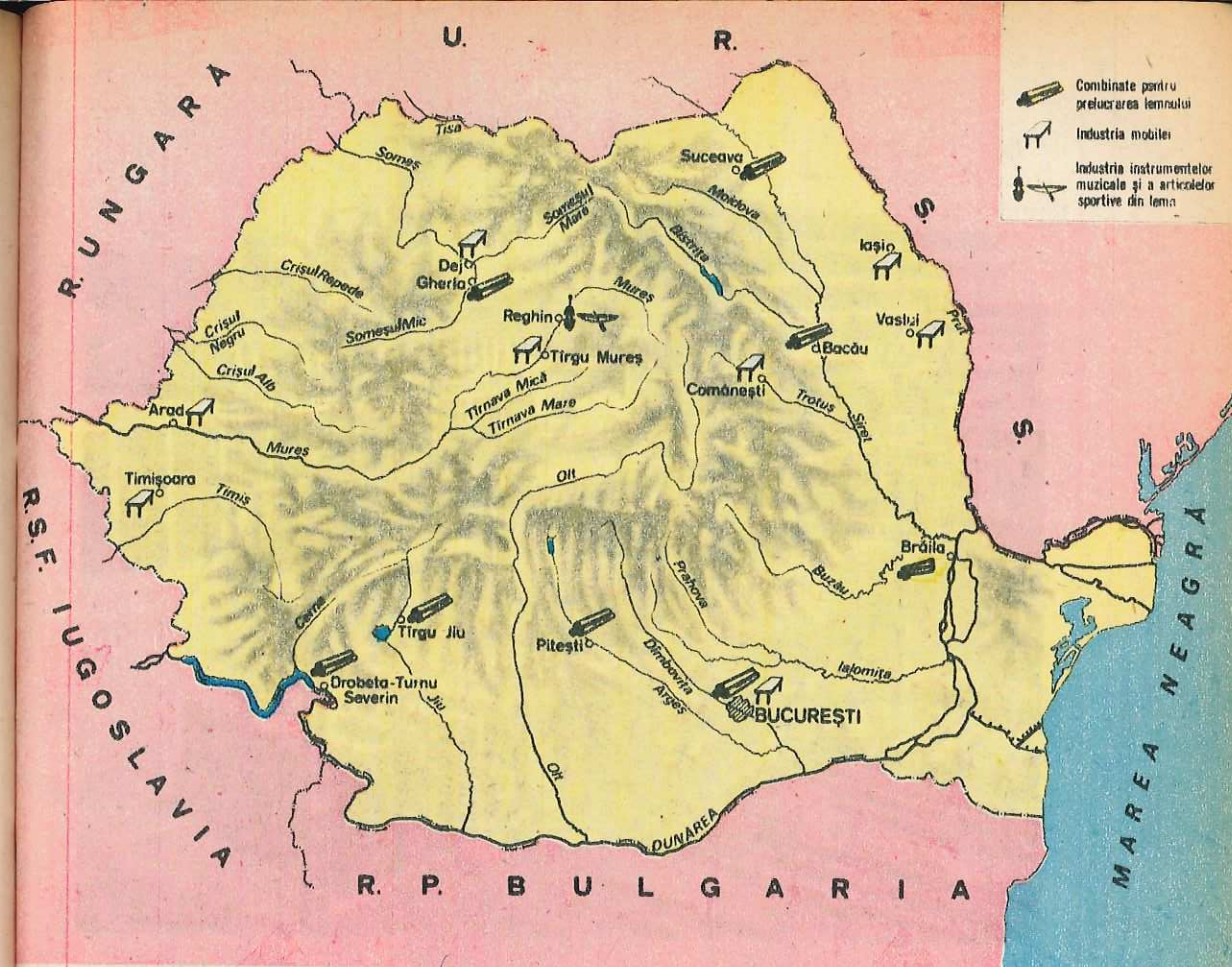
Întrebare

Ce întreprinderi ale industriei materialelor de construcții sînt în județul vostru?

II. Industria de prelucrare a lemnului

1. Una dintre marile bogății naturale ale țării noastre sînt *pădurile*. Ele acoperă un sfert din suprafața teritoriului țării. Cele mai mari suprafețe împădurite sînt în zonele de munte și de dealuri.

În afară de lemnul pe care-l obținem din exploatarea pădurilor, ele asigură umezeala, răcoarea și curățirea aerului de care au nevoie toate viețuitoarele. De aceea în țara noastră se iau măsuri deosebite pentru apărarea pădurilor, pentru buna lor îngrijire și pentru mărirea suprafețelor împădurite.

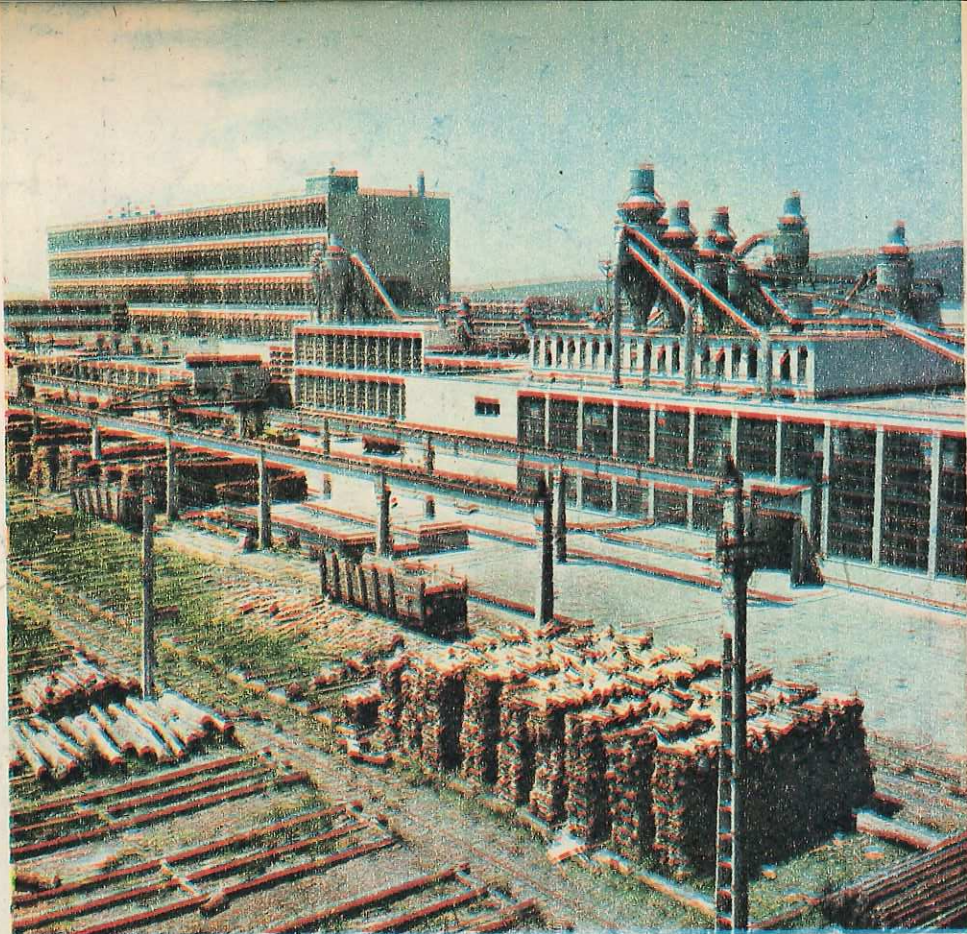
Principalele centre ale industriei de prelucrare a lemnului

2. Lemnul pădurilor are multe întrebuințări. El este folosit în industrie, în construcții și pentru încălzit.

După tăierea din pădure, trunchiurile de copaci sînt transportate la fabricile de cherestea.

Cele mai mari întreprinderi de prelucrare a lemnului sînt la *București*, *Suceava*, *Tîrgu Jiu*, *Pitești* ș.a.

Acestea sînt întreprinderi mari, înzestrate cu mașini, unde se fabrică tot felul de produse: *cherestea*, *parchete*, *placaje*, *furnire*, *plăci aglomerate din lemn*, *uși*, *ferestre*, *mobilă* etc.

Combinatul pentru Industrializarea Lemnului din Tîrgu Jiu

Mari întreprinderi de mobilă sînt la Tîrgu Mureș, Arad, Vaslui, Dej etc. (vezi harta de la pagina 89).

Întrebări

- Ce materiale de construcții există în județul în care locuiți?
La ce sînt folosite?
- Ce importanță are industria lemnului?
- Cum contribuiți voi la munca de împădurire?

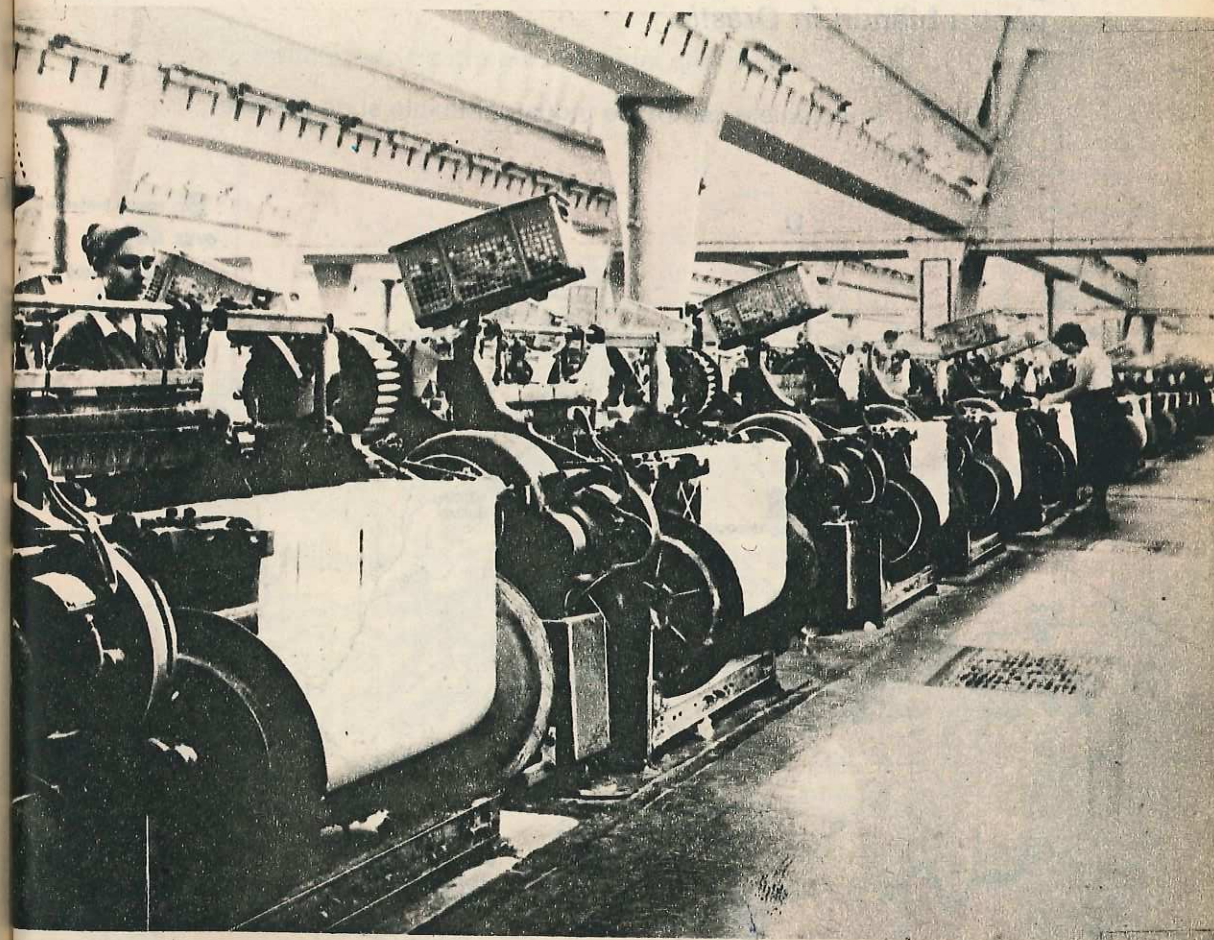
Industria ușoară

I. Industria textilă

Industria textilă cuprinde fabrici de făcut fire, numite filaturi, fabrici de țesături, fabrici de tricotaje și confecții.

Cele mai mari filaturi și țesătorii se găsesc în orașele București, Arad, Iași, Botoșani și Oltenița. Stofele de lînă și

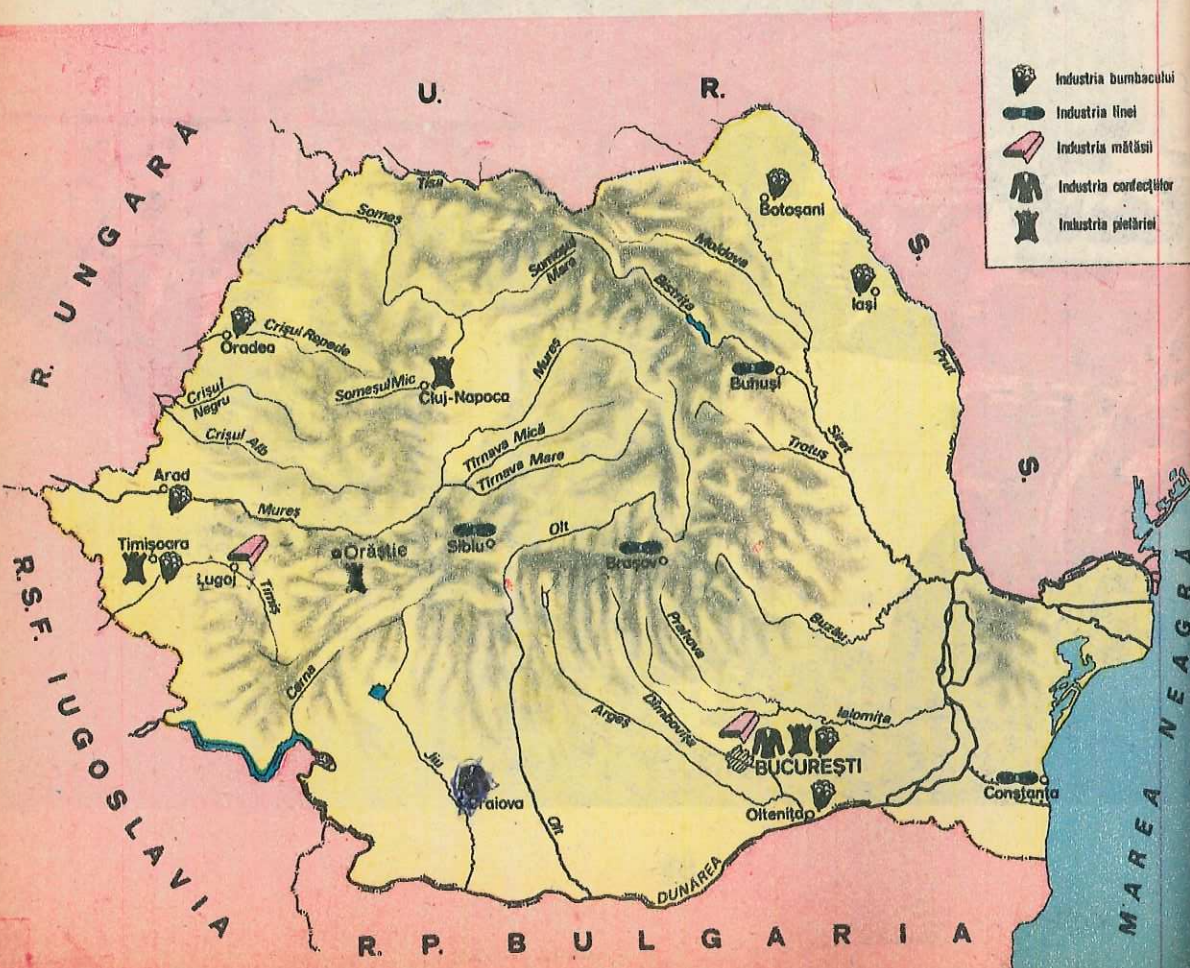
Aspect de la o întreprindere textilă

II. Industria pielăriei, a încălțăminteii și blănăriei

Cele mai mari întreprinderi de pielărie și încălțăminte se găsesc în orașele *București, Cluj-Napoca* și *Timișoara*, iar pentru blănuri, în *Orăștie*.

Principalele centre ale industriei textile și de pielărie

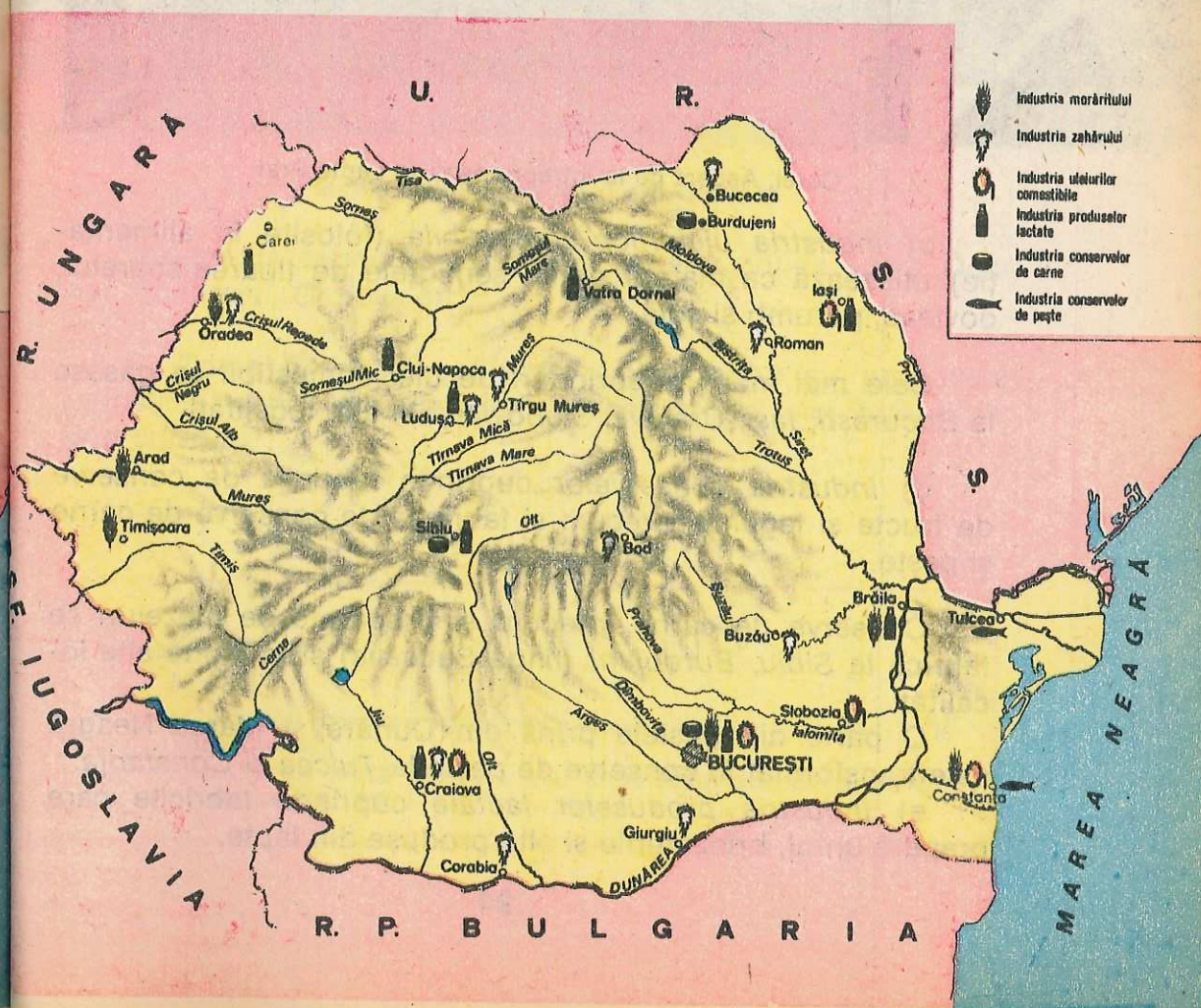

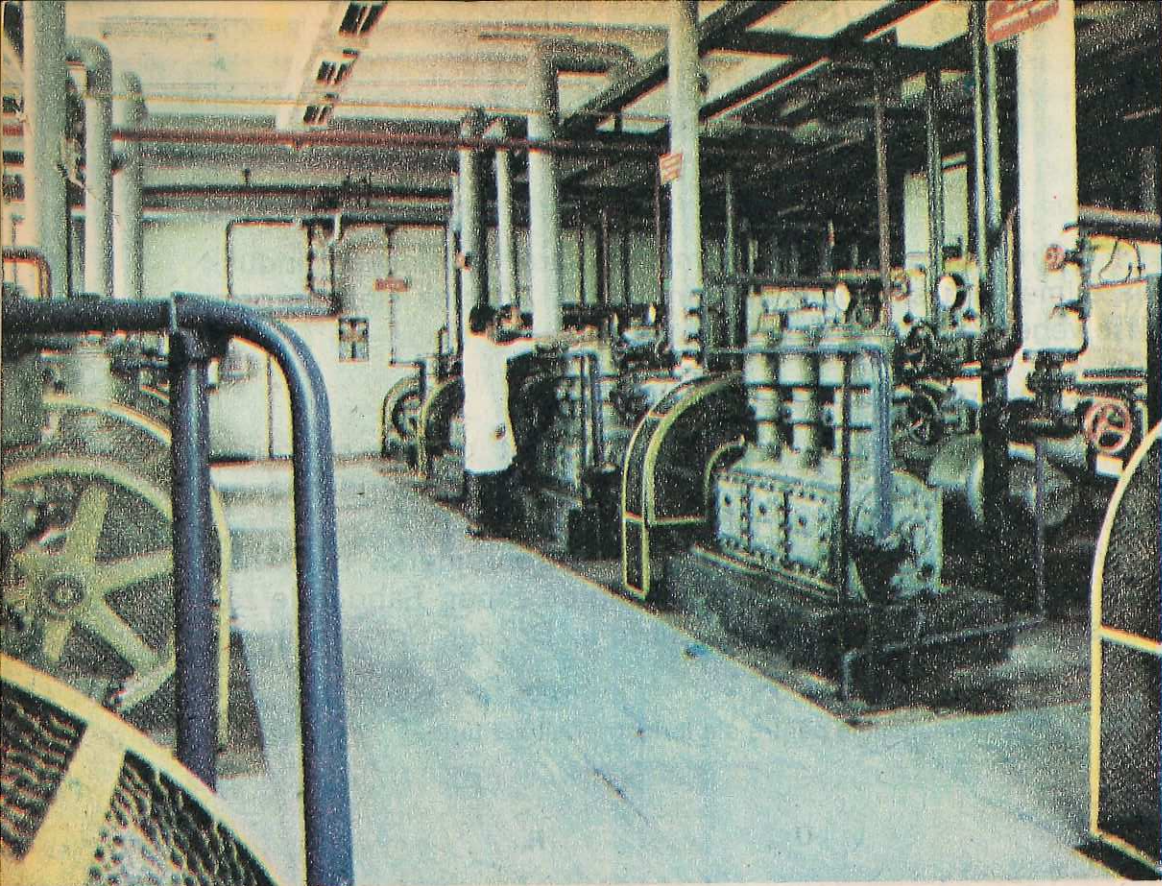
1. Principalele materii prime pe care le folosește industria alimentară sînt date de agricultură. Acestea sînt fie produse vegetale, fie produse animale.

a) *Industria morăritului* s-a dezvoltat pe tot cuprinsul țării. Mori cu o capacitate de producție foarte ridicată se găsesc în orașele mari ale țării.

b) *Industria zahărului* cuprinde întreprinderile de zahăr care folosesc ca materie primă sfecla de zahăr. Fabrici de zahăr sînt la *Roman, Bucecea, Giurgiu, Buzău, Corabia* şi altele.

Principalele centre ale industriei alimentare

Carei. Aspect de la Întreprinderea de Lapte Praf

c) *Industria uleiurilor comestibile* (folosite în alimentație) utilizează ca materii prime semințele de floarea-soarelui, dovleac, porumb și soia.

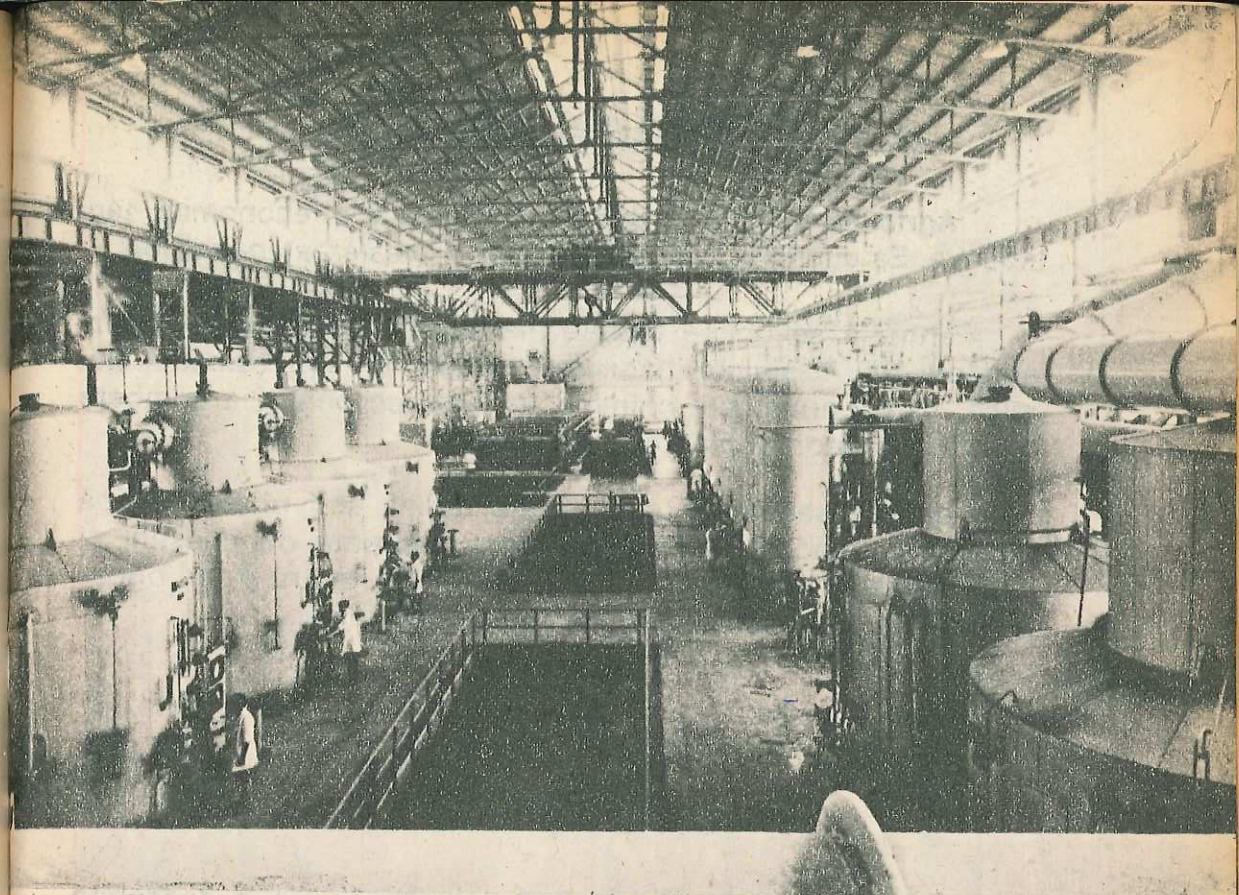
Cele mai mari întreprinderi de ulei comestibil se găsesc la *București, Iași, Craiova, Slobozia* și în alte localități.

d) *Industria conservelor* cuprinde fabricile de conserve de fructe și legume, precum și fabricile de conserve de carne și pește.

Conserve de carne, precum și preparate de mezeluri se fabrică la *Sibiu, Burdujeni* (lângă Suceava) și în multe alte localități.

O parte din peștele prins din Dunăre și Marea Neagră este transformat în conserve de pește la *Tulcea* și *Constanța*.

e) *Industria produselor lactate* cuprinde fabricile care prepară untul, brânzeturile și alte produse din lapte.

Fabrica de zahăr «Siretul» din Bucecea

Însemnate fabrici de produse lactate sînt la *Vatra Dornei, București, Craiova* etc.

3. Toate produsele alimentare, împreună cu produsele industriei textile, ale pielăriei și încălțămintei sînt *bunuri de larg consum*.

Întrebări

- Care sînt centrele industriei ușoare din județul vostru? Ce produc ele?
- Arătați pe hartă centrele mai importante ale industriei alimentare din țară.

Agricultura

Agricultura este o ramură principală a economiei țării noastre. Ea cuprinde *cultura plantelor* și *creșterea animalelor*.

Pentru a se obține recolte mai bogate se folosesc mașini agricole, îngrășăminte naturale, precum și îngrășăminte chimice. Unele substanțe chimice se folosesc pentru a combate diferiți dăunători ai plantelor de cultură.

Locurile secetoase sînt irigate, adică sînt udate cu apă din râuri și lacuri. Terenurile joase, ocupate de mlaștini și bălți, se seacă pentru a putea fi cultivate. Pentru a feri ogoarele de inundații se construiesc diguri puternice.

Cultura plantelor

1. Cultura cerealelor. Cultura cerealelor are o deosebită însemnătate, pentru că cerealele constituie baza alimentației oamenilor și animalelor. De aceea, pe ogoarele patriei noastre, culturile de cereale ocupă cele mai mari întinderi. Cerealele se cultivă în toate regiunile țării, dar mai ales la cîmpie.

Grîul și *porumbul* sînt cele mai însemnate cereale care se cultivă în țara noastră.

Grîul se cultivă din vechime în Cîmpia Română, Cîmpia de Vest, în Podișul Moldovei, al Dobrogei și în Transilvania.

Porumbul ocupă suprafețe întinse în regiunile de cîmpie, în lunci și pe dealuri.

Secara este o cereală care se cultivă mai ales în nordul țării, unde-i priește climatul mai rece și mai umed. Din făina de secară se fabrică pîine, iar din boabe, alcool.

Orzul este o altă cereală care se cultivă mai ales în Cîmpia Română și Podișul Dobrogei de Sud. Boabele de orz sînt folosite ca hrană pentru animale. Din orzoaică se fabrică berea.

Recoltarea grîului în Bărăgan

Ovăzul este folosit ca hrană pentru animale. O atenție mare se dă culturii *lucernei*, *trifoiului* și altor plante folosite ca furaje pentru animale.

2. Cultura plantelor industriale. *Plantele industriale* sînt acele plante care se întrebuintează ca materie primă în industria textilă și în unele ramuri ale industriei alimentare.

Plantele industriale se împart în trei mari grupe: a) *plante textile*, b) *plante din care se scoate ulei* și c) *alte plante industriale cu diferite întrebuintări*.

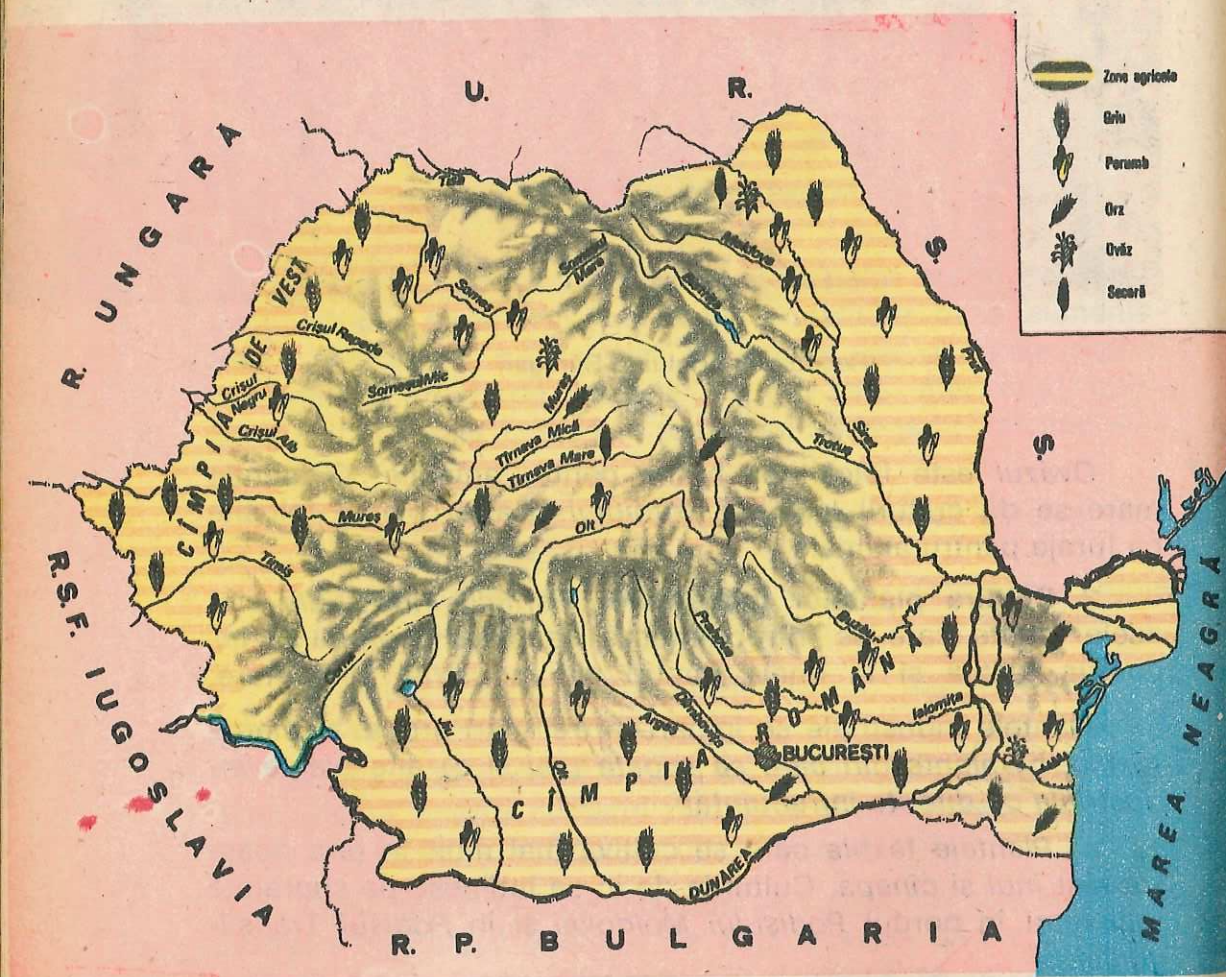
a) *Plantele textile* care se cultivă mai mult în țara noastră sînt *inul* și *cînepa*. Culturile de in se întîlnesc pe suprafețe mai mari în nordul Podișului Moldovei și în Podișul Transilvaniei.

Din firele de in se țes pînzeturi frumoase, iar din semințe se fabrică ulei pentru prepararea vopselelor.

Cînepa se cultivă mai ales în *Cîmpia de Vest* și *Podișul Transilvaniei*. Cînepa dă un fir rezistent. Din el se fabrică pînzeturi groase, frînghii și saci.

b) Unele plante cultivate au semințe din care se scot uleiuri comestibile. Cea mai cunoscută plantă cultivată la noi pentru ulei este *floarea-soarelui*. Se cultivă mai ales în estul și sud-estul țării.

Zone cerealiere

Cultură de floarea-soarelui în Bărăgan

c) Din grupa celorlalte plante industriale fac parte: *sfecla-de-zahăr*, *tutunul* și *plantele medicinale*. Sfecla-de-zahăr se cultivă mai ales în *Podișul Moldovei* și *Podișul Transilvaniei*.

3. **Cultura legumelor și a zarzavaturilor** este foarte importantă, deoarece, deține un loc însemnat în hrana populației. Ele conțin numeroase substanțe hrănitoare. În mai multe locuri din țară s-au construit mari sere pentru cultura legumelor și în timpul iernii. În județul vostru sînt asemenea sere? Faceți o vizită la una din serele din apropiere!

Aspect dintr-o seră de legume

Aplicație

Vezi harta de la pagina 99 și arată răspândirea principalelor culturi de cereale din țara noastră.

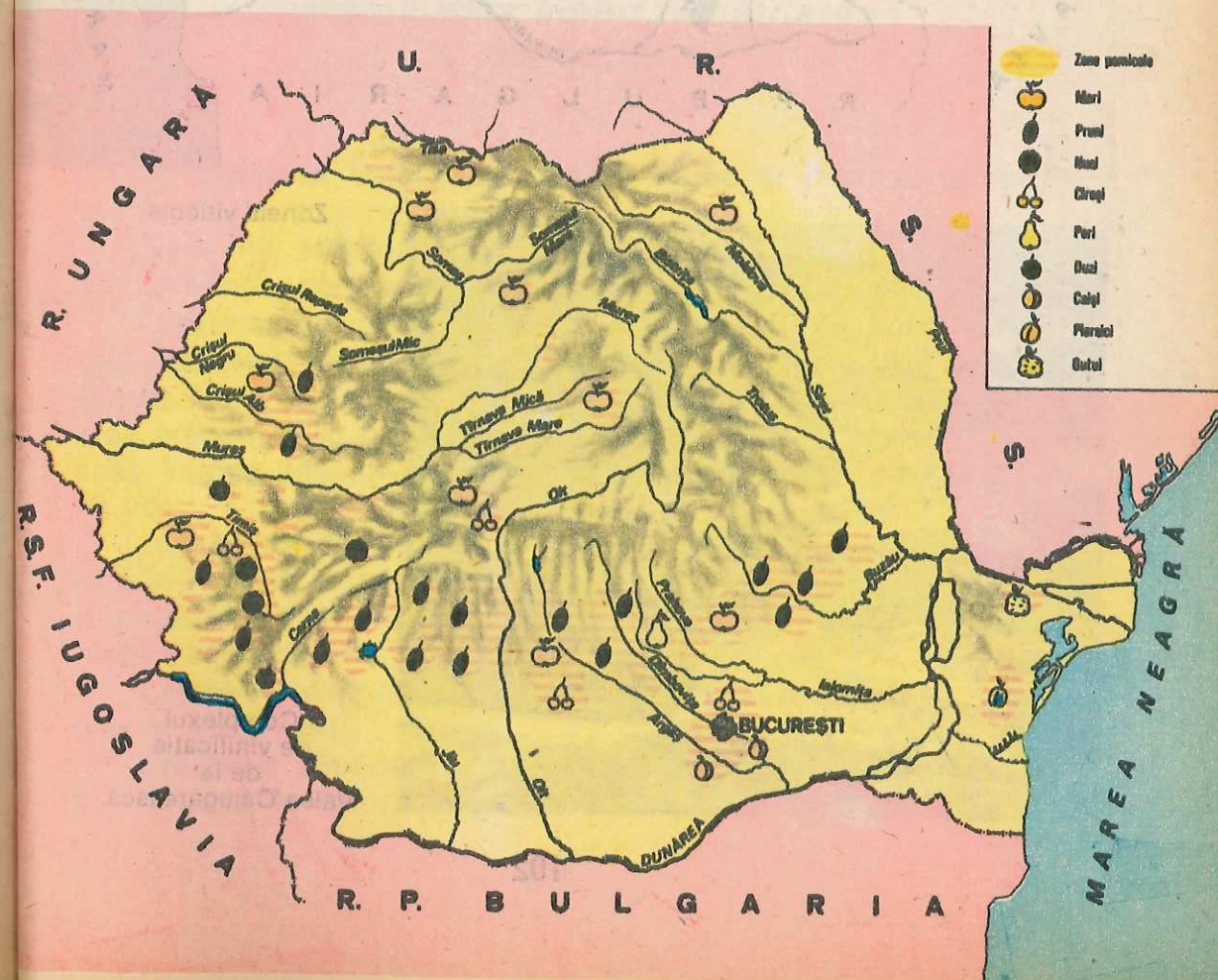
Cultura pomilor fructiferi și a viței de vie

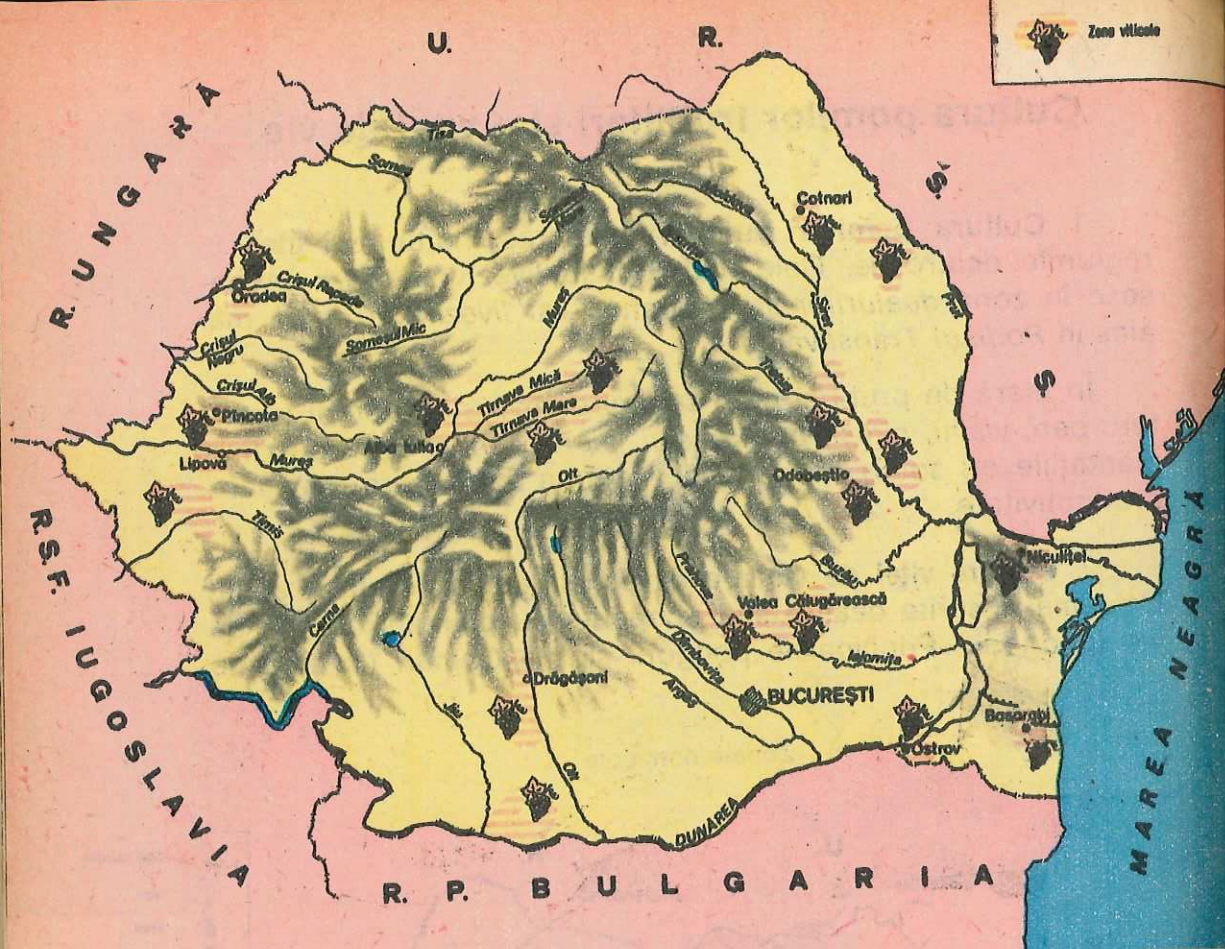
1. **Cultura pomilor fructiferi** este răspândită mai ales în regiunile deluroase. Cele mai întinse livezi cu *pruni* se găsesc în zona *dealurilor subcarpatice*, iar *livezile cu meri*, mai ales în *Podișul Transilvaniei*.

În afară de pruni și meri se mai cultivă și alți pomi fructiferi: *peri*, *vișini*, *cireși*, *gutui*, *cași*, *piersici*, *nuci* ș.a. Se extind plantațiile cu soiuri de pomi de calitate superioară, de mare productivitate.

2. **Cultura viței de vie** are o veche tradiție în țara noastră. Cele mai înșorite dealuri sînt acoperite cu plantații de viță de vie (podgorii). Principalele podgorii sînt la *Cotnari* (la nord de

Zonele pomicole

Zonele viticole

Complexul de vinificație de la Valea Călugărească

lași), pe coastele înșorite ale Măgurii Odobeștilor, la Valea Călugărească și la Drăgășani. În Podișul Transilvaniei podgorii întinse se găsesc pe dealurile Tîrnavelor, iar în Podișul Dobrogei se află vestita podgorie Murfatlar.

Podgoriile dau struguri de masă și struguri din care se obțin diferite feluri de vinuri.

Calitatea vinurilor românești este cunoscută și peste hotare.

Aplicație

Urmăriți pe harta alăturată zonele viticole din țara noastră.

Creșterea animalelor, vînătoarea și pescuitul

1. **Creșterea animalelor** este o veche și importantă ramură a agriculturii noastre.

Cele mai răspândite animale domestice din țara noastră sînt: *bovinele, porcinele, ovinele și păsările*.

Creșterea bovinelor și mai ales a vacilor de lapte este mai dezvoltată în nordul țării (*Depresiunea Dornelor, Depresiunea Maramureșului*), în estul și sudul *Podișului Transilvaniei*, precum și în partea de vest a țării. În aceste părți se găsesc întinse pășuni naturale, pe care pasc numeroase cirezi de vite.

Creșterea ovinelor (oilor) cu lînă fină este mult răspîdită în *Podișul Dobrogei de Sud*. Un număr mare de oi cresc în regiunile muntoase ale țării, unde se găsesc pășuni cu iarbă fragedă și hrănitoare.

Creșterea porcilor este dezvoltată în toată țara, dar mai ales în vestul țării.

Creșterea păsărilor a luat o mare dezvoltare în combinațiile avicole, în fermele agricole.

Vaci la pășune în Cîmpia de Vest

Creșterea albinelor se practică în toată țara, acolo unde se găsesc pajști înflorite, păduri de tei, plantații de salcîm.

Creșterea viermilor de mătase este larg răspîndită mai ales în sud-vestul țării. Aici sînt întinse plantații de duzi, a căror frunză constituie hrana viermilor de mătase.

2. Vinătoarea. Pe tot cuprinsul țării se găsesc întinse locuri cu cel mai felurit vînat cu pîr sau cu pene. Multe dintre animale sînt vîinate numai pentru blană, și altele și pentru carnea lor. Altele sînt vîinate pentru că aduc stricăciuni.

Cele mai cunoscute locuri de vînătoare sînt în *Delta* și *Lunca Dunării*. Aici se vînează diferite păsări: *rațe*, *gîște sălbatice* și altele. Dintre animalele cu pîr, în deltă se vînează: *porci mistreți*, *iepur*, *vulpi*, *lupi*, *dihori*, *vidre*.

În pădurile dese de la munte, vînatul este bogat.

3. Pescuitul. Principalele zone de pescuit sînt: *Delta Dunării*, *Dunărea* și *bălțile ei*, precum și *Marea Neagră*.

Turmă de oi la păscut în Munții Perșani

Cea mai mare cantitate de pește de apă dulce o dă *Delta Dunării*. Aici se pescuiesc *scrumbii*, *moruni*, *nisetri*, *crapi*, *somni*, *șalăi* etc.

Din apele *Mării Negre* se pescuiesc: *chefali*, *guvizi*, *calcani* și alți pești de apă sărată.

În apele repezi de munte se pescuiește *păstrăvul*.

Întrebări

— Ce importanță are creșterea animalelor pentru economia țării?

— Ce importanță au vînatul și pescuitul?

Transporturile

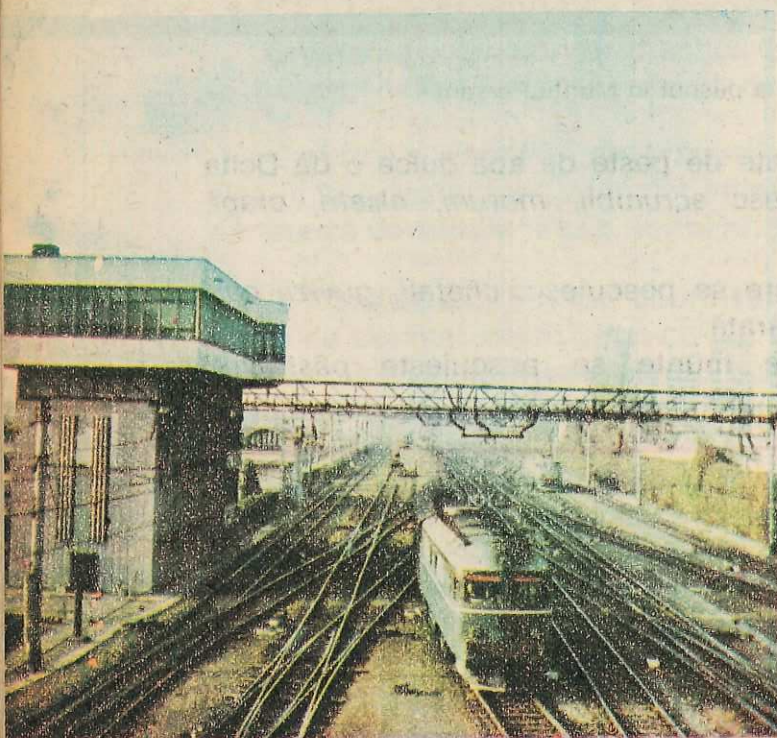
Orașele și satele patriei noastre sînt legate între ele prin diferite căi de transport:

- I. *pe uscat*: căi ferate și șosele;
- II. *pe apă*: fluviale și maritime;
- III. *aeriene*.

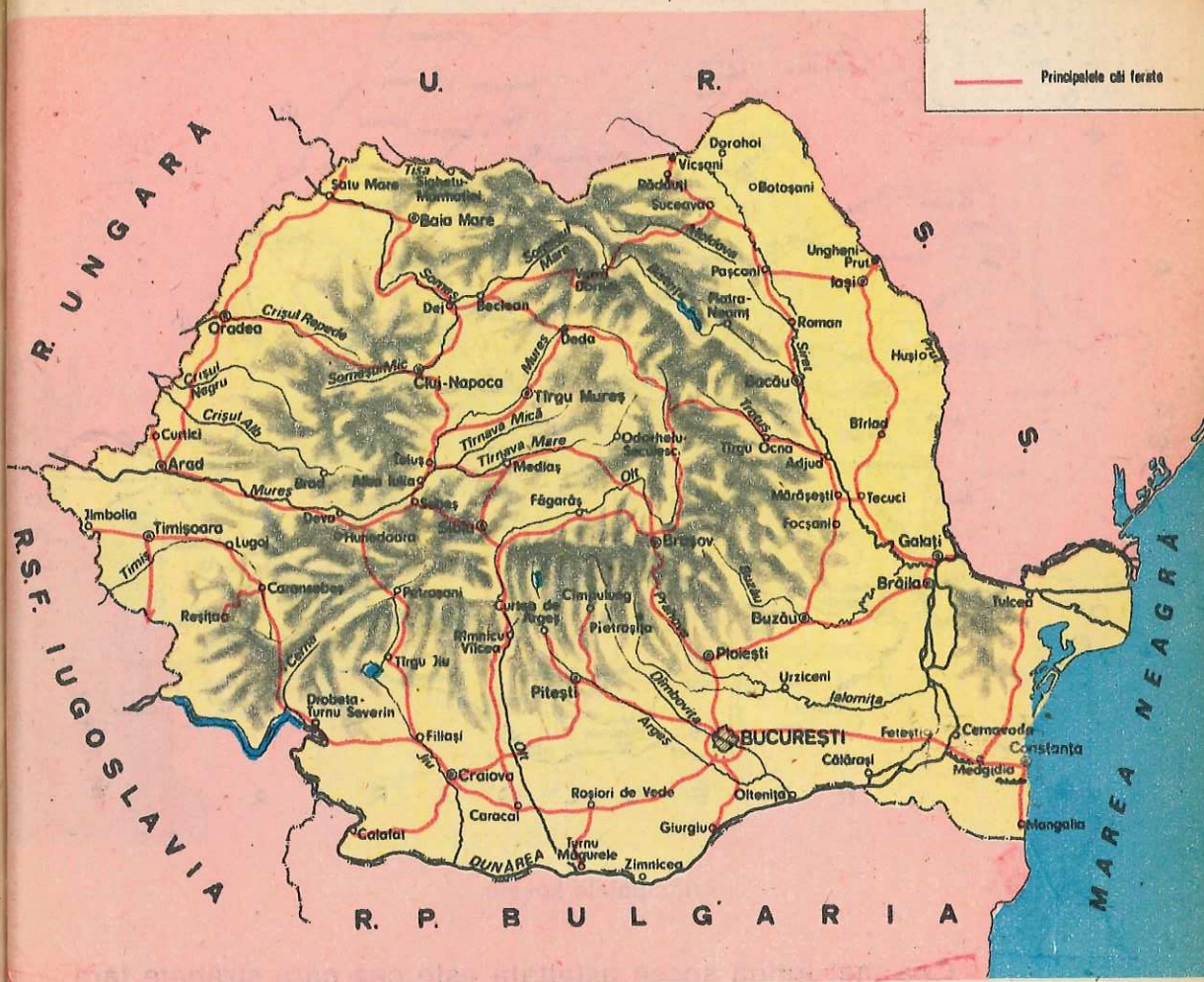
I. Căile de transport pe uscat

a. **Căile ferate.** Căile ferate ocupă primul loc în transportul de călători și mărfuri.

Dacă privim harta căilor ferate observăm că din București pleacă în toate direcțiile căi ferate, care fac legătura cu principalele localități ale țării și cu țările vecine.

Aspect al unei porțiuni de cale ferată
(Gara de Nord — București)

Principalele căi ferate

Priviți harta de mai sus și urmăriți traseele principalelor căi ferate.

În două locuri există poduri de cale ferată peste Dunăre: între Fetești și Cernavodă și între Giurgiu și Ruse (localitate situată în Republica Populară Bulgaria).

b. **Șoselele** fac legătura pe uscat între diferite localități ale țării. Pe șosele se transportă cu mijloace auto (camioane și mașini speciale de transport) un mare volum de mărfuri.

Pe șosele circulă autoturisme, autobuze, autocamioane, al căror număr a crescut foarte mult.

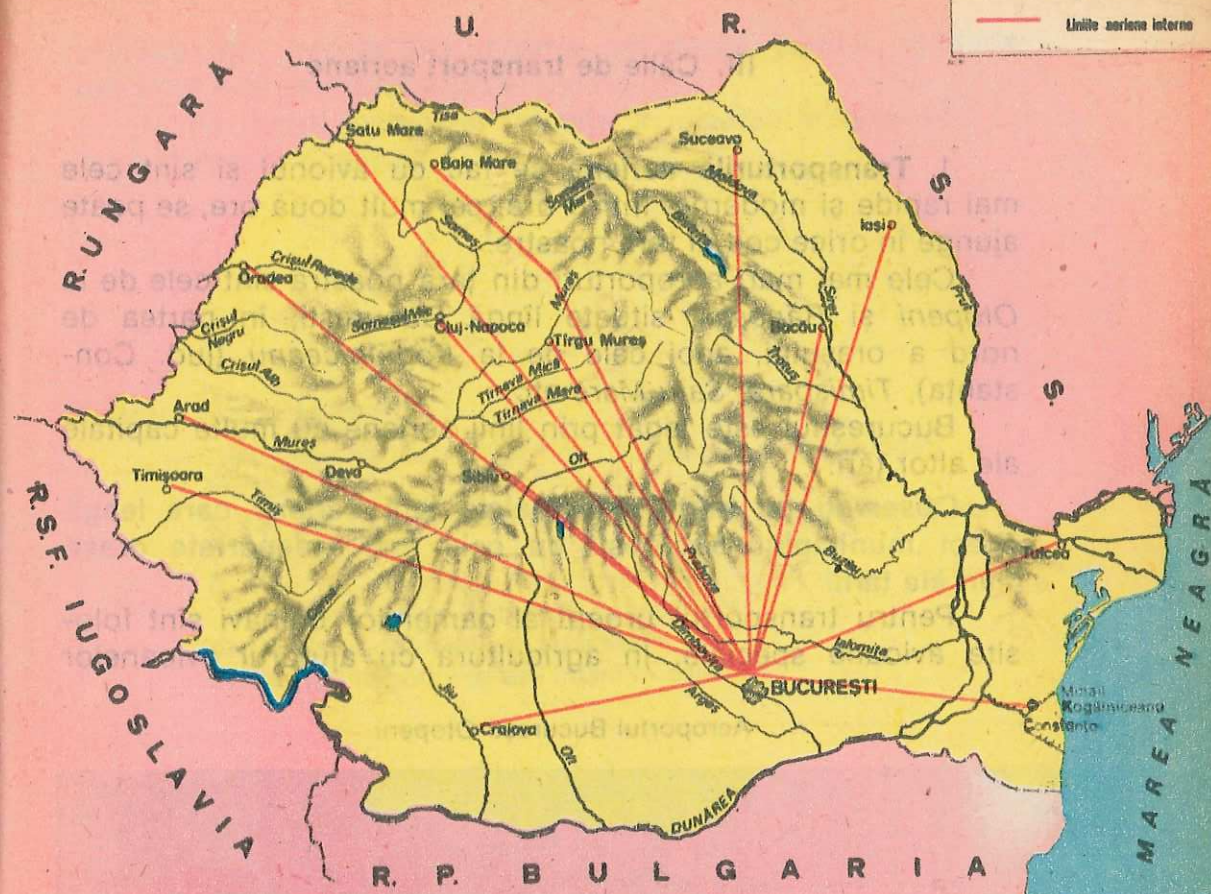
Principalele șosele

Cea mai lungă șosea asfaltată este cea care străbate țara de-a curmezișul, de la *Oradea* prin *Cluj-Napoca*, *Brașov*, *București* pînă la *Giurgiu* (Vezi harta de mai sus cu principalele șosele)

Sînt asfaltate, și modernizate multe șosele din întreaga țară. Podurile de peste Dunăre, între *Giurgeni-Vadu Oii* și între *Fetești-Cernavodă* fac legătura pe șosea între Capitala țării și litoral.

II. Căile de transport pe apă

a. **Transporturile fluviale** în țara noastră se fac în special pe *Dunăre*.

Linii aeriene interne

Pe Dunăre plutesc în susul și în josul apei vapoare și șle-puri încărcate cu mărfuri și pasageri.

Cele mai mari porturi dunărene sînt: *Galați*, *Brăila*, *Giurgiu*.

b. **Transporturile maritime** sînt posibile datorită ieșirii la Marea Neagră pe care o are țara noastră.

Prin portul *Constanța* pleacă și sosesc din toate colțurile lumii vapoare încărcate cu diferite mărfuri.

III. Căile de transport aeriene

1. **Transporturile aeriene** se fac cu avionul și sînt cele mai rapide și moderne. Într-o oră, cel mult două ore, se poate ajunge în orice colț al țării noastre.

Cele mai mari aeroporturi din țara noastră sînt cele de la *Otopeni* și *Băneasa*, situate lîngă București, în partea de nord a orașului, apoi cele de la *Kogălniceanu* (jud. Constanța), *Timișoara*, *Satu Mare* etc.

Bucureștiul este legat prin linii aeriene cu multe capitale ale altor țări.

Observați pe hartă principalele linii aeriene care leagă direct municipiul București cu cele mai îndepărtate orașe mari ale țării.

Pentru transportul urgent al oamenilor bolnavi sînt folosite avioane speciale. În agricultură cu ajutorul avioanelor

Aeroportul București-Otopeni

utilitare sînt împrăștiate diferite substanțe pentru combaterea unor boli sau dăunători ai plantelor.

Multe dintre avioanele folosite în diverse scopuri sînt fabricate în țara noastră.

Întrebări și aplicații

- Cercetați hărțile căilor de transport și răspundeți la întrebările:
- a) Ce căi de transport leagă localitatea în care locuiți de capitala țării?
 - b) Prin ce localități mai importante veți trece făcînd călătoria pînă la București cu trenul?
 - c) Ce forme de relief veți străbate?
 - d) Ce râuri importante veți întîlni în cale?

Comerțul

1. Prin comerț se înțelege vînzarea și cumpărarea de mărfuri.

Cînd vînzarea și cumpărarea de mărfuri se fac între granițele țării se numește *comerț interior*, iar cînd se fac între o țară și alte țări se numește *comerț exterior*.

2. **Comerțul interior** aprovizionează pe oameni cu produse alimentare, textile, încălțăminte, obiecte casnice etc.

Comerțul se desfășoară într-un mare număr de magazine (alimentare, textile, de încălțăminte etc.), cofetării, bufete, restaurante, chioșcuri, piețe și țîrguri.

3. **Comerțul exterior** cuprinde comerțul țării noastre cu celelalte țări ale lumii și se face pe calea *exportului și importului*.

Prin *export* se înțelege vânzarea unor mărfuri românești în alte țări, iar prin *import*, cumpărarea din alte țări a unor produse de care are nevoie țara noastră.

Exportăm diferite mașini, ca: tractoare, autoturisme, camioane, utilaj petrolier, motoare electrice și altele. Alături de mașini, produsele chimice, produsele din lemn, cimentul formează principalele mărfuri de export.

România importă minereuri, cocs, necesare siderurgiei, unele mașini și diferite alte materii prime pentru industrie etc.

Țara noastră întreține legături economice cu multe țări din lume.

Turismul, mijloc de recreere și de îmbogățire a cunoștințelor

Frumusețile și bogățiile naturale ale țării noastre, cât și cele create de mintea și mâna omului liber, te cheamă să le vezi, să le cunoști, să le admiri, să-ți îmbogățești mintea și să-ți umpli inima de bucurie și mulțumire.

De aceea în orice timp al anului, dar mai ales vara, vei întâlni pe drumurile țării, pe cărările de munte, în împărăția apelor deltei ori la Marea Neagră mii de oameni de toate vârstele, din țară, sau veniți de peste hotare, dornici să cunoască frumusețile pământului românesc.

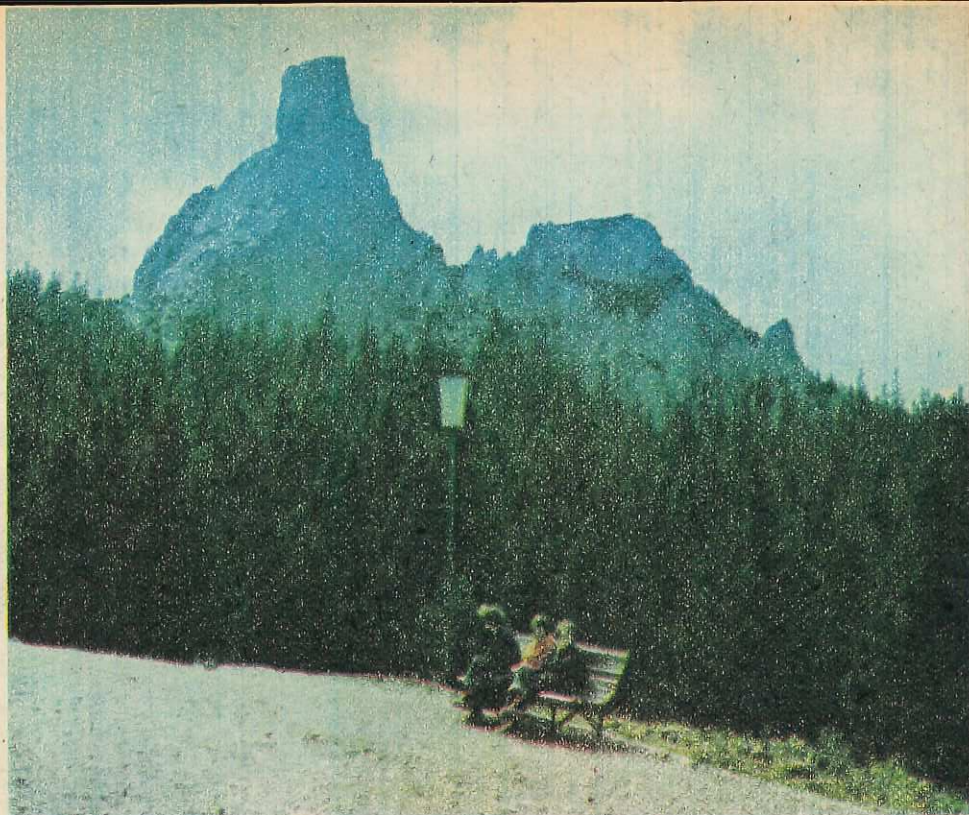

Poiana Brașov — Postăvarul

Această activitate a omului, care pornește în drumetrie ca să cunoască țara, să se recreeze, să-și întărească sănătatea, să-și lumineze mintea și să-și sporească puterea de muncă, poartă denumirea de *turism*.

Turismul are o veche tradiție în România. Pe tot cuprinsul țării sînt șosele asfaltate, hoteluri și moteluri unde turiștii se pot odihni și găsi hrană. Sînt puse la dispoziția turiștilor felurite mijloace de transport (trenuri, autobuze, vase fluviale, avioane, teleferice, telescaune ș.a.); au fost amenajate poteci marcate prin munți, cabane și adăposturi pentru noapte și vreme rea. Se organizează excursii cu grupuri formate din mai mulți turiști, însoțite de oameni anume pregătiți ca să poată da explicațiile necesare pe tot parcursul drumului.

Fiecare școală din țară organizează excursii pentru elevi. Aceste excursii se fac după un anumit plan, stabilit mai înainte, în care este prevăzut traseul (drumul de parcurs), obiectivele care vor fi vizitate, scopul acestor vizite, timpul cât va dura excursia și ce anume trebuie cunoscut în locurile vi-

Pietrele Doamnei din munții Rarău

zitate. În micul jurnal de călătorie, elevii notează ce au văzut și impresiile lor, precum și cunoștințe care le vor folosi mai târziu. Pe drept cuvânt se spune că o excursie bine organizată valorează cât citirea mai multor cărți. Cartea naturii este mereu deschisă pentru oricine dorește să o citească.

Dacă un turist din altă țară ne-ar întreba: «Care e cel mai frumos și mai interesant loc turistic din România?» — noi n-am putea da decât un singur răspuns: «România e ca o floare; fiecare loc din țara mea e o petală a aceleiași flori, tot atât de frumoasă și interesantă ca și toate celelalte».

Într-adevăr, dacă turistul apucă pe cărările umbroase ale munților Carpați întâlnește în cale locuri ca în povești: la *Cheile Bicazului*, la *Cheile Dîmbovicioarei* sau la *Cheile Turzii*, unde omul a zăgăzuit apele involburate ale Bistriței la *Bicaz*, apele cristaline ale Argeșului la *Vidraru*, ale Lotrului la *Vidra*, ale Dunării la *Porțile de Fier*, unde în culcu-

Pe țărmul mării la Mamaia

șurile ghețarilor din vremuri s-au adunat apele ca lacrima ale lacurilor de munte din Retezat sau Rodnei. Dacă turistul apucă pe cărările înmiresmate de rodul bogat al dealurilor sau cîmpiei, ori pe cărările de ape ale deltei — peste tot, oriunde s-ar afla, va fi copleșit de impresii care nu se șterg, nu se uită niciodată.

În drumeția sa, turistul va întâlni peste tot în țară locuri care ne vorbesc de timpuri străvechi și glorioase din vremea strămoșilor noștri: *Sarmizegetusa*, *Suceava*, *Putna*, *Călugăreni*, *Tebea*, *Padeș*, *Alba Iulia*, *Mărășești* și multe, multe altele. Vizităm aceste locuri cu sentimentul mîndriei că oamenii zilelor de astăzi știu să țină sus steagul libertății și demnității poporului român.

Călătorind prin țară poți cunoaște și comoara de frumusețe sufletească a poporului nostru: cîntece și obiceiuri străvechi, portul, îndeletniciri străbune (olărit, sculptură în lemn, țesături, cusături) — mai ales în vetrele renumite din Țara

Oaşului, Maramureş, Bucovina, Horezu, Ţara Haţegului, Tismana, Ţara Moţilor şi în multe alte părţi.

Turismul este un izvor de sănătate, bucurie şi neuitată satisfacţie, dar şi o adevărată şcoală.

Ocrotirea naturii

România are un minunat mediu natural de viaţă. Natura ei este bogată şi variată, cu plante, animale şi roci de tot felul care sînt folosite de oameni pentru nevoile lor. Totdeauna natura patriei noastre a fost un nesecat izvor de hrană, loc de adăpost şi apărare contra duşmanilor; ea a fost martoră la suferinţele şi bucuriile poporului nostru, pentru că omul a ştiut să o ocrotească şi să o îmbogăţească neconţinut.

Natura i-a oferit omului materie primă pentru construcţii, i-a pus la dispoziţie apele curate ale izvoarelor, râurile pentru transport, lacurile cu produsele lor piscicole, ca şi cîmpiile pentru agricultură şi pădurile cu bogăţiile lor.

Pădurile constituie unul dintre principalele izvoare de oxigen ale atmosferei.

Natura a fost şi este o preţioasă tovarăşă a omului, dar darurile ei trebuie să fie folosite cu chibzuinţă şi apărare. Unele plante şi animale care sînt pe cale de dispariţie sînt ocrotite, fiind considerate monumente ale naturii. Toate fiind bunuri ale întregii colectivităţi, nimeni nu are dreptul să le distrugă sau să le producă vătămări. Turistul nu are voie să facă focul în păduri, în locuri nepermise, şi nici să distrugă arborii rupîndu-le mlădiţele sau creştîndu-şi numele cu cuţitul în scoarţa lor. Culegerea unor plante rare este interzisă prin lege. Aşa sînt gingaşele flori-de-colt, narcisele din Poiana Vadului de lîngă Făgăraş şi altele.

Muntele oferă omului frumuseţea priveliştilor, aerul ozonat, ospitalitatea, iar omul îi poate da în schimb preţuirea, respectul şi protecţia lui.

Peisaj din Munţii Suhardul Mic

Există anumite reguli de comportare în natură care trebuie să fie respectate.

Astfel, excursionistul trebuie să păstreze curăţenia oriunde ajunge, fiindcă aceasta înseamnă sănătate, omenie şi civilizaţie. Este apoi interzisă aruncarea de chibrituri sau ţigări la voia întâmplării sau stîrnirea în calea lui a pietrelor, a lemnului, care, rostogolindu-se, pot provoca distrugerii.

Dărnicia naturii cere să fie răsplătită prin modul de a o păstra. Excursionistul trebuie să ţină seama de acest lucru şi, chiar dacă nu-l vede nimeni, să ştie că el, distrugînd vegetaţia sau alte podoabe ale naturii, omorînd unele animale rare şi nevinovate cum sînt căprioarele, caprele negre, cocoşii de mesteacăn şi altele, distruge bogăţii care aparţin întregului popor. Aceste fapte constituie infracţiuni, adică fapte condamnate de lege.

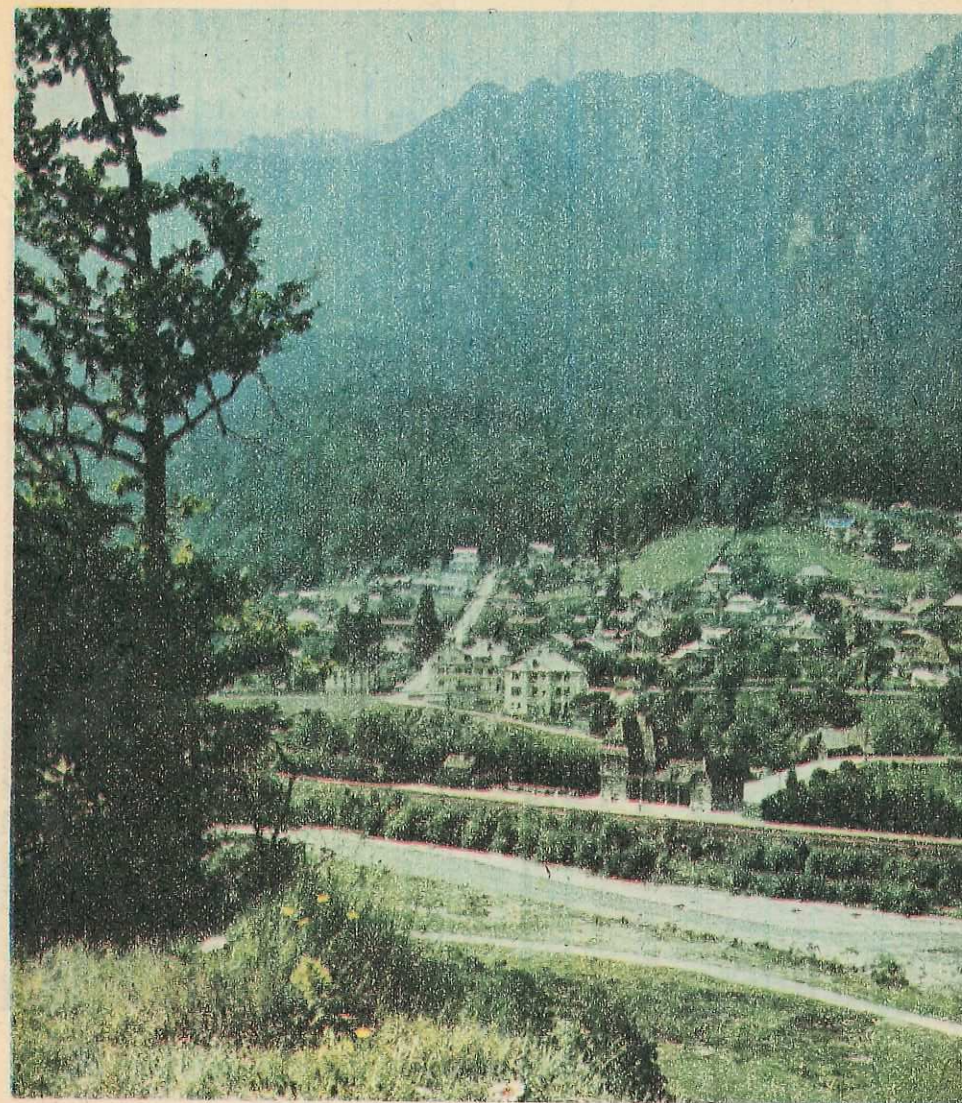
Să nu uităm:

Ocrotind natura, ne ocrotim pe noi înşine!

Patria noastră, România

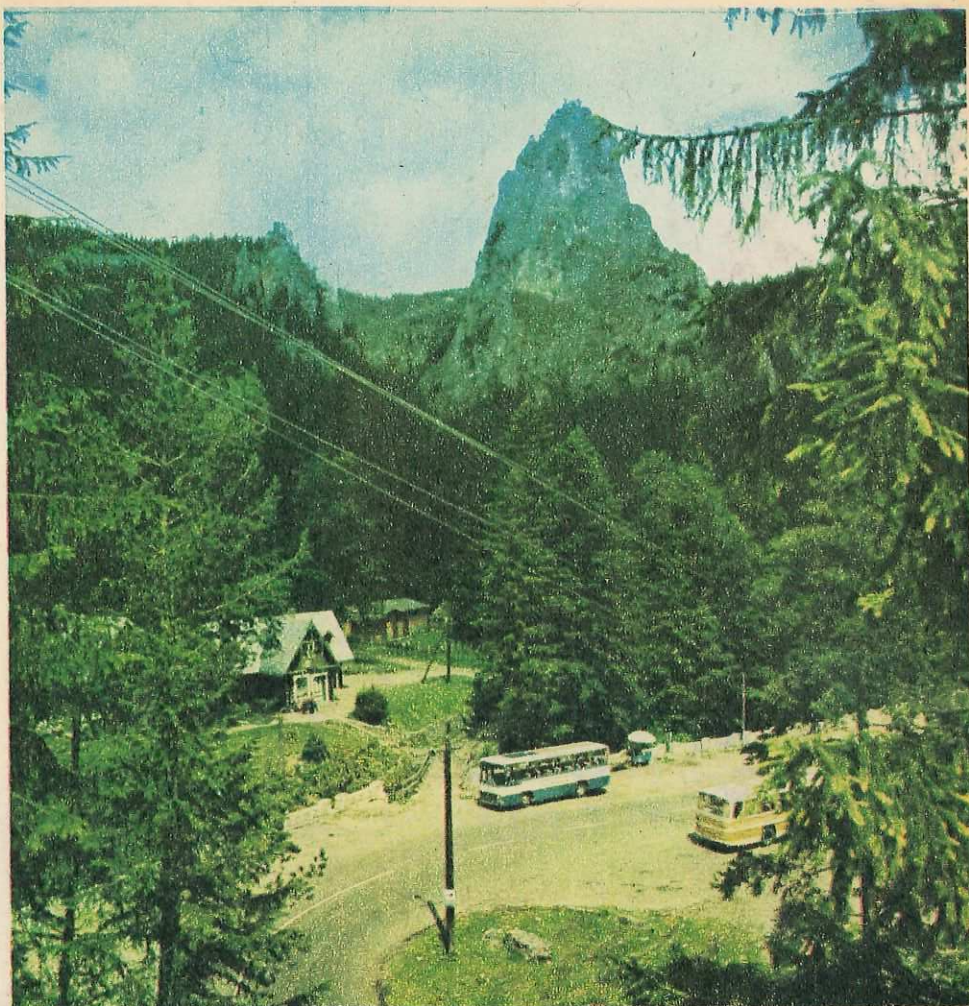
Aici unde ne-am născut și unde au trăit strămoșii noștri, aici este pământul sfânt al patriei noastre. De pământul patriei ni se leagă amintirile din zilele copilăriei. Pe acest pământ am simțit primele mângâieri ale părinților. Pământul patriei ne este mai scump ca viața, fiindcă este frământat cu sudoarea și sîngele străbunilor noștri. El a fost martor la bucuriile și durerile trecute ale neamului românesc. Pe tot întinsul țării încotro îți rotești ochii, din piscurile sălbatice ale munților, pînă în locurile mănoase ale cîmpiilor, frumuseți nenumărate îți încîntă sufletul. Fiecare colț al patriei are de povestit despre vitejia, cultura și munca înaintașilor noștri.

Cu vaporul pe fluviul Dunărea

Poiana Țapului, cunoscută stațiune pe Valea Prahovei

Pitorescul naturii și impresionantele mărturii ale trecutului — cetăți vechi, castele, mănăstiri unice, originalitatea artei populare, folclorul străbun — ne invită să le cunoaștem. Acestora li se adaugă realizări ale omului contemporan cum

Cheile Bicazului

sînt șosele, căi ferate, numeroase întreprinderi industriale, așezăminte de cultură și învățămînt, hoteluri, cabane turistice etc.

Cu pricepere, devotament și iubire de țară oamenii muncesc pentru ca viața lor să devină pe zi ce trece tot mai îmbelșugată. În acest fel România se va putea situa printre țările înaintate din lume.

Întrebări recapitulative de geografie economică

1. Care sînt principalele ramuri ale economiei țării noastre?
2. Enumerați cele mai importante ramuri ale industriei.
3. Ce cuprinde industria producătoare de energie? Ce importanță are această ramură a industriei pentru dezvoltarea economiei?
4. Ce importanță are siderurgia pentru dezvoltarea celorlalte ramuri industriale?
5. De ce se dă în țara noastră o mare atenție dezvoltării industriei construcțiilor de mașini?
6. Prin ce mijloace se realizează mărirea producției agricole?
7. Ce legătură există între industrie și agricultură?
8. Ce știți despre dezvoltarea și perfecționarea căilor și mijloacelor de transport? Ce importanță au transporturile pentru economia țării?
9. Ce știți despre comerțul țării noastre?
10. Ce importanță are turismul în viața oamenilor?
11. De ce este necesar și cum trebuie să ocrotim natura?

Recapitulare generală

Ca urmare a celor învățate la geografia patriei noastre, răspundeți la următoarele întrebări:

1. Care este așezarea geografică a țării noastre în cadrul Europei?
2. Care sînt frumusețile și bogățiile naturale ale țării noastre?
3. Care este importanța apelor curgătoare din țara noastră? Dar a Mării Negre?
4. Care sînt cele mai însemnate ramuri ale economiei noastre?
5. Cum se obțin recolte tot mai bogate?
6. Ce se înțelege prin turism? Dați exemple de cîteva regiuni turistice din țara noastră și spuneți prin ce sînt ele renumite.
7. Pentru ocrotirea naturii ce reguli trebuie să respectați?

Temă

Citiți din micul vostru jurnal de călătorie însemnările făcute în timpul unor excursii.

Lucrări și teme recapitulative — la alegere

1. Pe harta de contur a țării, cu râurile cele mai importante, scrieți denumirile râurilor mari și însemnați din memorie, cu linii maro groase, șirurile de munți despre care ați învățat.
2. Pe harta de contur a țării, cu râurile despre care ați învățat, însemnați din memorie locul celor mai mari orașe ale țării.
3. Faceți călătorii imaginare pe harta țării, scriind pe un tabel localitățile mai importante prin care treceți. Notați de-a lungul traseului: formele de relief întîlnite, apele peste care treceți, vegetația naturală cea mai răspîdită, bogății ale subsolului din zonele pe unde treceți, întreprinderi industriale importante întîlnite și bogății din agricultură.

De exemplu:

Traseul	Relief	Ape	Vegetația naturală	Bogățiile subsolului	Industria	Agri-cultura
Giurgiu	luncă	Dunăre	plop sălcii stejar		— șantier naval	cereale legume
	cîmpie		salcîm		— fabrică de zahăr	și zarzavaturi
Călugăreni	luncă	Neajlov	ierburi	pietriș argilă		viță de vie

4. Însemnați pe harta de contur a țării cele mai importante hidrocentrale și termocentrale, folosind semnele convenționale învățate.

5. Pe harta de contur a țării hașurați zonele de unde se extrag gaze naturale (cu linii albastre), zonele de unde se extrage petrol (cu linii maro) și zonele de unde se extrag cărbuni (cu linii negre).
6. Însemnați pe harta de contur a țării localitățile unde se găsesc cele mai mari întreprinderi siderurgice din țară.
7. Alcătuiți o compunere cu unul dintre subiectele de mai jos: «Delta Dunării — cel mai tânăr pământ românesc»; «Dunăre, Dunăre — drum fără pulbere»; «Carpații noștri»; «La cîmpie»; «Pe dealurile țării»; «Drumul Oltului»; «Pe Argeș în sus»; «Omul și natura»; «Frumoasă și bogată ești țara mea»; «De la munte la mare» și altele.

De exemplu:

Tipul de zonă	Relieful	Apele	Vegetația naturală	Bogățiile subterane	Industria	Agricultura
Dealuri	Dealuri	Dunăre	Dealuri			Grâu, cereale
Podișuri	Podișuri		Podișuri			Legume, fructe
Cîmpii	Cîmpii		Cîmpii			Grâu, cereale
Luncile și Delta Dunării	Luncile și Delta Dunării		Luncile și Delta Dunării			Grâu, cereale
Prin Delta (Lectură)	Prin Delta (Lectură)		Prin Delta (Lectură)			Grâu, cereale

4. Însemnați pe harta de contur a țării cele mai importante hidrocentrale și termocentrale, folosind semnele convenționale învătate.

Cuprins

Globul pămîntesc	3
Țara noastră — România	5
Așezare, hotare, vecini	5
Condiții naturale	8
Relieful	8
Înfățișarea pămîntului țării noastre	8
Munții Carpați	10
Carpații Orientali (Răsăriteni)	13
Ceahlăul (Lectură)	20
Carpații Meridionali (de Miazăzi)	21
Carpații Occidentali	27
Munții Dobrogei de Nord	30
Dealurile și depresiunile subcarpatice	33
Podișurile	35
Cîmpiile	36
Luncile și Delta Dunării	38
Prin Delta (Lectură)	40
Clima	42
Apele	44
Apele curgătoare din țara noastră	44
Fluviul Dunărea	45
Afluenții Dunării	47
Lacurile	50
Marea Neagră	53
Vegetația naturală și animalele sălbatice	54
Recapitularea geografiei fizice a României	58

Populația	59
Organizarea administrativ-teritorială a României	60
Principalele orașe	60
Comunele	66
Economia României	67
Ramurile economiei și dezvoltarea lor	67
Industria	67
Industria producătoare de energie	69
I. Petrolul	69
II. Gazele naturale	71
III. Industria cărbunelui	71
IV. Industria energiei electrice și termice	73
Industria metalurgică	75
I. Industria siderurgică	75
II. Industria metalelor neferoase	78
Industria construcțiilor de mașini	80
Industria chimică	83
Industria materialelor de construcții și industria de prelucrare a lemnului	86
I. Industria materialelor de construcții	86
II. Industria de prelucrare a lemnului	88
Industria ușoară	91
I. Industria textilă	91
II. Industria pielăriei, a încălțăminte și blănăriei	92
Industria alimentară	93
Agricultura	96
Cultura plantelor	96
Cultura pomilor fructiferi și a viței de vie	101
Creșterea animalelor, vânătoarea și pescuitul	103

Transporturile	106
I. Căile de transport pe uscat	106
II. Căile de transport pe apă	108
III. Căile de transport aeriene	110
Comerțul	111
Turismul, mijloc de recreere și de îmbogățire a cunoștințelor. Ocrotirea naturii	112
Ocrotirea naturii	116
Patria noastră, România	118
Întrebări recapitulative de geografie economică	121
Recapitulare generală	122
Lucrări și teme recapitulative — la alegere	123

105	Transporturile
106	I. Căile de transport pe apă
108	II. Căile de transport pe uscat
110	III. Căile de transport aeriene
111	Comerțul
112	Turismul, mijloc de recreere și de impulsionare a economiei
116	Geografia naturală
118	Patria noastră, România
121	Introducere în geografia economică
122	Teorie generală
123	Localități și activități economice

Nr. colilor de tipar: 8,5
Bun de tipar: 26.02.1990

Com. nr. 90473/36032
Combinatul Poligrafic
București — ROMÂNIA